

**Bu kitaba sığmayan
daha neler var!**

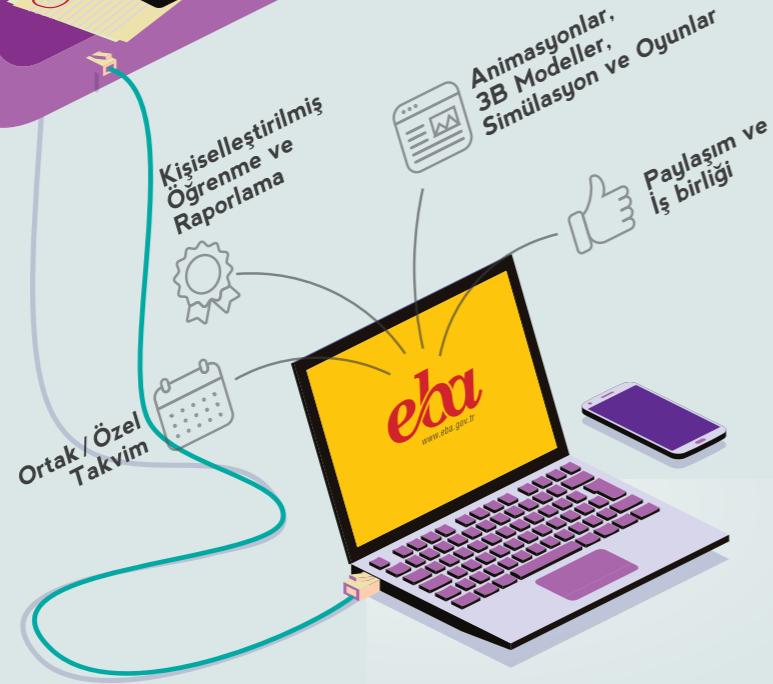
Karekodu okutun, bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaşın!

ÖDS

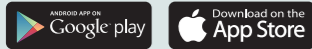
**ÖĞRENCİ/ÖĞRETMEN
DESTEK SİSTEMİ**

<https://ods.eba.gov.tr>

- Konu Anlatımlı Ders Videoları
- Soru Çözüm Videoları
- Ders Anlatım Videoları
- Çoktan Seçmeli Sorular

eba
www.eba.gov.tr

**BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA
ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.**

ISBN: 978-975-11-7142-9

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 5'inci Maddesinin İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşınması Zorunlu Değildir.

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ GÜMRÜK 11. SINIF DERS MATERYALİ

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

ULAŞTIRMA HİZMETLERİ ALANI

GÜMRÜK

**11 DERS
MATERYALİ**

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ
ULAŞTIRMA HİZMETLERİ ALANI

GÜMRÜK

11

DERS MATERYALİ

YAZARLAR

Ali Efe ÇINAR

Bilal AKTAN

Elif ADEMOĞLU

Kudret ATAK

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI.....	8495
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ.....	2387

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Ders materyalinin metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

HAZIRLAYANLAR

DİL UZMANI	Derya DAŞDEMİR
PROGRAM GELİŞTİRME UZMANI	Ali DOĞAN
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME UZMANI	Fatma YILMAZ
REHBERLİK UZMANI	Musa KARABEYESER
GÖRSEL TASARIM UZMANI	Zeynep YILMAZ

ISBN: 978-975-11-7142-9

Millî Eğitim Bakanlığınının 24.12.2020 gün ve 18433886 sayılı oluru ile Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünce ders materyali olarak hazırlanmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl!
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, engimlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusum, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va' dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

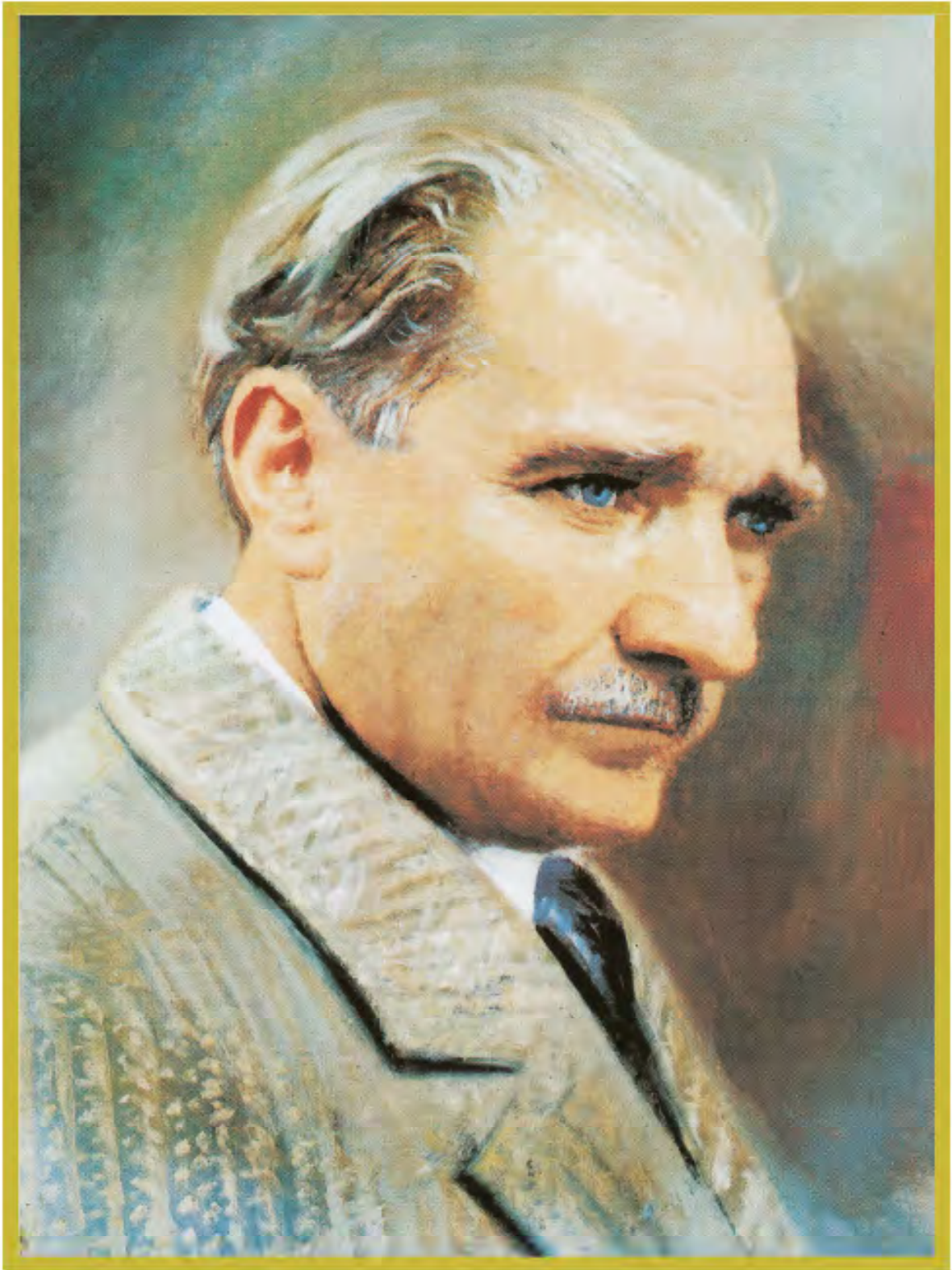
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâhını, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, semin en kıymetli hazinendir. İstikballe dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyenler dâhilî ve hâricî bedhahlarm olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsanî bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessali olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha efim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gâflîet ve dalâlet ve hattâ hayamet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevfilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

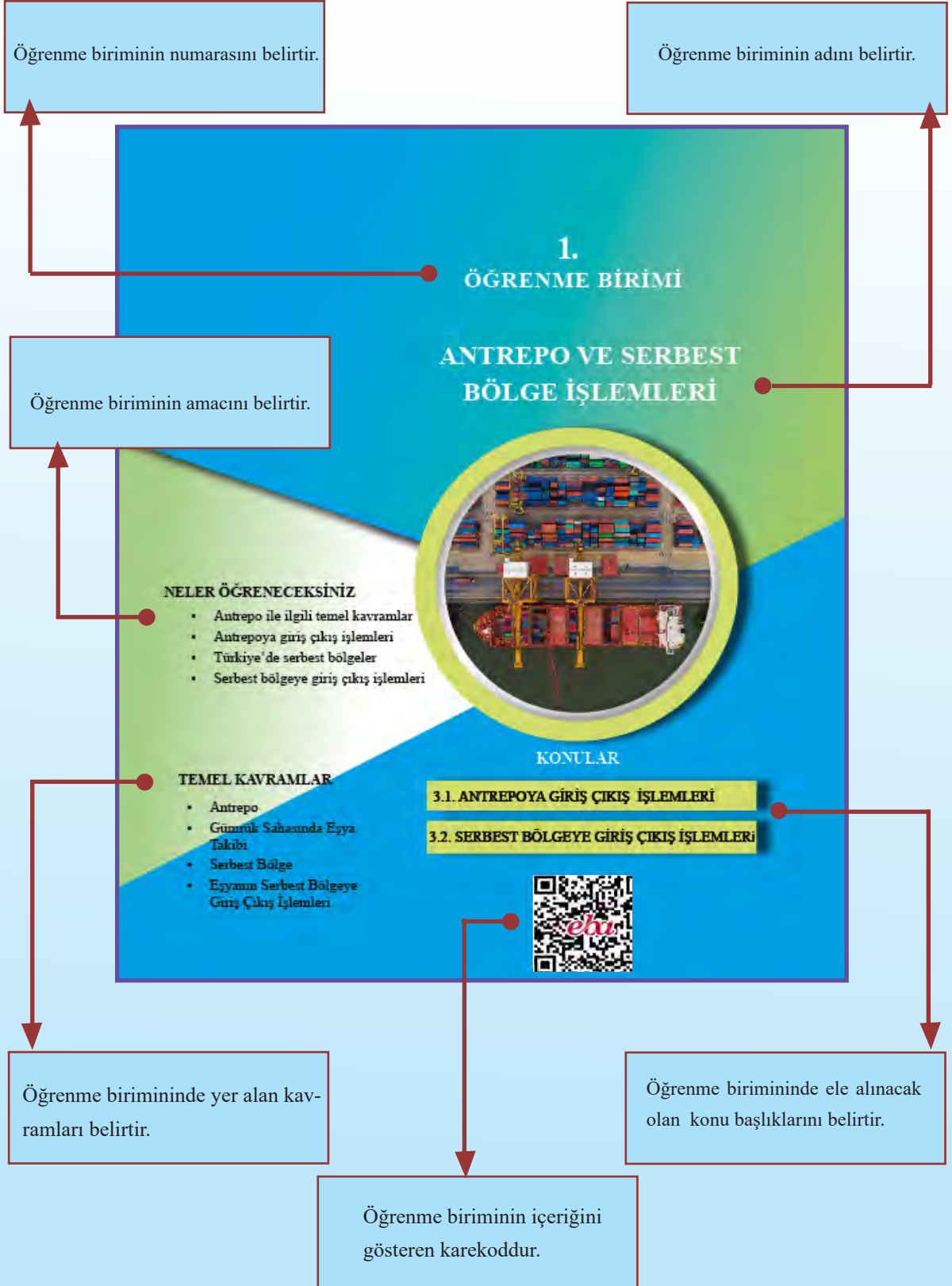
Ders Materyalinin Tanıtımı.....	12

TEMEL GÜMRÜK İŞLEMLERİ.....	15
1.1. Gümrük Kavramı ve Türkiye'nin Gümrük Kapıları.....	16
1.1.1. Gümrük Kavramı	16
1.1.2. Gümrük Denetiminin Amacı ve Faydaları.....	16
1.1.3. Türkiye'nin Sınır Kapıları.....	18
1.1.4. Başlıca Sınır Kapılarımız.....	18
1.1.5. Serbest Ticaret Anlaşmaları.....	22
1.1.6. Türkiye-Avrupa Gümrük Birliği.....	22
1.2. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Yapısı.....	25
1.2.1. T.C. Ticaret Bakanlığının Kuruluşu ve Amaçları.....	25
1.2.2. Gümrük Genel Müdürlüğü Görevleri.....	25
1.2.3. Gümrük Muhafaza Müdürlüğü Görevleri.....	26
1.3. Gümrük Mevzuatı.....	27
1.3.1. Kişilerin Yükümlülükleri ve Hakları.....	27
1.3.1.1. Kişilerin Yükümlülükleri.....	27
1.3.1.2. Kişilerin Hakları.....	27
1.3.2. Gümrük Tarifesi-Gümrük Kıymeti ve Eşyanın Menşei Kavramları.....	28
1.3.2.1. Gümrük Tarifesi.....	28
1.3.2.2. Gümrük Kıymeti.....	31
1.3.2.3. Eşyanın Menşei.....	32
1.3.3. Taşıyıcının Gümrüklere Yapmış Olduğu Bildirimler ve Gümrük Beyannamesi.....	34
1.3.3.1. Özet Beyan.....	35
1.3.3.2. Varış Bildirimi.....	37
1.3.3.3. Çıkış Bildirimi.....	37
1.3.3.4. Çıkış Özet Beyanı.....	37
1.3.3.5. Gümrük Beyanı.....	37
1.3.4. Gümrükçe Onaylanmış İşlem veya Kullanım Belirleme Zorunluluğu.....	38
1.3.5. Tasfiye.....	38
1.3.6. Gümrük Vergisi.....	39
1.3.6.1. Gümrük Vergisinin Etkileri.....	39
1.3.6.2. Gümrük Vergileri.....	40
1.3.6.3. Gümrük Vergisinin Hesaplanması ve Yükümlü Tarafından Ödenmesi.....	41
1.3.6.4. Gümrük Vergisinden Muaf Olan Eşyalar.....	41

1.3.6.5. Vergi Kaybına Neden Olan İşlemlere Uygulanacak Cezalar.....	45
1.3.6.6. Gümrük Vergilerine İtiraz.....	46
1.3.7. Gümrük Yükümlülüğünün Sona Ermesi.....	46
1.4. Gümrük Rejimleri.....	47
1.4.1. Serbest Dolaşma Giriş Rejimi.....	48
1.4.2. İhracat Rejimi.....	54
1.4.3. Transit Rejimi.....	58
1.4.4. Dahilde İşleme Rejimi.....	59
1.4.5. Hariçte İşleme Rejimi.....	62
1.4.6. Geçici İthalat Rejimi.....	62
1.4.7. Antrepo Rejimi.....	66
1.4.8. Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi.....	67
Ölçe ve Değerlendirme.....	69
ARACA VE EŞYAYA YÖNELİK GÜMRÜK İŞLEMLERİ	73
2.1. Araca ve Eşyaya Yönelik Gümrük İşlemleri.....	74
2.1.1. Bilgisayarlı Gümrük Etkinlikleri (BİLGE) Sistemi ile Yürütülen Gümrük İşlemleri.....	74
2.1.2. EDI [Electronic Data Interchange (Elektronik Veri Değişimi)].....	76
2.2. Taşıma Araçları İçin Hazırlanması Gereken Belgeler.....	78
2.2.1. Deniz Yolu Konşimentosu.....	78
2.2.2. Hava Yolu Taşıma Senedi.....	80
2.2.3. Demir Yolu Hamule Senedi.....	80
2.2.4. Kara Yolu Taşıma Senedi.....	80
2.2.5. FIATA Taşıma Belgeleri.....	80
2.2.6. Dolaşım ve Menşe İspat Belgeleri.....	81
2.2.7. TIR Karnesi.....	81
2.2.8. ATA Karnesi.....	81
2.3. Gümrük Sahasında Eşya ile İlgili İşlemler.....	82
2.3.1. T.C. Gümrük Bölgesine Varmadan Önce Yapılan İşlemler	82
2.3.2. T.C. Gümrük Bölgesine Varış Sonrası Yapılan İşlemler.....	83
2.3.3. Sınır Gümrüğünde Yapılan Standart Saha Uygulamaları.....	83
2.3.4. Gümrük Beyannamesi Kontrolleri Muayene ve Denetim.....	84
Ölçme ve Değerlendirme.....	87
ANTREPO VE SERBEST BÖLGE İŞLEMLERİ.....	89
3.1. Antrepoya Giriş Çıkış İşlemleri.....	90
3.1.1. Antrepo Kavramı.....	90
1.2.2. Genel ve Özel Antrepolar.....	91

3.1.3. Atnterpo Sözleşmesi.....	91
3.1.3.1. Antrepo Sözleşmesinin Tarafları.....	91
3.1.4. Antrepoya Alınan Eşyaya İlişkin İşlemler.....	92
3.1.4.1. Geçici Depoolama Yerinde Bulunan Eşyanın Aynı Gümrük Müdürlüğü Denetiminde Bir Antrepoya Alınması.....	93
3.1.4.2. Eşyanın Geçici Depolama Yerine Konulmadan Anrepoya Alınması.....	93
3.1.5. Antrepodan Çıkarılan Eşyaya İlişkin İşlemler.....	95
3.2. Serbest Bölgeye Giriş Çıkış İşlemleri.....	96
3.2.1. Serbest Bölge Kavramı.....	96
3.2.2. Serbest Bölgelerin Amaçları ve Özellikleri.....	96
3.2.3. Serbest Bölgelerin Yatırımcılara Sağladığı Avantajlar.....	97
3.2.4. Serbest Bölgelerin Sınıflandırılması.....	98
3.2.4.1. Faaliyet Türüne Göre Serbest Bölgeler.....	98
3.2.4.2. Fiziki Biçimlerine Göre Serbest Bölgeler.....	99
3.2.5. Serbest Bölgelerin İhracata Etkisi.....	100
3.2.6. Türkiye’de Serbest Bölgeler.....	100
3.2.7. Eşyanın Serbest Bölgeye Giriş Çıkış İşlemleri.....	101
Ölçme ve Değerlendirme.....	104
KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE.....	107
4.1. Usulsüzlük ve Cezaları.....	108
4.1.1. Usulsüzlük Sayılan Hâller ve Usulsüzlüklere Ait Cezalar.....	108
4.1.2. İtirazlar.....	111
4.1.3. Cezaların Ödenmesi.....	112
4.2. Nitelikli Hâller.....	113
4.2.1. Nitelikli Hâllerin Sınıflandırılması	114
4.2.2. Nitelikli Hâllere Uygulanacak Cezalar.....	115
4.2.3. Kaçakçılık Kavramı ve Kaçakçılık Suçlarına Uygulanan Cezalar.....	115
4.2.4. Kaçakçılığı Önleme, İzleme ve Araştırmakla Görevli Birimler.....	119
4.2.5. Eşyaya El Koyulması.....	119
4.2.6. Eşyanın Teminatla İadesi.....	119
4.2.7. Para Cezalarının Tahsili ve Müteselsil Sorumluluk.....	119
4.2.8. Cezalarda Zaman Aşımı.....	120
4.2.9. Muhbirlere Verilecek İkramiyeler.....	120
Ölçme ve Değerlendirme.....	123
KAYNAKÇA.....	128
CEVAPANAHTARI.....	130

DERS MATERYALİNİN TANITIMI

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Antrepo sözcüğünün çağrıştırdığı kavramları beyin fırtınası yöntemiyle sıralayarak sınıfta, arkadaşlarımızla paylaşınız.
2. Antrepoların diğer lojistik depolardan farkı nedir? Araştırmamız.
3. Antrepolar ülkelerin gümrük süreçlerinde nasıl bir rol üstlenir? Araştırmamız.

Yeni bilgilerin öğrenilmesi amacıyla yapılacak hazırlık çalışmalarını, incelenen konu ve metni sezdirmeye yönelik ön bilgilerin harekete geçirilmesini kapsar.

42. SIRA SİZDE

Kaçakçılık devletimize vergi kaybı yaşatmakla kalmaz, ülkenin vergi gelirinden mahrum kalmasına yol açarak kamu yararına olabilecek faydaları da engeller. Ayrıca vergisini ödeyen esnafın sattığı ürünün bir yandan da kaçak yollarla ülkeye sokulması ve el altından satılması ticari hayatı olumsuz yönde etkilemektedir. Zarara uğrayan işletmelerin kapatılması uzun vadede işsizliğe neden olmakta ve bu sebeple ülke ekonomisinin bozulmasına yol açmaktadır.

Kaçakçılığın uzun vadede neden olduğu bu gibi zararları araştırarak bir sunum hazırlayınız.

KONTROL LİSTESİ

	EVET	HAYIR
Kaçak yollardan gelen ürünlerin yol açtığı zararın ekonomiye etkisini örneklerle açıkladı mı?		
Yasal yollardan alınan ürünlerin ülke ekonomisine katkısı konusuna sunumunuzda değindi mi?		
Her türlü korsan yayıncılığının da kaçakçılığın bir türü olduğu bilgisine rast geldi mi?		

Öğrencilerin sınıf içinde derse yönelik etkin katılımları için okul dışında veya sınıfta yapmaları gereken çalışmaları kapsar.

ARAŞTIRINIZ

- Serbest bölgelerin tarihteki gelişimi ile ilgili araştırma yaparak Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'ndeki buna benzer uygulamalarla ilgili bulduğunuz örnekleri sınıfta arkadaşlarınızı paylaşınız.
- Serbest bölgelerin ortaya çıkmasında ve gelişmesindeki faktörler sizce nelerdir?
- Serbest bölgelerin gelişmekte olan ülkelerde daha çok görülmesinin sebeplerini araştırınız.

Öğrencilerin konuyla ilgili yapacakları araştırmaları gösterir.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Yeniden İhracat: Bir ülkeden ithal edilen herhangi bir malın yeniden aynı ülkeye veya farklı bir ülkeye ihraç edilmesidir. İthal edilen mallar, hiçbir değişiklik yapılmadan direkt ihraç edilebileceği gibi tamir-bakım veya üretim girdisi olarak kullanılıp üretilmiş ürün olarak veya küçük değişikliklerle bir daha ambalajlanarak da yeniden ihraç edilebilir.

Konuyla ilgili önemli açıklamaları belirtir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıda bırakılan boşlukları doğru kelimeler ile doldurunuz.

Öğrencilerin, ünite ile ilgili öğrenmiş olduğu bilgileri değerlendirmelerine yönelik çalışmaları kapsar.

GÖRSEL KAYNAKÇASI

Kitabın görsel kaynakçasına ulaşmak için yandaki kodu tarayın veya aşağıdaki linke erişim sağlayın.

<http://kitap.eba.gov.tr/karekod/Kaynak.php?KOD=2012>

Karekod, görsel kaynakçasını gösterir.

* Bu ders materyalinde ölçü birimlerinin uluslararası kısaltmaları kullanılmıştır.

1. ÖĞRENME BİRİMİ

TEMEL GÜMRÜK İŞLEMLERİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Ülkemizin sınır kapıları
- Gümrük Kanunu'nda bulunan temel kavramlar
- Gümrük rejimleri ve rejimlerin uygulama süreçleri

TEMEL KAVRAMLAR

- Gümrük
- Sınır kapısı
- Ticaret anlaşmaları
- Mevzuat
- Eşyanın menşei

KONULAR

1.1. GÜMRÜK MEVZUATI

1.2. GÜMRÜK REJİMLERİ

1.3. GÜMRÜK MEVZUATI

1.4. GÜMRÜK REJİMLERİ

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Gümrük Kanunu'un bilinmesinin ve uygulanmasının önemi nedir? Tartışınız.
2. “Gümrük rejimi” ifadesinden ne anlıyorsunuz?

1.1. GÜMRÜK KAVRAMI VE TÜRKİYE’NİN GÜMRÜK KAPILARI

1.1.1. Gümrük Kavramı

Gümrük kurumları, bir ülkenin diğer dünya ülkelerine karşı egemenlik haklarının tescil edildiği en önemli kurumların başında gelmektedir.

Bugün bütün ülkeler, gümrüklerle ilgili çeşitli ekonomik politikalar uygulamak durumundadır. Günümüzde devletler gümrük vergileri, kota, gönüllü ihracat kısıtlaması, ithalat yasakları, döviz kontrolü gibi araçları kullanarak dış ticaret dengesini sağlama, istihdamı artırma, yurt içi sanayileri destekleme, ulusal güvenliği tesis etme ve gelir dağılımını iyileştirme gibi hedeflere ulaşmayı amaçlamaktadır (Görsel 1.1).

Görsel 1.1: T.C. Gümrük girişi

Gümrük Tanımı

Gümrük; bir ülke sınırından giriş ve çıkış yapılırken eşyaların, yolcuların ve tüm ticari hareketlerin denetim ve gözetiminin yapıldığı yer, vergilerin ödendiği kamu kurumudur.

Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesi; Türkiye Cumhuriyeti topraklarını ve kara sularını kapsar. Türkiye kara suları, iç suları ve hava sahası gümrük bölgesine dâhildir.

1.1.2. Gümrük Denetiminin Amacı ve Faydaları

- **İç ve dış güvenliği sağlamak:** Gümrük denetiminin en temel amaçlarından biri terör örgütlerinin gelir kaynaklarını teşkil eden uyuşturucu, silah, nükleer maddeler, değerli eşyalar vb.nin yurda giriş çıkışına engel olmak ve her türlü tehdide, egemenliğimizi ve bütünlüğümüzü tehlikeye atacak tüm olumsuzluklara karşı devletin diğer organları ile iş birliği içinde olmaktır.

- **Ülke ekonomisini geliştirmek ve yönlendirmek:** Ülkeler, ithal ürünlerin ülkeye girişinde gümrük vergisi adında belli oranlarda ve ürünün çeşidine göre para alır. Bu paraya gümrük vergisi denir. Gümrük vergileri ülke için bir gelir kaynağıdır. Gümrük vergisi gelirleri ülke bütçesine katkı sağlar.
- **Kaçakçılığı önlemek:** Belli başlı kaçakçılık suçları; sınır ihlalleri, gümrük birimlerine beyan etmeden gizlice ülkeye ürün sokmak, ihracı yasak bir ürünü yurt dışına çıkartmak, ithalat ve ihracat süreçlerinde usulsüzlük ve yanıltıcı işlemler gerçekleştirilmek olarak sayılabilir. Gümrük Kanunu'na bağlı olarak sınırlarımızda alınan önlemler ve yapılan uygulamalar ile kaçakçılığın önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.
- **Ülkede yaşayan insan, hayvan ve bitkilerin sağlıklarını korumak:** Gümrük denetimi; ülkemize ithal edilecek olan ürünün genel kalitesinin ve sağlık standartlarına uygunluğunun sınırlarımızda kontrol edilmesini, Ticaret Bakanlığının belirlemiş olduğu önlemlerin uygulanmasını sağlayarak insanların ve diğer canlıların sağlığını tehlikeye atacak herhangi bir ürünün ülkeye girmesini önler.

BİLİYOR MUSUNUZ?

26 Ekim, Dünya Gümrük Günü'dür.

ARAŞTIRINIZ

Türkiye, sınır komşularından (Görsel 1.2) hangisi ile daha yoğun ticari ilişki içindedir? Bu ülke ile daha çok hangi ürünler üzerinden ticaret yapılmıştır? Araştırınız. Araştırma sonuçlarınızı sınıfta arkadaşlarınız ile paylaşınız.

Görsel 1.2: Türkiye'nin komşu ülkeleri

1.1.3. Türkiye'nin Sınır Kapıları

Ülkemizde 30 kara yolu, 8 demir yolu, 101 deniz yolu ve 64 hava yolu olmak üzere toplam 203 hudut kapısı bulunmaktadır. Kara yolu hudut kapılarında 29, demir yolu hudut kapılarında 5, deniz yolu hudut kapılarında 43, hava yolu hudut kapılarında 13 gümrük müdürlüğü hizmet vermektedir (Görsel 1.3).

1.1.4. Başlıca Kara Sınır Kapılarımız

1. Kapıkule Sınır Kapısı:

Türkiye ile Bulgaristan arasındaki sınır kapımızdır, Edirne'de bulunur. İlk defa 1930 yılında sınır karakolu olarak kurulan Kapıkule, 1953 yılında alınan Bakanlar Kurulu kararı ile sınır kapısı statüsü kazanmıştır.

Avrupa'nın en yoğun sınır kapısıdır. Sadece Türkiye için değil Asya ve Avrupa için de önemli bir sınır kapısı görevini üstlenmektedir. Kapıkule, Avrupa ile gerçekleştirilen ihracat ve ithalatın çok büyük kısmının sağlandığı kapı olması nedeniyle Türkiye ekonomisi açısından çok önemli bir role sahiptir. Türkiye'ye gelen ve Türkiye'den çıkan araçların yaklaşık %30'u Kapıkule Sınır Kapısı'nı kullanmaktadır. Türkiye'nin Avrupa'ya açılan kapısı olarak da bilinmektedir.

BİLİYOR MUSUNUZ?

2019 yılında Kapıkule Sınır Kapısı'ndan giriş ve çıkış yapan toplam araç sayısı iki buçuk milyon civarı olmuştur.

2. Habur Sınır Kapısı:

Türkiye ile Irak arasındaki sınır kapısıdır. Şırnak'ın Silopi ilçesinde bulunur. Kapıkule Sınır Kapısı'ndan sonra en yoğun araç trafiğinin yaşandığı ikinci kapıdır. Araç giriş çıkışının yaklaşık %20'si Habur Sınır Kapısı'ndan sağlanmaktadır. Bu nedenle ülkemiz ve Orta Doğu ülkeleri adına önemli bir sınır kapısıdır.

3. İpsala Sınır Kapısı:

Türkiye ile Yunanistan arasındaki sınır kapısıdır. Edirne'nin İpsala ilçesinde yer alır. İki ülkeyi ayıran doğal sınır olan Meriç Nehri üzerinde yer alan İpsala Köprüsü'nün bitişiğinde bulunmaktadır. Araç trafiği yönünden üçüncü yoğun sınır kapımızdır.

4. Sarp Sınır Kapısı:

Karadeniz kıyısında, Türkiye ile Gürcistan arasındaki sınır kapısıdır. Adını Artvin'in Hopa ilçesine bağlı sınırdaki Sarp köyünden alır. Gürcistan tarafındaki sınır köyünün adı da Sarpi'dir. 10 Aralık 2011'den beri Türkiye ve Gürcistan vatandaşları pasaporta ihtiyaç duymadan sadece nüfus cüzdanı ile karşılıklı giriş çıkış yapabilmektedir. Sarp Sınır Kapısı araç trafiği yönünden dördüncü sırada yer almaktadır.

Türkiye'nin bütün Kafkasya'ya açılan kara yolu üzerinde bulunan bir sınır kapısı olma özelliğine sahiptir. Ayrıca Sarp Sınır Kapısı, Tarihi İpek Yolu üzerinde bulunması nedeniyle önemlidir.

BİLİYOR MUSUNUZ?

2019 yılında Sarp Sınır Kapısı'ndan 6 milyon 700 bin civarı yolcu giriş çıkışı gerçekleşmiştir. Bu sayı ile Kapıkule Sınır Kapısı geride bırakılmıştır.

Görsel 1.3: Türkiye Cumhuriyeti pasaportu

5. Hamzabeyli Sınır Kapısı:

Türkiye ile Bulgaristan arasındaki sınır kapımızdır, Edirne’de bulunur. Araç trafiği yönünden ele alınırsa %8 ortalama ile beşinci en yoğun sınır kapımızdır. Avrupa’ya yönelik ihracat ve ithalatta Kapıkule Sınır Kapısı’nın yükünü azaltacak sınır kapısı olarak görülmektedir. Bu bağlamda Hamzabeyli Sınır Kapısı’nı genişletme çalışmaları devam etmektedir.

6. Gürbulak Sınır Kapısı:

Türkiye ve İran arasındaki sınır kapımızdır, Ağrı’da bulunur. Türkiye’yi Orta Asya’ya bağlayan ve Tarihi İpek Yolu’nun üzerinde bulunan Gürbulak Sınır Kapısı 1937 yılında Mustafa Kemal Atatürk’ün emri ile yaptırılmıştır.

1.1. SIRA SİZDE

Tarihi İpek Yolu’nun canlandırılması (21. Yüzyıl Demir İpek Yolu) projesi nedir?

İpek Yolu güzergâhını haritada çizerek gösteriniz.

21. Yüzyıl Demir İpek Yolu Projesi’nin Türkiye açısından önemi nedir?

7. Dilucu Sınır Kapısı:

Türkiye ve Nahcivan arasındaki sınır kapımızdır, Iğdır’da bulunur. Sovyetler Birliği’nin bünyesindeki Azerbaycan’ın 1991 yılında bağımsızlığını ilan etmesiyle Nahcivan, Azerbaycan Cumhuriyeti’nin ayrılmaz bir parçası olarak, “özerk cumhuriyet” statüsü kazanmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk’ün "Türk Kapısı" olarak nitelediği Nahcivan Özerk Cumhuriyeti (NÖC), Türk Cumhuriyetleri arasında Türkiye’yle fiziki bağlantısı bulunan tek toprağa sahiptir. Bu nedenle bölge, ülkemiz için ve Türk dünyası için özel bir anlam ve önem taşımaktadır.

2020 Yılı Verilerine Göre Faal Olan Daimi Gümrük Kapılarımız

Tablo 1.1: Türkiye Kara Yolu Sınır Kapıları

Sınır Kapısı İsmi	Ülke	Bulunduğu Şehir
1. Kapıkule	Bulgaristan	Edirne
2. Hamzabeyli	Bulgaristan	Edirne
3. Dereköy	Bulgaristan	Edirne
4. İpsala	Yunanistan	Edirne
5. Pazarkule	Yunanistan	Edirne
6. Sarp	Gürcistan	Artvin
7. Türkgözü	Gürcistan	Ardahan
8. Aktaş	Gürcistan	Ardahan
9. Dilucu	Nahçıvan	İğdır
10. Gürbulak	İran	Ağrı
11. Kapıköy	İran	Van
12. Esendere	İran	Hakkâri
13. Habur	Irak	Şırnak
14. Üzümlü	Irak	Hakkâri
15. Karakamış	Suriye	Gaziantep
16. Cilvegözü	Suriye	Gaziantep
17. Öncüpınar	Suriye	Kilis

1.2. SIRA SİZDE

Aşağıda yer alan sınır kapısı isimlerini haritada (Görsel 1.4) doğru yerlere yerleştiriniz.

Kapıkule

İpsala

Gürbulak

Sarp

Habur

Cilvegözü

Görsel 1.4: Türkiye haritası

Aşağıdaki soruların doğru cevaplarını boşluklara yazınız.

1. Türkiye'nin Avrupa'ya açılan kapısı olarak da bilinen en önemli gümrük kapısının ismi nedir?
.....
2. Kafkasya ile ticaretle oldukça önemli bir konuma sahip olan Gürcistan'a açılan gümrük kapımızın ismi nedir?.....
3. İran'dan Türkiye'ye gelecek bir ithalat aracı ülkeye giriş için hangi gümrük kapısını kullanır?
.....
4. Avrupa'dan gelecek olan bir ithalat aracı Türkiye'ye Yunanistan üzerinden giriş yapmak için hangi sınır kapılarını kullanır?
5. Azerbaycan'a gidecek olan ihracat aracı Türkiye-Nahcivan-Azerbaycan rotasını izleyecektir. Buna göre araç, hangi sınır kapısından çıkış yapar?.....
6. Türkiye ile Irak arasındaki ticari faaliyetlerde en yoğun kullanılan sınır kapısının ismi nedir?
.....

1.1.5. Serbest Ticaret Anlaşmaları

Serbest Ticaret Anlaşması; iki ya da daha fazla ülke arasında, ticareti etkileyen gümrük vergisi ve tarife dışı engelleri kaldırıp, taraflar arasında serbest ticaret alanı oluşmasını sağlayan bir anlaşmadır. Anlaşma, bunu sağlarken taraf ülkelerin başka ülkeler ile ticari ilişkilerinde mevcut ulusal düzenlemelerini sürdürmesine izin verir. Bu uygulamalar, menşe kuralları dâhilinde gerçekleşir.

Serbest Ticaret Anlaşmalarının temel hedefi, anlaşmalara taraf olan ülkeler arasındaki ticaretin, karşılıklı menfaatler korunarak artırılmasıdır. Serbest Ticaret Anlaşması imzalayan ülkeler, karşılıklı olarak indirimli gümrük vergileri uygular, kotaları azaltır veya kaldırır ve birbirlerine ticari kolaylıklar sağlar.

Serbest Ticaret Anlaşmalarının koşullarının ve bunlardan sağlanabilecek menfaatlerin ihracatçılar tarafından bilinmesi çok önemlidir. Çünkü taraf ülkelerin firmaları, bu anlaşmaya taraf olmayan ülkelerin firmalarına göre daha avantajlı duruma gelmektedir.

İhracat yaparken hedef ülke ile Türkiye arasında Serbest Ticaret Anlaşması olup olmadığını bilmek ve varsa bu anlaşmanın koşullarını inceleyerek buna göre teklif hazırlamak Türkiye'yi daha kârlı ve daha rekabetçi ticarete götürecektir. İhracat yapılacak ülkenin Türkiye'den alacağı eşyaya ödeyeceği ithalat vergileri, aralarında Serbest Ticaret Anlaşması olmayan ülkelere göre daha az olacağından, sunulacak fiyat ithalatçıya daha uygun gelecek ve ithalatçı ürünü Türkiye'den satın almak isteyecektir. Aynı şekilde Türkiye, Serbest Ticaret Anlaşması yaptığı ülkelere bu anlaşmaya dâhil olan ürünleri ithal ettiğinde anlaşma yapılmayan ülkelere göre daha kârlı olacaktır.

Ticaret yaparken beklenen rekabet gücünün elde edilmesi için daha az gümrük vergisi ödenmesini sağlayacak belgelerin eksiksiz ve zamanında verilmesi gerekir.

Türkiye'nin yürürlükte olan 22 adet Serbest Ticaret Anlaşması bulunmaktadır. Bunlar Avrupa Birliği dışında kalan ülkelere; EFTA ülkeleri (İzlanda, Lihtenştayn, Norveç, İsviçre), İsrail, Makedonya, Bosna ve Hersek, Filistin, Tunus, Fas, Mısır, Arnavutluk, Gürcistan, Karadağ, Sırbistan, Şili, Morityus, Güney Kore, Malezya, Moldova, Faroe Adaları, Singapur, Kosova, Venezuela ve Birleşik Krallık ile imzalanmış olan anlaşmalardır.

1.1.6. Türkiye-Avrupa Gümrük Birliği

Avrupalı devletler asırlar boyunca birbirleriyle savaşmıştır. Bu savaşlarda birçok insan yaşamını kaybetmiştir.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, Avrupalı devlet adamlarının Avrupa'da kalıcı bir barış oluşturma çabaları hız kazandı. Robert Schuman (Fransa Dışişleri Bakanı), Eski Milletler Cemiyeti Genel Sekreteri Jean Monnet öncülüğünde bir plan hazırlanmıştır. Schuman Planı'na göre, Avrupa'da bir barış ortamının kurulabilmesi için Fransa ve Almanya arasında yüzyıllardır süregelen çekişmenin son bulması gerekiyordu. Bunun yolu ise söz konusu kurumun gözetiminde, ortak kömür ve çelik üretimini sağlamak ve bu örgütlenmeyi tüm Avrupa devletlerinin katılımına açık tutmaktır.

1951 yılında, Belçika, Federal Almanya, Lüksemburg, Fransa, İtalya ve Hollanda'dan oluşan altı üye ile Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) kuruldu. Böylece savaşın ham maddeleri olan kömür ve çelik, barışın araçları oluyor; dünya tarihinde ilk defa devletler kendi iradeleri ile egemenliklerinin bir kısmını ulus üstü bir kuruma devrediyordu.

1957'de Roma Antlaşması imzalanarak Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) kuruldu. Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun amacı; malların, iş gücünün, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaş-

tığı bir ortak pazar kurulması ve siyasi bütünlük oluşturulmasıdır.

Türkiye, 31 Temmuz 1959'da Topluluk'a ortaklık başvurusunda bulunmuştur. Avrupa Ekonomik Topluluğu Bakanlar Konseyi, Türkiye'nin yapmış olduğu başvuruyu kabul ederek üyelik koşulları gerçekleşinceye kadar geçerli olacak bir ortaklık anlaşması imzalanmasını önermiştir. İmzalanan anlaşmanın adı "Ankara Anlaşması"dır. Ankara Anlaşması, 1 Aralık 1964 tarihinde yürürlüğe girmiştir ve Türkiye ile Avrupa Birliği ilişkilerinin hukuki temelini oluşturmuştur (Görsel 1.5).

Görsel 1.5: Anlaşma

Ankara Anlaşması ile Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne entegrasyonu için hazırlık dönemi, geçiş dönemi ve nihai dönem olmak üzere üç devre öngörülmüştür.

Hazırlık dönemi taraflar arasındaki ekonomik farklılıkları azaltmaya yöneliktir.

13 Kasım 1970 tarihinde imzalanan Katma Protokol ile birlikte Ankara Anlaşması'nda öngörülen hazırlık dönemi sona ermiş ve "geçiş dönemi"ne ilişkin koşullar belirlenmiştir. Bu dönemde taraflar arasında sanayi ürünleri, tarım ürünleri ve kişilerin serbest dolaşımının sağlanmasıyla Gümrük Birliği'nin tamamlanması öngörülmüştür.

Topluluk; 1971 yılı itibarıyla Katma Protokol çerçevesinde bazı petrol ve tekstil ürünleri dışında Türkiye'den ithal ettiği tüm sanayi mallarına uyguladığı gümrük vergileri ve miktar kısıtlamalarını tek taraflı olarak sıfırlamıştır. Buna karşılık, Türkiye'nin AB kaynaklı sanayi ürünlerinde gümrük vergilerini azar azar sıfırlaması öngörülmüş ve böylece Gümrük Birliği'nin fiilen yürürlüğe girmesi için 22 yıllık bir süre tanınmıştır.

Türkiye-AB ilişkileri, 1970'li yılların başından 1980'lerin ikinci yarısına kadar siyasi ve ekonomik nedenlerden dolayı istikrarsız bir seyir izlemiştir.

5 Mart 1995 tarihinde yapılan toplantıda alınan karar sonucunda Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği, 1 Ocak 1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Görsel 1.6).

Görsel 1.6: Avrupa-Türkiye iş birliği

Gümrük Birliği, Türkiye'nin Avrupa Birliği ile bütünleşme hedefine yönelik ortaklık ilişkisinin en önemli aşamalarından biridir ve Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerine ayrı bir boyut kazandırmıştır.

Gümrük Birliği; taraflar arasındaki ticarete gümrük vergileri, eş etkili vergiler ve miktar kısıtlamalarıyla her türlü eş etkili tedbirin kaldırıldığı hem de birlik dışında kalan üçüncü ülkelere yönelik olarak da ortak gümrük tarifesinin uygulandığı bir ekonomik entegrasyon şekli olarak ifade edilmektedir. Uygulama serbest dolaşım ilkesi çerçevesinde gerçekleşmektedir.

Gümrük Birliği ile;

Avrupa Topluluğu içinde üretilen eşya, topluluk içindeki bir ülkeye ithal edilirken gümrük vergisi alınmayacaktır. Söz konusu eşyalar sanayi ürünleri ve işlenmiş tarım ürünlerini kapsamaktadır.

Bir örnek ile açıklanacak olursa;

Türkiye, Rusya'dan herhangi bir makine gereci ithal etmek istiyor olsun. Konusu geçen geç, Avrupa Topluluğu üyesi olmayan Rusya'dan ithal edileceği için ithalatı gerçekleştirmek isteyen Türk şirketi, gümrük vergisi ödemek zorundadır.

Oysa bu şirket, aynı makine gerecini Avrupa Topluluğu üyesi olan Almanya'dan ithal etmek istediğinde hiç gümrük vergisi ödemeyecektir. Bu durumda Türk şirketi açısından eşyayı Almanya'dan ithal etmek avantajlı olacaktır.

Serbest Ticaret Anlaşmaları ve Gümrük Birliği Farkları

Serbest Ticaret Anlaşmaları	Gümrük Birliği
Avrupa Birliği dışında kalan ülkeler ve Türkiye arasındadır.	Avrupa Birliği ülkeleri ve Türkiye arasındadır.
Ülkelerin ortak gümrük tarifesi kullanmasına gerek yoktur. Ülkeler, birlik dışında kalan üçüncü ülkelerle yürütülen ticari mevcut ulusal düzenlemelerini sürdürebilirler.	Ülkeler, birlik dışında kalan üçüncü ülkelere yönelik ortak gümrük tarifesi uygular.
Uygulamalar menşe kuralları dahilinde gerçekleşir.	Uygulamalar serbest dolaşım ilkesi çerçevesinde gerçekleşir.

ARAŞTIRINIZ

Dış ticaretin önemi nedir? Araştırınız. Araştırma sonuçlarınızı sınıfta arkadaşlarınız ile paylaşınız.

1.2. GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI YAPISI

1.2.1. Türkiye Ticaret Bakanlığının Kuruluşu ve Amaçları

Ülkemizde tüm gümrük idarelerinin bağlı bulunduğu Gümrük Müsteşarlığı olarak anılan kurum, 2011 yılında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile birleştirilip Gümrük ve Ticaret Bakanlığı adını almıştır.

2018’de yapılan değişiklik ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı ile birleştirilerek “Ticaret Bakanlığı” adını almıştır. Şu an gümrük ile ilgili tüm süreçler Ticaret Bakanlığı bünyesinde yürütülmektedir.

Atatürk, 17 Şubat 1923 yılında İzmir’de toplanan İktisat Kongresi’nde;

“Siyasi, askeri zaferler ne kadar büyük olursa olsunlar, ekonomik zaferlerle taçlandırılmazsa meydana gelen zaferler devamlı olmaz, az zamanda söner.” diyerek ekonomik kalkınmanın önemini vurgulamıştır (Görsel 1.7).

Görsel 1.7: İzmir İktisat Kongresi 1923

T.C. Ticaret Bakanlığının amaçları;

- Sürdürülebilir ihracat artışını sağlamak,
- İthalatta haksız rekabeti önlemek ve ürün güvenliğini sağlamak,
- Ticari hayatın kolaylaştırılmasını sağlamak ve işlemlerini hızlandırmak,
- Tüccarları ve tüketiciyi koruyup güçlendirmek,
- Gümrük hizmetlerinin kolay ve güvenli bir şekilde sunulmasını sağlamak,
- Ulusal hak ve menfaatlerimizin ışığında; ikili, bölgesel ve çok taraflı ticari ilişkilerimize yön vermek,
- Serbest bölgelerimizin sağladığı avantajlarla, ülkemiz yatırım potansiyelinin geliştirmek,
- Kurumsal kapasiteyi geliştirmektir.

1.3. SIRA SİZDE

T.C. Ticaret Bakanlığı internet sitesinde yayımlanan, ilginizi çeken iki haberi sınıfta arkadaşlarınız ile paylaşınız.

1.2.2. Gümrükler Genel Müdürlüğünün Görevleri

- Türk Gümrük Tarife Cetvelini, eşyanın menşei, gümrük kıymetini, gümrük rejim ve formalitelerini taraf olunan anlaşmalara ve uluslararası uygulamalara uygun olarak düzenlemek ve uygulanmasını sağlamak,
- Gümrük vergilerini, gümrüklerce tahsil edilen diğer vergi, fon ve mali yükleri toplamak,
- Dahilde işleme, hariçte işleme, gümrük kontrolü altında işleme, geçici ithalat ve antrepo gümrük rejimleriyle ilgili taraf olduğumuz uluslararası anlaşmalar ve gümrük mevzuatı çerçevesinde düzenleme yapmak, izin vermek ve uygulamanın yürütülmesini sağlamak,

- Serbest dolaşıma giriş, ihracat, yeniden ihracat, imha, gümrüğe terk işlemlerinin uygulanmasını sağlamak ve serbest bölgeler ve lojistik dış ticaret bölgelerinin gümrük işlemlerini yürütmek,
- Tercihli menşe ve tavizli vergi uygulamalarına yönelik işlemleri yürütmek,
- Gümrüksüz satış mağazaları ile ilgili işlemleri yürütmek,
- Geri gelen eşya ile ilgili ihracat rejimi kararlarının uygulanmasını sağlamak, çift kullanımlı eşya ve ihracat kontrollerine ilişkin görevleri yapmak,
- Sınır ve kıyı ticaretine ilişkin gümrük işlemlerinin yapılmasını sağlamak,
- Yolcu beraberli, posta ve kargo taşımacılığı yoluyla gelen-giden eşyanın gümrük işlemlerinin yürütülmesini sağlamak,
- Gümrük muafiyetine ilişkin işlemleri yapmak,
- Konteynerlere ilişkin işlemlerin yürütülmesini sağlamak,
- Transit rejimi ile ilgili işlemleri düzenlemek, yürütülmesini sağlamak ve uygulamayı kontrol etmek,
- Teşvik mevzuatının gümrük işlemleriyle ilgili hükümlerinin yürütülmesini sağlamak,
- Gümrük laboratuvarları kurmak, tahlil metotlarını hazırlamak ve çalışmalarını düzenlemek,
- Gümrük müşaviri ve yardımcıları ile yetkilendirilmiş gümrük müşavirlerine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- Gümrüklerce alınan vergi ve benzeri yüklerle ilişkin uzlaşma usul ve esaslarını belirlemek ve uygulamayı yürütmektir.

1.2.3. Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğümüzün Görevleri

- Gümrüklü yer ve sahalarda kamu düzeninin bozulmasını önleyecek tedbirleri almak, bunların takip ve muhafazasını sağlamak, gerektiğinde müdahalede bulunarak durumu adli mercilere bildirmek,
- Deniz ve hava limanlarıyla kara sınırlarındaki gümrük kapılarında ve diğer gümrüklü yer ve sahalarda giriş ve çıkış yapan kişi, eşya ve taşıtların muhafazası ile gümrüğe sevk edilmesini sağlamak ve gümrük işlemleri bitirilmeden buralardan çıkmalarını önlemek.
- Yatlara ilişkin işlemlerin yürütülmesini sağlamak,
- Gümrüklü yer ve sahalarda kaçakçılığı önlemek, izlemek ve soruşturmak gerektiğinde ilgili kuruluşlarla iş birliği yapmak,
- Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesinde kişi, eşya ve taşıtların kaçakçılıkla mücadele kapsamında takibini yapmak,
- Kaçakçılıkla mücadele için araştırma, soruşturma ve operasyonlar yapmak, taşra teşkilatının yapacağı operasyonları koordine etmek, gerektiğinde taşra teşkilatı ile birlikte operasyon yapmak,
- Kaçakçılıkla mücadele amacıyla ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmak, bilgi değişiminde bulunmak, protokoller hazırlamak ve uygulamak, gerektiğinde birlikte operasyonlar yapmak,
- Kaçakçılıkla etkin mücadele etmek amacıyla ulusal ve uluslararası bilgi akışına dayalı veri tabanları oluşturmak, verileri işlemek, değerlendirmek ve risk analizi çerçevesinde kullanılabilecek nitelikte olanları Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğüne iletmektir.

1.3. GÜMRÜK MEVZUATI

Gümrük Kanunu'nun amacı Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesine giren ve çıkan eşyaya ve taşıt araçlarına uygulanacak gümrük kurallarını belirlemektir.

1.3.1. Kişilerin Yükümlülükleri ve Hakları

“Kişi” deyimi; gerçek ve tüzel kişiler ve ortaklarını ifade eder.

“Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesinde yerleşik kişi” deyimi; bu bölgede yerleşim yeri olan bütün gerçek kişileri ve bu bölgede kayıtlı işyeri, kanuni iş merkezi veya şubesi bulunan bütün tüzel kişi veya kişiler ortaklığını ifade eder.

“Yükümlü deyimi”; Gümrük yükümlülüğünü yerine getirmekle sorumlu tutulan bütün kişileri ifade eder. Gümrük yükümlülüğü eşyanın T.C. Gümrük Bölgesine girdiği tarihte başlar.

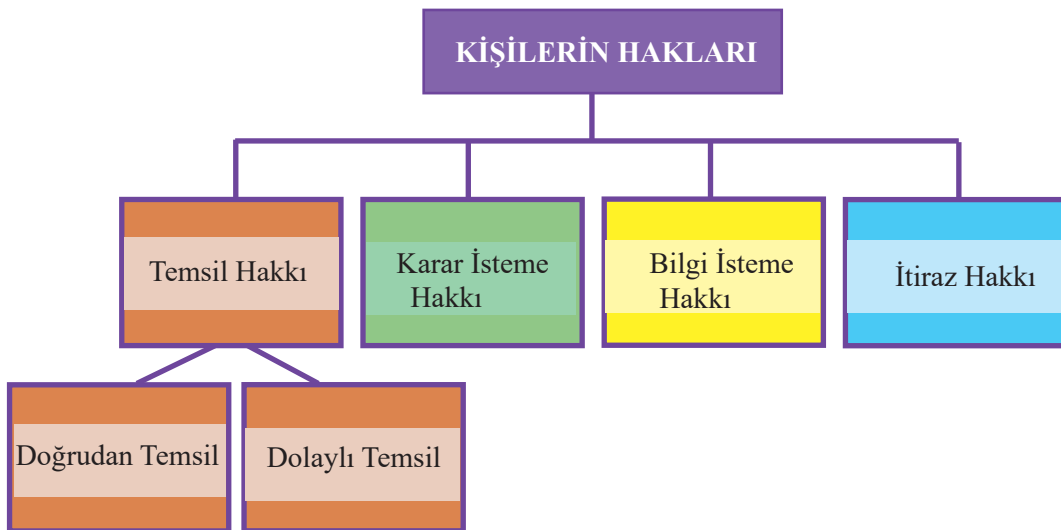
1.3.1. Kişilerin Yükümlülükleri

Gümrük idareleri ile muhatap olan kişilerin uymak zorunda olduğu temel yükümlülükler vardır. Bunlar;

- Gümrük mevzuatı hükümlerine uymak,
- Gümrük idarelerinin gözetim ve kontrollerine tabi olmak,
- Gümrük vergisi, resim ve harç ücretlerini ödemek veya bunları teminata (ödeyeceğine dair güvenceye) bağlamak,
- Gümrük mevzuat hükümlerinin uymayı zorunlu kıldığı her türlü işlemleri yerine getirmek ile sorumludur.

1.3.1.2. Kişilerin Hakları

Tablo 1.2: Kişilerin Hakları

Temsil Hakkı: Bütün kişiler, gümrük mevzuatı ile öngörülen işlemleri ve ödemeleri gerçekleştirmek üzere gümrük idarelerindeki işleri için bir temsilci atayabilirler. Bu temsilci, transit taşımacılık yapan veya geçici olarak beyanda bulunan kişiler hariç olmak üzere, Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik bulunan kişilerdir.

Kişilerin temsil hakkı doğrudan ve dolaylı temsil olmak üzere iki çeşittir:

- a) Doğrudan Temsil Hakkı: Doğrudan temsil durumunda iki kişi vardır. Biri temsil eden kişi biri temsil edilen kişidir. Doğrudan temsilin söz konusu olabilmesi için, temsilcinin temsil yetkisine sahip olması ve temsil ettiği kişi adına ve hesabına hareket etmesi gerekir. Temsilci, Temsilname ile imza atar ve doğrudan firma sahiplerini ve yönetim kurulunu temsil eder, attığı her imza da kendilerini doğrudan bağlar. Doğrudan temsil de, işlemin bütün sonuçları 3. kişi ile temsil edilen arasında olur. Kendisine yetki verilmiş olan temsilcinin yapmış olduğu hukuki işlemin hüküm ve sonuçları işlemin yapıldığı andan itibaren doğrudan doğruya temsil ettiği kişiye ait olur.
- b) Dolaylı Temsil Hakkı: Kendisine yetki verilmiş olan temsilci hukuki işlemi yaparken bunu başkasının adına ve hesabına yapmaktadır. Dolaylı temsil durumunda, hesabına gümrük beyanında bulunulan kişi de yükümlüdür. Gümrük Müşavirlerinin verdiği hizmet dolaylı temsildir.

Karar İsteme Hakkı: Kişiler gümrük idarelerinden gümrük mevzuatının uygulanmasına ilişkin bir karar vermesini talep edebilir. Kişi, bütün belge ve bilgileri toplayıp söz konusu idarelere ibraz eder.

Karar alınması talebi yazılı olarak yapılır. Gümrük idareleri 30 gün içinde karar alır, bu karar itiraza açık bir şekilde yazılı olarak kişiye tebliğ edilir. Alınan karar iptal edilebilir veya değiştirilebilir.

Bilgi İsteme Hakkı: Kişiler gümrük idarelerinden gümrük mevzuatının uygulanması hakkında bilgi talep edebilirler. Bilgiler talep edene ücretsiz verilmektedir. Tahlil veya ekspertiz ücretlerini talep eden karşılamaktadır.

İtiraz Hakkı: Kişilerin kendileri aleyhine verilen kararlara itiraz etme hakkı bulunmaktadır. Kişiler itirazlarını, kararın verildiği bir üst makama müracaat ederek yapmaktadırlar. İtirazın karara bağlanma süresi yine 30 gündür.

1.3.2. Gümrük Tarifesi-Gümrük Kıymeti ve Eşyanın Menşei Kavramları

Gümrük tarifesi, eşyanın menşei ve gümrük kıymeti kavramları dış ticaret için önem arz eden konulardır.

1.3.2.1. Gümrük Tarifesi

Tarife, uluslararası eşya sınıflandırma sistemidir. Uluslararası ticarete konu olan bütün mallara uygulanan vergileri belirleyen listeleri kapsayan geniş kapsamlı bir tanımdır. Eşyaya uygulanacak gümrük vergisinin oranı, gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihte yürürlükte olan gümrük tarifesine göre hesaplanır.

Gümrük tarifesi, gümrük mevzuatı açısından da büyük bir öneme sahiptir.

Ticarete konu olan eşyaların gümrük vergi oranları, fona tabi olup olmadıkları, ithalinin belli bir kurum ve kuruluşa bırakılıp bırakılmadığı, gözetim ve koruma gibi dış ticaret işlemlerinin uygulanıp uygulanmadığı gümrük tarifesine göre belirlenir. Ayrıca ülkelerin ekonomik verileri yani dış ticaret istatistikleri de gümrük tarifesine göre saptanmaktadır.

Türk Gümrük Tarife Cetveli

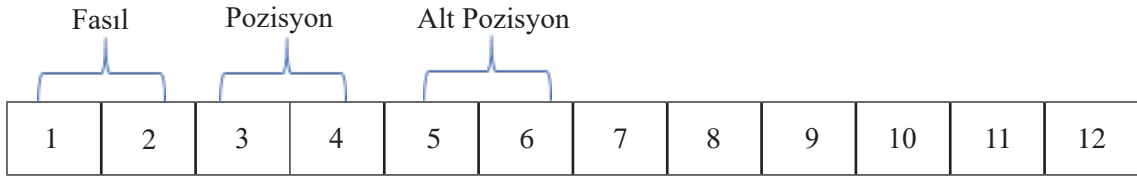
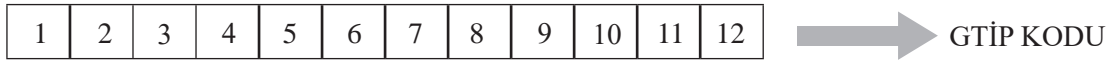
Eşyanın cins ve niteliklerine göre sistematik bir şekilde numaralandırılarak sınıflandırıldığı ve alınacak gümrük vergisi oranlarının gösterildiği listedir.

Ticari bir belge üzerine bu kodlar yazıldığı zaman taraflar birbirlerinin dillerini konuşmasalar da ürünün hangi ürün olduğunu bu kodlardan anlayarak gümrük işlemlerini buna göre sonuçlandırmaktadırlar.

Türk Gümrük Tarife Cetveli'nin esasını "Armonize Mal Tanımı ve Kodlama Sistemi" oluşturmaktadır. Armonize Sistem Sözleşmesi denilen bu sistem Dünya Gümrük Örgütü tarafından hazırlanmış ve üye ülkelerce kabul edilerek uygulamaya geçilmiştir. Bu sistem Türkiye tarafından 10 Kasım 1988 tarihinde kabul edilmiştir. Armonize sistem; dünyada mevcut olan tüm eşyayı kapsayan sınıflandırma sistemidir.

Bu cetvel 21 bölüm, 99 fasıl, yaklaşık 22.000 kalemden oluşmakta ve sınıflandırma da genel-den özele doğru yapılmaktadır.

Türk Gümrük Tarife Cetvelin' de kullanılan 12 rakamlı kodun ismi Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu'dur. (GTİP).

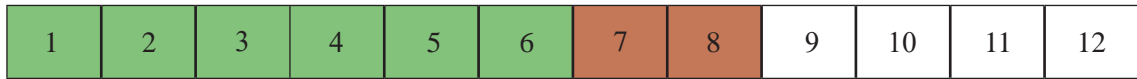

GTİP kodundaki ilk 6 rakam Dünya Gümrük Örgütüne (DGÖ) üye tüm ülkelerde ortaktır. Tüm dış ticaret düzenlemelerinde kullanılır ve anlaşmazlıkları DGÖ sonuçlandırır.

Eşyanın tüm ülkelerdeki ortak kodu

7. ve 8. rakamları Avrupa Birliği ülkeleri tarafından kullanılan kodunu,

AB ülkeleri kodu

9. ve 10. rakamları bakanlar kurulu kararı ile belirlenen milli alt açılım kodunu,

Türkiye milli açılım kodu

11. ve 12. rakamlar ise istatistik kodlarını göstermek için kullanılmaktadır.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

İstatistik kodu

GTİP numarasının ilk hanesinde yazan rakam küçüldükçe ürünün daha genel bir ürün, rakam büyüldükçe de daha özellikli teknolojik bir ürün olduğu anlaşılmaktadır.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Örnek 1

0	8	0	8	1	0	8	0	0	0	10	13

GTİP kodu "golden cinsi elma" yı tanımlamaktadır.

Örnek 2

8	4	7	1	5	0	0	0	1	0	0	0

GTİP kodu sivil hava taşıtlarında kullanılmaya mahsus makina teçhizatını tanımlamaktadır.

ARAŞTIRINIZ

Dizüstü bilgisayar ve pamuklu erkek gömleği ürünlerinin GTİP kodlarını öğreniniz.

Gümrük Tarifesi ile İlgili Bazı Tanımlar

- **Tarife dışı önlemler:** Ürünlerin ithalatını veya ihracatını zorlaştıran ve / veya pahalı hâle getiren yasakları ve kısıtlamaları ifade etmektedir. Tarife dışı engeller hükümetler tarafından konur.
- **Tarife kontenjanı (ithal lisansları):** Belirli bir dönem itibarıyla gümrük vergisinde veya mali yükümlülüklerde indirim yapılan veya muafiyet sağlanan ithalat miktarını ifade etmektedir. Tarife kontenjanı ülkeler arası anlaşmalara bağlı olarak veya Ticaret Bakanlığının öngördüğü ülke ve ürünler bazında uygulanmaktadır.
- **Kota:** Belirlenen bir dönem içinde yapılmasına izin verilen ithalatın miktar veya değerini ifade etmektedir.
- **Ambargolar:** Bir devletin siyasi, ekonomik veya askeri sebeple bir malın serbestçe alım satımını engellemek amacıyla koyduğu yasakları ifade eder.
- **Gönüllü İhracat Sınırları:** Gönüllü ihracat sınırlamaları, belirlenen ülkelere ihraç edilecek mal ve hizmetlerin sınırlarını belirler. Bu kısıtlamalar genellikle siyasi ittifaka dayanmaktadır (Görsel 1.8).

Görsel 1.8: Ticaret kısıtlamaları

1.3.2.2. Eşyanın Gümrük Kıymeti

Gümrük eşyasının kıymetinin hesaplanması, gümrükleme aşamasının en önemli işlemidir. Çünkü eşyaya uygulanacak gümrük vergisi, eşyanın gümrük kıymeti üzerinden hesaplanır.

Günümüzde eşyanın gümrük kıymetinin belirlenmesi açısından dünyada kabul görmüş ve en yaygın anlaşma Dünya Ticaret Örgütü'nün "Kıymet Anlaşması"dır. Türkiye DTÖ Kıymet Anlaşması'nı kabul etmiş ve düzenlemelerini bu anlaşmaya uygun olarak yapmıştır. Eşyanın gümrük kıymetini belirlemede ülkemizde kullanılan yöntemler:

- Satış bedeli yöntemi
- Aynı eşyanın satış bedeli yöntemi
- Benzer eşyanın satış bedeli yöntemi
- İndirgeme yöntemi
- Hesaplanmış kıymet yöntemi
- Son yöntem

Bu yöntemlerin kullanılmasında ilk olarak satış bedeli yönteminin kullanılması esastır. Satış yönteminin kullanılmasını engelleyen bir durum varsa sırasıyla diğer yöntemler denir. Eşyanın gümrük kıymeti bir önceki yöntemle göre belirlenebildiği sürece bir alt satırdaki yöntemle geçilmez. Eşyanın gümrük kıymeti ilk beş yöntemle göre belirlenemezse "son yöntem"e göre belirlenir.

Eşyanın gümrük kıymeti gümrük vergilendirme tekniği açısından en geniş tanım olup, kıymete dair hemen her şeyi içine almaktadır.

İthal eşyasının;

- Varış yerine kadar yapılan nakliye giderleri,
- Yükleme boşaltma ve elleçleme giderleri,
- Sigorta giderleri,
- İthal konusu eşya için alıcı adına ve yararına yapılan ödemeler,
- Yurt dışında gerçekleşen demuraj giderleri,
- Lisans ve royalti ücretleri,
- İşçilik giderleri gibi giderler gümrük kıymetine dâhil edilecek giderlerdendir.

Gümrük vergilendirme tekniği açısından en temel olan tanım ise eşyanın CIF kıymeti tanımıdır.

Eşyanın CIF Kıymeti

Eşyanın CIF kıymeti üç kalemden oluşmaktadır.

$$\begin{array}{r} \text{Mal bedeli} \\ \text{Sigorta bedeli} \\ + \text{Navlun} \\ \hline \text{CIF KIYMETİ} \end{array}$$

Hesaplama yapılırken alıcı ile satıcı arasında kararlaştırılmış olan teslim şeklinin (EXW, DDP, FCA .. vb) ve taşıma şeklinin (hava yolu, kara yolu vb.) bir önemi yoktur.

Gümrük kıymeti her zaman CIF değeri baz alınarak hesaplanmaktadır.

Örnek

Türkiye’de faaliyet gösteren T firması, Çin’den tanesi 5.000 TL’den 10 adet soğutucu ünitesi satın almıştır. Teslim şekli FOB Şangay Limanı’dır.

T firması bir lojistik firması ile Şangay Limanı-İstanbul Ambarlı Limanı arasında gerçekleşecek olan deniz yolu konteyner taşıması için navlun bedelini 30.000 TL olarak anlaşmıştır. Sigorta şirketi ile 1000 TL’ lik navlun sigorta anlaşması yapmıştır.

Söz konusu eşyanın / soğutucu ünitesi CIF Kıymeti;

$$\begin{array}{r} 5.000 \text{ TL} \times 10 \text{ adet} = \\ 50.000 \text{ TL mal bedeli} \\ 30.000 \text{ TL navlun bedeli} \\ + 1.000 \text{ TL sigorta bedeli} \\ \hline 81.000 \text{ TL CIF Kıymeti} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{Gümrük kıymeti} = \\ 81.000 \text{ TL CIF Kıymeti} \\ + 5.000 \text{ TL Elleçleme bedeli} \\ \hline 86.000 \text{ TL Gümrük Kıymeti} \end{array}$$

1.3.2.3 Eşyanın Menşei

Menşe, bir ürünün ekonomik milliyetidir. Bir malın taşıdığı ekonomik değer, hangi ülkeye ait olduğunu ifade eder.

Günümüzde “eşyanın menşei”, dış ticaretin en kilit kavramlarından biridir. Çünkü:

- İthalattan alınacak gümrük vergilerinin hesaplanmasında (Gümrük vergileri ürünün menşe ülkesine bağlı olarak değişmektedir.),
- Ticaret politikası önlemlerinin uygulanmasında,
- Dış ticaret istatistiklerinin tutulmasında, o eşyanın menşe ülkesi esas alınır.

Gümrük Kanunu'na Göre Türk Menşeli Sayılan Ürünler

Türkiye'de çıkartılan madencilik ürünleri

Türkiye'de hasat edilen bitkisel ürünler

Türkiye'de doğmuş ve yetiştirilmiş canlı hayvanlar

Türkiye'de tutulan ve avlanan balıkçılık ve avcılık ürünler

Türkiye'de yetiştirilen ve canlı hayvanlardan elde edilen ürünler

Türkiye topraklarından çıkarılan mineral ürünler

Uluslararası ticarete konu olan bir eşyanın menşeinden bahsederken, o eşyanın hangi ülkeden geldiğinden değil, hangi ülkede üretilmiş olduğundan söz edilmektedir. Eşyanın menşei; eşyanın tarife sınıflandırması ve gümrük kıymeti ile birlikte gümrük vergilerinin hesaplanmasında kullanılan temel faktörlerden biridir.

Bir eşyanın hangi ülke menşeli olduğu belirlenirken o eşyanın alındığı ve satıldığı iki ülke arasındaki ticarete geçerli olan menşe kurallarına bakılır.

Tercihli olmayan menşe kuralları ve tercihli menşe kuralları olmak üzere iki tür menşe kuralı vardır.

Tablo 1.3: Menşe Kuralları

a) Tercihli Olmayan Menşe Kuralları

Ürünün ithalatçısı ve ihracatçısı olan iki ülke arasında tercihli bir ticari anlaşmasının olmadığı durumlarda geçerli olur.

Türkiye'de eşyanın tercihli olmayan menşeinin belirlenmesinde geçerli olan menşe kuralları gümrük mevzuatı ile belirlenir. Buna göre, kara suları dahil olmak üzere tümüyle Türkiye'de üretilen eşya Türk menşelidir.

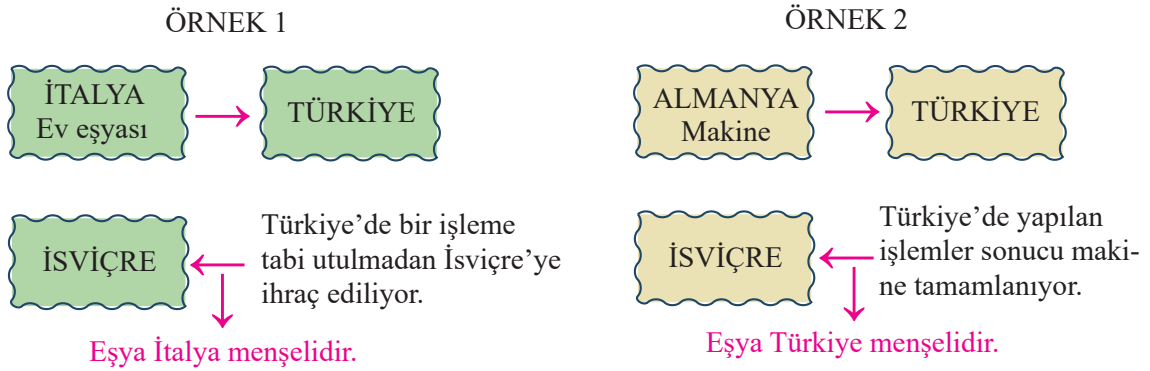
Üretimde birden fazla ülke menşeli girdiler kullanıldıysa, Türkiye'de yeni bir ürün elde edilmiş olması veya üretimin önemli bir aşamasının ve ekonomik yönden gerekli görülen en son esaslı işçiliğin Türkiye'de yapılmış olması halinde nihai ürün Türk menşei kazanmış sayılır.

Gümrük mevzuatına göre, üretimi birden fazla ülkede gerçekleştirilen eşyada menşe tespiti yapılırken, öncelikle eşya tekstil ürünü veya tekstil ürünü dışında kalan ürünler olarak bir ayırıma tabi tutulur. Daha sonra gümrük mevzuatında belirlenen menşe kurallarına bakılır.

Tercihli olmayan menşe kuralları, ülkelerin dış ticaretlerini kontrol etmek amacıyla koydukları kuralların ve aldıkları tedbirlerin takip edilmesini sağlayan temel unsurlardan biridir.

b) Tercihli Menşe Kuralları

Malın ithalatçısı ve ihracatçısı olan iki ülke arasında bir ticaret anlaşması varsa, eşyanın menşei o anlaşmada yer alan menşe kuralları esas alınarak belirlenir. Buna “eşyanın tercihli menşei” denir. Tercihli menşe kurallarını karşılayan bir mal, tercihli ticaret anlaşması ile sağlanan vergi muafiyeti veya indirimlerinden yararlanabilir. Vergi muafiyeti veya indirimi tercihsiz menşe kurallarında uygulanmamaktadır.

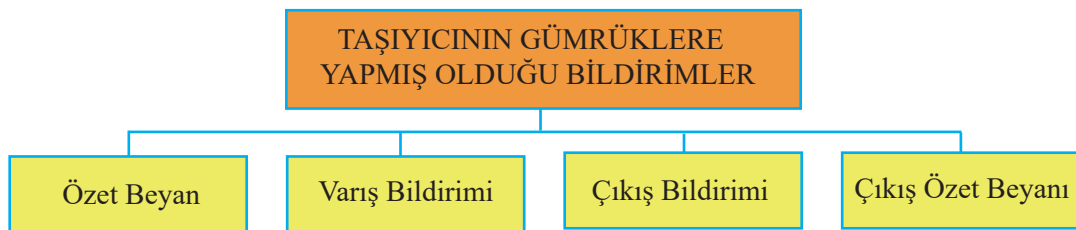
1.4. SIRA SİZDE

Evinizde bulunan ve üzerinde Türk menşeli olduğuna dair damga veya etiket olan 3 ürünü sınıfa getirip arkadaşlarınıza gösteriniz.

1.3.3. Taşıyıcının Gümrüklere Yapmış Olduğu Bildirimler

Uluslararası ticarete konu olan eşya için, eşyanın çıkış ülkesinde ihracat gümrük işlemleri, eşyanın varış ülkesinde ithalat gümrük işlemleri yapılır. Eşyayı alan ve satan kişilerin yanı sıra, taşıyıcılar da gümrük idaresine bildirimde bulunurlar.

Tablo 1.4: Taşıyıcı Bildirimleri

1.3.3.1. Özet Beyan

Taşıyıcıların veya taşıyıcı temsilcisinin vermiş olduğu, Türkiye Gümrük Bölgesine giren eşyaya ve bu eşyayı taşıyan taşıt aracına ait genel bilgilerin yer aldığı beyana Özet Beyan adı verilir.

Özet Beyan; eşya Türkiye Gümrük Bölgesine gelmeden önce giriş gümrük idaresine elektronik yolla verilir. Gümrük idaresinin bilgisayar sisteminin çalışmaması hâlinde kâğıt üzerinde verilir. Giriş gümrük idaresi, eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine getirildiği ve giriş kontrolüne tabi tutularak sevk işlemlerinin yapıldığı gümrük idaresidir.

Deniz veya hava taşıtlarının Türkiye Gümrük Bölgesinde birden fazla liman veya havalimanına uğraması halinde, Özet Beyan, eşyanın boşaltılacağı liman veya hava limanındaki gümrük idaresine verilir. Örneğin; bir geminin seferi sırasında önce İstanbul Marport Limanı'na, daha sonra Kocaeli Evyapport Limanı'na uğrayacak ve buralarda eşya boşaltacak olması durumunda, Marport Limanı'nda boşaltılacak eşya için İstanbul'daki gümrük idaresine, Evyapport Limanı'nda boşaltılacak eşya için Kocaeli'ndeki gümrük idaresine özet beyan verilecektir.

Deniz yolu ile gelen eşya için özet beyan verme yükümlülüğü gemi acentesinde, Ro-Ro gemisi ile gelen eşya için özet beyan verme sorumluluğu eşyanın içinde bulunduğu kara taşıtının bağlı olduğu taşıyıcıya aittir.

Taşıttaki tüm eşya için Özet Beyan verilmesini ve Özet Beyanın öngörülen süreler içerisinde sunulmasını sağlamak taşıyıcının sorumluluğundadır. Özet Beyanın üçüncü bir kişi (temsilci gibi) tarafından verilmesi, taşıyıcının bu sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

Özet Beyan verilmesi için, eşyanın kara, hava, deniz ve demir yolu ile taşındığı durumların her biri için farklı süre sınırları belirlenmiştir.

Deniz taşımacılığında;

- Konteyner ile taşınan eşya için, uzak limanlarda (Karadeniz ya da Akdeniz üzerindeki limanlar haricindeki limanlar) , yükleme limanında eşyanın gemiye yüklenmesinden en az yirmi dört saat önce,
- Dökme ve ambalaj halindeki eşya için, uzak limanlarda, Türkiye Gümrük Bölgesindeki ilk varış limanına gelmeden en az dört saat önce,
- Karadeniz ya da Akdeniz üzerindeki yabancı ülke limanları ile Türkiye Gümrük Bölgesindeki limanlar arasında taşınan eşya için ilk varış limanına gelmeden en az iki saat önce

Hava taşımacılığında,

- Kısa mesafeli (4 saatten kısa mesafeler) uçuşlarda en geç uçağın havalandığı ana kadar,
- Uzun mesafeli (4 saatten uzun mesafeler) uçuşlarda, Türkiye Gümrük Bölgesinde ilk havalimanına inilmesinden en az dört saat önce,

Demir yolu taşımacılığında, giriş gümrük idaresine varılmasından en az iki saat önce,

Süresi içinde Özet Beyan verilmemesi durumunda, gümrük mevzuatı ile belirlenen miktarda para cezası alınır.

Aşağıdaki durumlar hariç, Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesine getirilen her eşya için Özet Beyan verilmesi zorunludur. Özet Beyan aranmayan eşyalar:

- Elektrik enerjisi,
- Boru hattı ile gelen eşya,
- Elektronik medya içerenerler dahil, mektup, posta kartı ve basılı yayınlar,

- ç) Uluslararası Posta Sözleşmesi kapsamında taşınan eşya,
- d) Yolcu eşyası,
- e) Paletler, konteynerler ve bir taşıma sözleşmesi çerçevesinde denizyolu, havayolu, demiryolu ve karayolu vasıtasıyla taşınan eşya hariç, 169, 170 ve 171 inci maddeler uyarınca sözlü beyanı uygun bulunan eşya,
- d) Yolcu eşyası,
- e) Paletler, konteynerler ve bir taşıma sözleşmesi çerçevesinde denizyolu, havayolu, demiryolu ve karayolu vasıtasıyla taşınan eşya hariç, 169, 170 ve 171 inci maddeler uyarınca sözlü beyanı uygun bulunan eşya,
- f) ATA Karnesi ve Gümrüklerden Geçiş Karnesi (CPD) kapsamı eşya,
- g) TIR karnesi kapsamı eşya,
- ğ) Bakanlığın kaçakçılıkla mücadele görevi ve Genelkurmay Başkanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, kuvvet komutanlıkları, Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğünün münhasıran asli görevleri ile ilgili olarak ve hizmet ifasında kullanılmak üzere kendilerine ait taşıtla veya yalnızca kendi yetkililerinin kullanımına mahsus taşıtlarla Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen ve Türkiye Gümrük Bölgesinden çıkarılan silahlar ve askeri malzeme,
- h) 19 Haziran 1951’de Londra’da imzalanan Kuvvetlerin Statüsü Hakkında Kuzey Atlantik Anlaşmasına Taraf Devletler Arasındaki Sözleşme ile öngörülen Form 302 kapsamı eşya,
- ı) 18 Nisan 1961’de diplomatik ilişkiler hakkında imzalanan Viyana Sözleşmesi, 24 Nisan 1963’de imzalanan konsolosluk ilişkileri hakkında Viyana Sözleşmesi veya diğer konsolosluk sözleşmeleri veya 16 Aralık 1969’da imzalanan özel görevler hakkında New York Sözleşmesine göre muafiyet tanınan eşya,
- i) Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik kişilerce işletilen üretim veya sondaj platformları için Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen ve Türkiye Gümrük Bölgesinden çıkarılan eşya muafıdır (Görsel 1.9).

Görsel 1.9: Sondaj

1.3.3.2. Varış Bildirimi

Deniz yolu ve hava yolu taşımacılığında, taşıma aracı eşyanın boşaltılacağı gümrük idaresine ulaşıldığında, taşıyıcı tarafından yapılan bir bildirimde varış bildirimi denir. Özet beyan taşıma aracı gümrük idaresine varmadan yapılırken, varış bildirimi araç gümrük idaresine vardığı zaman yapılır. Bu bildirim, boşaltılacak eşya için düzenlenen özet beyanların tespiti için gereken bilgileri içerir. Varış bildirimi, elektronik yolla yapılır. Varış bildirimi, eşyayı ve taşıma aracını giriş gümrük idaresine tanıtmak amacıyla verilir. Bu nedenle kendisinden önce sunulan giriş özet beyanının tanımlanması için gerekli olan bilgileri içermek zorundadır. Deniz ve hava yolu taşımacılığında varış bildirimi sunulması zorunlu iken kara yolunda ve demir yolunda bu yükümlülük eşyanın sunulmasıyla yerine getirilmiş olur.

1.3.3.3. Çıkış Bildirimi

Taşıt, Türkiye Gümrük Bölgesini terk ederken taşıyıcı veya temsilcisinin, taşıtta taşınan tüm eşyayı kapsayacak şekilde çıkış gümrük idaresine (taşıtın fiziksel olarak çıkış yaptığı ve çıkışına yönelik kontrollerin yapıldığı gümrük idaresi) taşıtın çıkışına ilişkin olarak yaptığı bildirimdir.

Transit rejim kapsamı hariç, Türkiye Gümrük Bölgesini terk eden tüm taşıma araçları için çıkış bildirimi yapılması gereklidir.

1.3.3.4. Çıkış Özet Beyanı

Türkiye Gümrük Bölgesini terk edecek eşya için özet beyan verilecek durumlar oldukça sınırlıdır. Taşıt, Türkiye Gümrük Bölgesini terk etmeden önce yapılır. Taşıta ve eşyaya ilişkin genel bilgilerin yer aldığı beyandır. İhracat beyannamesi düzenlenmesi halinde özet beyan verilmesine gerek yoktur.

1.3.3.5. Gümrük Beyanı

Bir eşyanın ülkemize girişinde ve çıkışında gümrüklere yapılan bildirimde “Gümrük Beyanı” denir. Gümrük beyanının yapılması tercihe bağlı bir işlem değil, zorunlu bir işlemdir.

Gümrük beyanında yer alan bilgiler ile;

- İlgili eşyaya hangi gümrük ve dış ticaret kurallarının uygulanacağını belirler.
- İlgili eşyaya ödenmesi gereken vergiler hesaplanır.
- Dış ticaret istatistikleri üretilir.

Gümrük beyanı; yazılı, elektronik ve belirli durumlarda sözlü olarak yapılabilir. Gümrük beyanının hangi durumlarda ve nasıl yapılacağı gümrük mevzuatı ile belirlenir.

Yazılı şekilde yapılan gümrük beyanına, “Gümrük Beyannamesi” denir. Gümrük beyannamesinde, gönderici-alıcı firma bilgileri, kıymet, tarife, menşe, taşıma bilgileri ve varsa ödenecek vergiler, gümrükçe onaylanmış işlem yada kullanım tercihleri (genelde bu gümrük rejimi kullanılması yönünde olur) eşyaya eşlik etmesi gereken belgeler gibi bilgiler yer alır. Ülkemizde, 1 Ocak 1996 tarihinden beri Avrupa Birliği üyesi ülkelerde kullanılmakta olan Gümrük Beyannamesi Formu kullanılmaktadır.

Günümüzde gümrük beyanı gümrük idarelerinde kullanılan BİLGE sistemini kullanarak elektronik olarak yapılır. BİLGE sistemi, eşyanın gümrük sahasına girişinden çıkışına kadar tüm gümrük işlemlerinin gerçek zamanlı olarak bilgisayar ortamında yürütülmesini sağlar.

1.3.4. Gümrükçe Onaylanmış İşlem veya Kullanım Belirleme Zorunluluğu

Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen eşya gümrüğe sunulduktan sonra “Gümrükçe Onaylanmış Bir İşlem veya Kullanım”a tayin edilmesi zorunludur.

Eşya gümrüğe sunulduktan sonra aşağıdaki işlemlerden birine tabi tutulmak zorundadır. Bu beş işlemin genel adı “Gümrükçe Onaylanmış İşlem veya Kullanım”dır.

Gümrükçe Onaylanmış İşlem veya Kullanım
Bir gümrük rejimine tabi tutulabilir.
Bir serbest bölgeye girebilir.
Türkiye gümrük bölgesi dışına yeniden ihracı olabilir.
İmha edilebilir.
Gümrüğe terk edilebilir.

Yukarıdaki işlemler;

Deniz yolu ile gelen eşya için Özet Beyan’ın verildiği tarihten itibaren **45** gün,

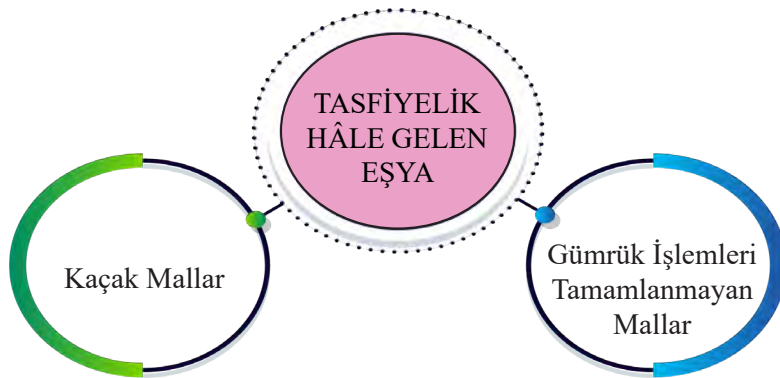
Diğer bir yolla gelen eşya için yine Özet Beyan’ın verildiği tarihten itibaren **20** gün içinde tamamlanmalıdır.

Eşya gümrükçe onaylanmış işlem veya kullanıma tabi tutulmadan önce geçici depoda tutulmaktadır.

1.3.5. Tasfiye

Gümrük idaresi tarafından yakalanan kaçak mallar ve yasal yollarla Türkiye’ye getirilen fakat gümrük işlemleri mevzuata uygun şekilde tamamlanmayan mallar “tasfiyelik hâle gelen eşya” olarak adlandırılır. Bu eşya gümrük idaresi tarafından gümrük mevzuatında belirtilen yöntemlerle tasfiye edilir.

Tablo 1.5: Tasfiyelik Eşyalar

Tasfiye edilecek eşya için öncelikle eşyanın, insan, bitki, hayvan ve çevre sağlığı yönünden ülkeye girişinde bir sakınca bulunup bulunmadığı araştırılır. Bunun sonucuna göre eşyanın nasıl tasfiye edileceği belirlenir. Tasfiye edilecek eşya, aşağıda belirtilen 6 yöntemden birisi kullanılarak tasfiye edilir:

1. İhale yoluyla satış
2. Yeniden ihraç amaçlı satış
3. Perakende satış
4. Kamu kuruluşları ile özel kanunla kurulmuş vakıf ve derneklere tahsis
5. Özel yol
6. İmha yöntemi ile tasfiye

ARAŞTIRINIZ

Hangi eşyalar tasfiye edilir?

Gümrüklerde yakalanan cep telefonu ve bilgisayarların akıbeti ne olur? Araştırınız.

Bulduğunuz bilgileri sınıfta arkadaşlarımız ile paylaşınız.

1.3.6. Gümrük Vergisi

Tarihin en eski vergilerinden birisi de gümrük vergileridir. Bu verginin İngilizcede gelenek anlamına gelen “customs” kelimesi ile ifade edilmesinin sebebi uygulanma tarihi bilinmemesine karşın ödenmesine alışılmış geleneksel bir vergi olmasıdır.

Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde hazırlanan ilk gümrük vergisine ilişkin kanun 1929 yılında kabul edilen “Gümrük Giriş Tarife Kanunu”dur.

İthalat işleminin gerçekleşmesi ile gümrük vergisinde, vergiyi doğuran olay doğmaktadır. Gümrük vergisi; eşyaların ithalatından alınan bir vergidir. Verginin konusunu Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesine giren eşya oluşturmaktadır. Gümrük vergisinin konusunu taşınabilir eşyalar oluşturmaktadır. Bu nedenle taşınmaz mallar ya da hizmetler gümrük vergisinin konusuna dahil edilmemektedir.

1.3.6.1. Gümrük Vergilerinin Etkileri

Gümrük vergileri uygulanırken birtakım hedeflere ulaşılması amaçlanır. Bunların başında yerli üretimi koruyup geliştirerek uluslararası rekabette güçlü kılmak, diğer taraftan da mali gümrük vergileri ile bütçe gelirlerini artırmak gelir.

Bu temel amaçların dışında;

- Ülke işçisini yabancı ucuz işçiye karşı korumak,
- Yerli üreticileri yabancı rekabete karşı korumak için, ithal malının maliyetini, yerli üretimin maliyetine eşitlemek,
- Daha önce ithal edilen bazı malları yurt içinde üreterek ülkede işsizliği azaltmak,

- Ülkenin dış ödemeler dengesini sağlamak,
- Ülkenin ticaret sınırlarını ve refahını iyileştirmek,
- Yerli üreticileri dampinge (satıcının uluslararası bir pazarı elde etmek ya da malını elden çıkarmak için bahsi geçen ürününü dış piyasada, iç piyasada sattığından daha düşük fiyatla satması) karşı korumak,
- Yerli sanayinin yerleşmesine ve büyümesine imkan sağlamak,
- Ulusal savunma için stratejik önemi olan sanayileri korumak hedeflenir.

1.3.6.2. Gümrük Vergileri

Gümrük Vergisi
İlave Gümrük Vergisi } Ticaret Bakanlığına tahsil edilir.

Katma Değer Vergisi
Özel Tüketim Vergisi
Damga vergisi } Hazine ve Maliye Bakanlığına tahsil edilir.

Ticaret Politikası Önlemleri Kapsamındaki Mali Yükler

Dampinge Karşı Vergi
Ek Mali Yükümlülük
Sübvansiyona Karşı Telafi Edici Vergi } Ticaret Bakanlığına tahsil edilir.

Diğer Kesintiler

Toplu Konut Fonu
Tek ve Maktu Vergi
TRT bandrol ücreti } Ticaret Bakanlığına tahsil edilir.

Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu } Ticaret Bakanlığına tahsil edilir.

Çevre Katkı Payı } Çevre ve Şehircilik Bakanlığına tahsil edilir.

1.3.6.3. Gümrük Vergisinin Hesaplanması ve Yükümlü Tarafından Ödenmesi

Gümrük vergileri hesaplanırken aşağıdaki üç temel faktör esas alınmaktadır:

1. Eşyanın tarife sınıflandırması
2. Eşyanın menşei
3. Eşyanın gümrük kıymeti

Hesaplanacak gümrük vergisi oranları eşya bazında ; tarım ürünleri, sanayi ürünleri (Gümrük Birliği kapsamında yer alan ürünler), İşlenmiş tarım ürünleri, balıkçılık ve su ürünleri, gümrük vergisi askıya alınacak ürünler, sivil hava taşıtlarında kullanılmaya mahsus bazı ürünler olmak üzere altı grupta toplanmıştır.

İthalat sırasında uygulanacak olan gümrük vergisi oranı ve döviz kuru açısından gümrük beyannamesinin tescil edildiği tarih çok önemlidir.

Hesaplanan gümrük vergileri gümrük beyannamesi üzerinden yükümlüye tebliğ edilir. Gümrük vergileri Türk lirası üzerinden ödenir. Gümrük vergileri yetki verilen bankalar aracılığı ve SMS yolu ile ödenebilir.

Gümrük vergileri ödenmedikçe veya teminata bağlanmadıkça beyanname kapsamındaki eşya kişiye teslim edilmez. Bu hüküm geçici ithalat rejimine uygulanamaz.

Yapılan kontroller sonucu hiç alınmadığı veya eksik alındığı belirlenen gümrük vergilerinin, yükümlüye tebliğ edildiği tarihten itibaren 15 gün içinde ödenmesi zorunludur.

Gümrük idareleri bazı durumlarda yükümlü kişiden vergi ödemesine ilişkin teminat (garanti) vermesini isteyebilir. Teminat aranmayacak ve kısmi teminat uygulanacak kişiye cumhurbaşkanı karar verir.

1.3.6.4. Gümrük Vergisinden Muaf Olan Eşyalar

Aşağıda sayılan hâllerde, serbest dolaşıma sokulacak eşya gümrük vergilerinden muaftr:

1. Cumhurbaşkanının zat ve ikametgahı için gelen eşya,
2. İthal edilen diplomatik eşya,
3. Genelkurmay Başkanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Kuvvet Komutanlıkları, Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, Savunma Sanayii Başkanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğünün münhasıran asli görevleri ve Müsteşarlığın kaçakçılıkla mücadele görevi ile ilgili olarak ithal edecekleri her türlü araç, gereç, silah, teçhizat, makine, cihaz ve sistemleri ve bunların araştırma, geliştirme, eğitim, üretim, modernizasyon ve yazılımı ile yapım, bakım ve onarımlarında kullanılacak yedek parçalar, akaryakıt ve yağlar, hammadde, malzeme ile bedelsiz olarak dış kaynaklardan alınan yardım malzemesi,
4. Türkiye Gümrük Bölgesindeki bir kişiye posta ya da hızlı kargo taşımacılığı yoluyla gelen, bedeli gönderi basına toplam 150 Euroyu geçmeyen kişisel kullanıma mahsus kitap veya benzeri basılı yayına muafiyet tanınır. Diğer her türlü ticari eşya bedeli ne olursa olsun gümrük vergisine tabidir.
5. Gerçek kişiler tarafından serbest dolaşıma sokulacak şahsi eşyadan;

- a) Yerleşim yerlerini Türkiye Gümrük Bölgesine nakleden gerçek kişilere ait, alındığı tarihte üç yaşından büyük olmayan kullanılmış motorlu veya motorsuz özel nakil vasıtaları,
 - b) Yerleşim yerlerini Türkiye Gümrük Bölgesine nakleden gerçek kişilere ait her türlü kullanılmış ev eşyası,
 - c) Yerleşim yeri Türkiye’de olan bir Türk ile evlenerek veya evlenmek üzere Türkiye’ye gelen kişilere ait çeyiz eşyası,
 - ç) Miras yoluyla intikal eden kişisel eşya,
 - d) Türkiye’ye öğrenim görmek amacıyla gelen öğrencilere ilişkin eğitimle ilgili malzemeler ve eğitimle ilgili diğer ev eşyası,
 - e) Türkiye Gümrük Bölgesinden geçici olarak çıkan gerçek kişilerin geri getirdiği kullanılmış ev eşyası,
 - f) Yerleşim yeri Türkiye dışında olan gerçek kişilerin Türkiye’de satın aldıkları veya kiralandıkları konutlarında kullanılmak üzere geçici veya kesin olarak getirdikleri ev eşyası,
 - g) Yolcuların kendi kullarımlarına mahsus ticari mahiyette olmayan kişisel eşya
6. Gerçek kişilerce serbest dolaşıma sokulacak diğer eşyadan;
- a) Değeri 430 Euroyu geçmemek üzere yolcuların beraberindeki hediyelik eşya,
 - b) Şeref nişanları veya ödülleri,
 - c) Uluslararası ilişkiler çerçevesinde alınan hediyeler,
7. Cumhurbaşkanınca belirlenecek kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından ticari gaye güdülmek ve amacı doğrultusunda kullanılmak üzere ithal edilen eşyadan;
- a) Eğitim, bilim ve kültürel amaçlı eşya ile bilimsel alet ve cihazlar (Görsel 1.10),
 - b) Tıbbi teşhis, tedavi ve araştırma yapılmasına mahsus alet ve cihazlar,
 - c) Bilimsel araştırma amacına yönelik hayvanlar ile biyolojik veya kimyasal maddeler,
 - ç) İnsan kaynaklı tedavi edici maddeler ile kan gruplama ve doku tipi ayırma belirteçleri,
 - d) İlaç özelliği olan ürünlerin kalite kontrolü amacına yönelik maddeler,
 - e) Ulusal araştırma geliştirme kurumları tarafından yürütülen veya desteklenen araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde kullanılmak üzere ithal edilen eşya,
8. Bir ticari faaliyetin yürütülmesi ile bağlantılı ithalat;
- a) İşyeri nakli suretiyle ithal edilen sermaye malları ve diğer malzemeler,
 - b) Türkiye Gümrük Bölgesinde faaliyette bulunan çiftçilerin, komşu ülkedeki mülklerinden elde ettikleri ürünler,
 - c) Komşu ülkelerdeki çiftçiler tarafından Türkiye Gümrük Bölgesindeki mülklerinde kullanılmak üzere getirilen, toprak ve ekinlerin işlenmesi amacına yönelik tohum, gübre ve diğer ürünler (Görsel 1.11),
 - ç) Ticari mahiyet arz etmeyen numuneler,
 - i - Önemli değeri olmayan numunelik eşya ve modeller,
 - ii - Basılı reklamcılık dökümanları ve reklamcılık amacına yönelik malzemeler,
 - iii - Bir ticari fuarda veya benzeri bir faaliyette kullanılan veya tüketilen ürünler,
 - d) İnceleme, analiz veya test amaçlı olarak ithal edilen eşya,

Görsel 1.10: Bilimsel cihazlar

Görsel 1.11: Çiftçilerin ürünleri

9. Ulaştırıcılıkta kullanılan eşya;

- a) Taşıma sırasında eşyanın istifi ve korunması için yardımcı maddeler (Görsel 1.12),
- b) Canlı hayvanların nakli sırasında kullanılan kuru ot, yem ve yiyecek maddeleri ile ilaçları,
- c) Ulaşım araçları ile özel konteynerlerde mevcut bulunan akaryakıt ve madeni yağları,
- ç) Deniz ve hava ulaşım araçlarına ait donatım ve işletme malzemesi,

d) 1/7/2010 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, yolcu ve yük taşımacılığı faaliyetlerinde bulunan hava yolu şirketlerinin bu faaliyetlerinde kullanılmak üzere ithal edilen hava taşıtları, motorları ve bunların aksam ve parçaları,

10. Bilgi materyali ithalatı;

- a) Yayın hakları veya endüstriyel ve ticari patent haklarını koruyan örgütlere gönderilen eşya,
- b) Turistik reklamcılık malzemeleri,
- c) Ticari değeri olmayan çeşitli belge ve eşya,

11. Cenaze ve cenaze ile ilgili eşyanın ithali;

- a) Savaş kurbanları anıtları ile mezarlıkların yapımı, bakımı ve süslenmesi amacıyla yönelik eşya,
- b) Tabutlar, cenaze kül kapları ve süsleme niteliği olan cenaze levazımatı,

12. Diğer eşya;

- a) Engellilerin kullanımına mahsus eşya,
- b) Tabii afetler, tehlikeli ve salgın hastalıklar, büyük yangınlar, radyasyon ve hava kirliliği gibi önemli nitelikteki Kimyasal ve teknolojik olaylar ile büyük nüfus hareketleri gibi kriz hallerinden zarar görenlere gönderilen eşya
- c) Türkiye'de düzenlenen uluslararası spor müsabakalarında kullanılmak üzere getirilen eczacılık ürünleri muafıdır.

Görsel 1.12: Taşımacılığa yardımcı eşya

1.3.6.5. Vergi Kaybına Neden Olan İşlemlere Uygulanacak Cezalar

Vergi kaybına neden olan işlemler aşağıdaki gibidir;

- Serbest dolaşıma giriş rejiminde verilen beyan ile muayene, denetleme veya teslimden sonra kontrol sonucunda tespit edilen aykırılıklardan kaynaklanan cezalar

Beyana göre hesaplanan ithalat vergileri ile muayene sonuçlarına göre alınması gereken ithalat vergileri arasındaki fark %5'i aştığı takdirde,

İthalatı yasak olan eşyanın ithalatının yapılmış olduğu tespit edildiğinde,

Eşyanın ithali, lisansa, şarta, izne, kısıntıya veya belli kuruluşların vereceği uygunluk veya yeterlilik belgesine tabi olduğu halde uygunluk ve yeterlilik belgesi alınmamış fakat alınmış gibi beyan edildiğinin tespit edildiğinde cezai işlem uygulanır.

- İhracat rejiminde beyan ile muayene ve denetleme veya teslimden sonra kontrol sonucunda tespit edilen aykırılıklardan kaynaklanan cezalar

İhracının yasaklanmış olduğunun tespiti hâlinde,

Eşyanın ihracı, lisansa, şarta, izne, kısıntıya veya belli kuruluşların vereceği uygunluk veya yeterlilik belgesine tabi olduğu hâlde uygunluk ve yeterlilik belgesine tabi değilmiş veya belge alınmış gibi beyan edildiğinin tespit edilmesi halinde cezai işlem uygulanır.

- Yolcu beraberli eşyayla ilgili cezalar

Yolcuların, gümrük mevzuatına göre kişisel ve hediyelik eşya kapsamı dışında olup beyanlarına aykırı olarak üzerlerinde, eşyası arasında veya taşıma araçlarında çıkan ya da başkasına ait olduğu halde kendi eşyasıymış gibi gösterdikleri eşyanın gümrük vergileri iki kat olarak alınır ve eşya sahibine teslim edilir. Gümrük vergileri ödenmediği takdirde, eşya gümrüğe terk edilmiş sayılır.

- Transit rejiminin ihlal edilmesinden kaynaklanan cezalar

Beyan edilenden belirgin bir şekilde farklı cinsten eşya olduğunun tespiti halinde cezai işlem uygulanır.

- Antrepo rejiminin ihlal edilmesinden kaynaklanan cezalar

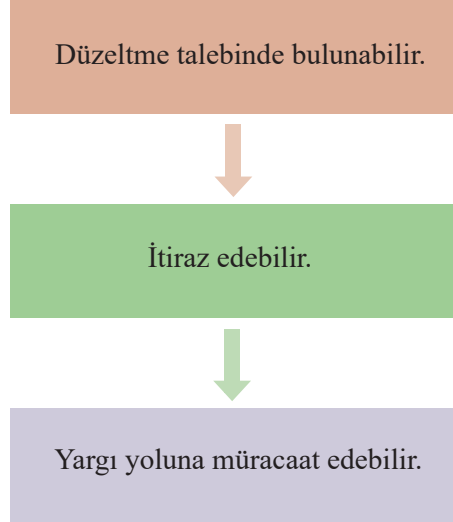
Teminat alınmış olsa bile, gümrük işlemlerine başlanmadan veya bu işlemler bitirilip gümrük idaresinin izni alınmadan gümrük antrepoları veya gümrük idaresince eşya konulmasına izin verilen yerlerden kısmen veya tamamen eşya çıkarılması veya buralardaki eşyanın değiştirilmesi ya da yapılan sayımlarda kayıtlara göre eşyanın bir kısmının noksan olduğunun anlaşılması hâllerinde,

Gümrük antrepolarında veya gümrük idaresince eşya konulmasına izin verilen yerlerde yapılan sayımlarda kayıtlara göre fazla eşya çıkması hâlinde Gümrük Kanunu'nda geçen tutar kadar cezai işlem uygulanır.

- Gümrüksüz satış mağazalarına ilişkin yükümlülüklerin yerine getirilmemesinden kaynaklanan cezalar
- Özet Beyanla ilgili cezalar
- Dahilde işleme rejiminin ihlal edilmesinden kaynaklanan cezalar
- Geçici ithalat ve gümrük kontrolü altında işleme rejimlerinin ihlal edilmesinden kaynaklanan cezalar

1.3.6.6. Gümrük Vergilerine İtiraz

Yükümlüler, kendilerine tebliğ edilen gümrük vergileri ile ilgili olarak:

Yükümlü kendisine bildirilen gümrük vergilerine, cezalarına ve idari kararlara karşı 15 gün içinde itiraz edebilir. İtiraz dilekçeleri bir üst makama, üst makam yoksa aynı makama verilir.

Gümrük idaresi, yapılan itirazı 30 gün içinde karara bağlar ve kişiye bildirir.

Gümrük idaresi kişinin itirazını reddederse, kişi idarenin ret kararına karşı işlemin yapıldığı yerdeki idari yargı mercilerine başvurabilir.

Dava açma süresi Danıştay'da ve idare mahkemelerinde 60 ve vergi mahkemelerinde 30 gündür. Mahkeme kişinin aleyhine karar verirse, bu kararın gümrük idaresine bildirildiği tarihte bu vergiler tahsil edilebilir hale gelir.

Kişi tebliğ edilen gümrük vergilerine süresi içinde itiraz etmez veya idari yargı mercilerine başvurmazsa, bu vergiler bu sürelerin bittiği tarihte kesinleşir.

1.3.7. Gümrük Yükümlülüğünün Sona Ermesi

- Yükümlünün vergilerinin ödenmesi,
- Vergilerin kaldırılmasına karar verilmesi,
- Gümrük beyannamesinin iptal edilmesi
- Eşyanın bir gümrük rejimi kapsamında tesliminden önce imha edilmesi , terk edilmesi, mücbir sebep yüzünden telef veya kaybı,
- Eşyanın kanuna aykırı girişi nedeniyle müsadere edilmesi durumlarında kişinin gümrük yükümlülüğü sona erer.

1.4. GÜMRÜK REJİMLERİ

Gümrük uygulamasının temel unsurları tarife, menşei, kıymet ve gümrükçe onaylanmış işlem yada kullanımdır. T.C. Gümrük Bölgesine getirilen her eşyanın tarifesine ve menşeiine bakılır, kıymeti hesaplanır ve eşya gümrükçe onaylanmış işlem veya kullanıma tayin edilir. Eşyadan alınacak vergiler, uygulanacak denetim ve prosedürler bu dört unsur üzerinden sağlanır. Bu yüzden bu tanımlar gümrük konusunun özünü oluşturur.

Eşyanın gümrükçe onaylanmış işlem veya kullanıma tayin edilmesi genelde bir gümrük rejimine atanması şeklinde olur. Bu bölümde gümrük rejimleri konusu işlenecektir.

Gümrük Uygulamasının Unsurları			
Tarife	Menşei	Kıymet	Gümrükçe Onaylanmış İşlem ya da Kullanım

Gümrükçe Onaylanmış İşlem ya da Kullanım				
Eşyanın Yeniden İhracı	Eşyanın Bir Serbest Bölgeye Girmesi	Eşyanın İmahası	Eşyanın Gümrüğe Terk Edilmesi	Gümrük Rejimine Tabi Tutulması

Gümrük Rejimleri							
Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi	İhracat Rejimi	Transit Rejimi	Dahilde İşleme Rejimi	Hariçte İşleme Rejimi	Geçici İthalat Rejimi	Antrepo Rejimi	Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi

Ekonomik etkili olmayan gümrük rejimleri

Ekonomik etkili gümrük rejimleri

Gümrük yükümlülüğü bulunan kişinin eşyasını gümrük rejimine tabi tutabilmesi için aşağıdaki şartları yerine getirmesi gerekir:

- Eşyayı istenilen gümrük rejimine sokmaya yönelik Gümrük Beyannamesi'ni ve istenen diğer bütün belgeleri gümrük idarelerine vermek
- Ekonomik etkili rejimler için yetki belgesi almak

- Eşyayı gümrük idaresinin kontrolüne sunmak
- Gerekli görülen durumlarda gümrük vergisi vermek veya gümrük vergisini teminata bağlamak

Gümrük Rejimlerinin Ortak Hususları

Süre: Antrepo rejimi haricinde bir eşyanın ekonomik etkili gümrük rejiminde kalışı için mutlaka bir süre öngörülür. Bu süre içinde bu rejimin sonlandırılması gerekir

Kayıt Zorunluluğu: Gümrük kontrollerini kolaylaştırmak üzere eşya ile ilgili kayıtların tutulması gerekir.

İzin Alma: Ekonomik etkili bütün gümrük rejimlerinde ilgili rejimin kullanılmasına yönelik izin alınması gerekir.

Rejime Giriş Gümrük İdaresi: İzin belgesinde belirtilen eşyanın, rejime girişine ilişkin gümrük işlemlerini yapan gümrük idaresini ifade eder.

Rejimi Kapanan Gümrük İdaresi: İzin belgesinde belirtilen eşyanın, rejime girişi sonrasında yeni bir gümrükçe onaylanmış işlem veya kullanıma tabi tutulmasına veya hariçte işleme rejiminde eşyanın serbest dolaşıma girişine ilişkin gümrük işlemlerini yapan gümrük idaresini ifade eder.

Gümrük Gözetimi: Eşya, statüsü değişene kadar veya gümrükçe onaylanmış işlem ya da kullanıma tayin edilene kadar gümrük gözetimine tabidir.

1.4.1. Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi

Eşyanın gümrük statüsü, eşyanın serbest dolaşımda bulunup bulunmadığını ifade eden tanımdır. Eşyanın gümrük statüsü, serbest dolaşımda olan eşya ve serbest dolaşımda olmayan eşya olmak üzere ikiye ayrılır.

İthal edilen eşyanın, serbest dolaşıma girmesi;

1. Eşyaya uygulanacak gümrük vergilerinin ödenmesi,

2. Eşyanın ithalatına ilişkin ticari ve teknik tüm mevzuat gereklerinin yerine getirilmiş olması,
3. Ticaret politikası önlemlerine tabi tutulması ile olur.

Bu 3 koşulu sağlamadan eşya serbest dolaşıma girmiş sayılmaz.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Ticaret politikası önlemleri kapsamında aşağıdaki mevzuat hükümleri uygulanır.

İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Mevzuat

- * Dampinge Karşı Vergi Uygulaması
- * Telafi Edici Vergi Uygulaması

İthalatta Gözetim ve Korunma Önlemleri Hakkında Mevzuat

- * Ek Mali Yükümlülük
- * İlave Gümrük Vergisi

Kota İdaresi ve Tarife Kontenjanı Hakkında Mevzuat

- * Kota
- * Tarife Kontenjanı

Ticaret politikası önlemleri sadece serbest dolaşıma giriş rejiminde uygulanır.

Serbest dolaşıma giriş rejiminin amacı; eşyanın tüm ithalat gereklerinin yerine getirilmesinin ve ticaretinin (alınıp satılmasının) sağlanmasıdır. Ayrıca serbest dolaşıma giriş rejimi dışında kalan bütün rejimlerde eşya üzerindeki gümrük gözetimi devam etmektedir. Serbest dolaşıma giriş rejimi, eşya üzerindeki gümrük gözetimini sona erdirir. Serbest dolaşıma giriş rejimi bu özellikleriyle diğer rejimlerden ayrılmaktadır.

Serbest dolaşıma giriş rejimi ithalat rejimi olarak da anılmaktadır.

BİLİYOR MUSUNUZ?

2020 yılında en fazla ihracat yapılan ilk üç gümrük müdürlüğü sırasıyla İstanbul Muratbey, İzmir Aliağa, Mersin Gümrük Müdürlüğü; ithalatta ise sırasıyla İstanbul Havalimanı, Kocaeli Dilovası, Kocaeli Derince Gümrük Müdürlüğüdür.

TÜİK verilerine göre Türkiye 2020 yılında 169 milyar 646 milyon 390 bin 852 dolar ihracat, 219 milyar 516 milyon 246 bin 789 dolar ithalat yapmıştır.

ARAŞTIRINIZ

Dış ticaret dengesi ve dış ticaret açığı ifadeleri ne anlama gelmektedir? Araştırınız.

Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi Sürecinde Yapılan İşlemler

- a) Alıcı ve satıcı sözleşme yapar.
- b) Taraflar ticaret için gerekli olan belgeleri hazırlar.

İthalatçı, ithal etmek istediği eşyanın Gümrük Tarife İstatistik Pozisyon Numarasını (GTİP KODU) belirledikten sonra, bu eşya ile ilgili olarak getirilmiş bir yasaklama veya kısıtlama olup olmadığını araştırır. İthal mallar şu şekilde gruplandırılmıştır:

- Türkiye'ye ithalatında herhangi bir kısıtlama ve izne tabi olmayan eşya
- Türkiye'ye sokulması yasak olan eşya
- Türkiye'ye ithali yasak olan eşya
- İthali izne veya uygunluk denetimine tabi eşya (Örneğin ülkemize elektronik eşya ithal edilmesi serbesttir fakat ithal edilmek istenen elektronik eşya, Türk Standartları Enstitüsü'nün uygunluk değerlendirmesine tabi tutulur. Yapılan denetimde gerekli teknik koşulları karşılamadığı belirlenen elektronik eşyanın ithaline izin verilmez.)

BİLİYOR MUSUNUZ?

CE belgesi, Avrupa Ekonomik Alanı'nda satılan ürünlerin sağlık, güvenlik ve çevre standartlarına uygunluğunu gösteren bir sertifika işaretidir. Eşyanın üretim yeri neresi olursa olsun, CE işaretine sahip olan ürünler, AB mevzuatının tüm yasal gerekliliklere uygun olduğunu kanıtlar.

Tarım ve Orman Bakanlığının denetimi sonrası, gerekli şartları taşımadığı anlaşılan gıda ürünlerinin ithaline izin verilmez. Radyoaktif maddeler ve bunların kullanıldığı cihazlar için Türkiye Atom Enerji Kurumundan izin alınmalıdır.

Bazı eşyalar ise arz ettiği özellikler itibarıyla yalnızca belirli kurum ve kişiler tarafından ithal edilebilir. Örneğin, akaryakıt ve madeni yağlar Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından lisans verilen firmalarca ithal edilebilir.

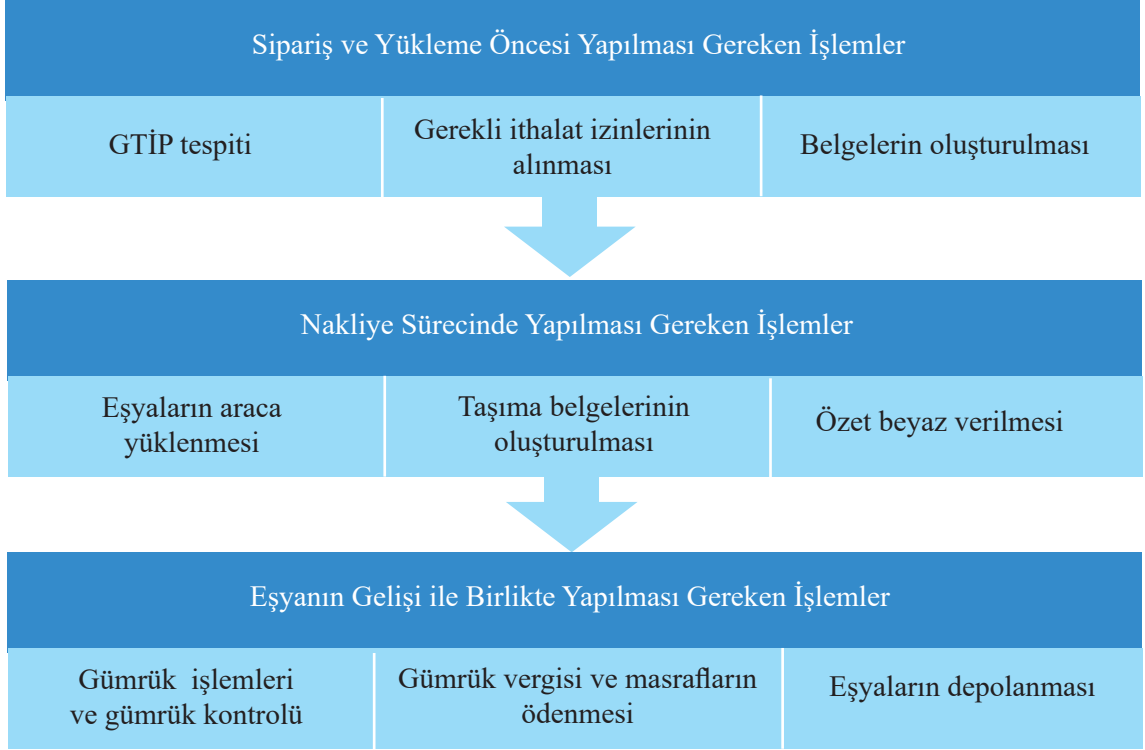
- c) İhracatçı satmış olduğu malları uluslararası taşımacılık yapan taşıyıcıya teslim eder.
- ç) Taşıyıcı malları T.C. Gümrük Bölgesine getirir, giriş gümrük idaresine Özet Beyan verir.
- d) Gümrük beyanında bulunulup serbest dolaşıma giriş rejimi talebinde bulunulur.

İthalatçı, gümrük idarelerine Gümrük Beyannamesi verir. Bu işlemler bilgisayar üzerinden yapılmaktadır.

- e) İthal eşyanın gümrük mevzuatına göre kontrol ve denetim işlemleri yapılır.
- f) Gümrük kontrolü sonucu eşyanın yurda girişine onay alınıp, tescillendikten sonra gümrük vergileri ödenir.

İthalatçının serbest dolaşım için gerekli olan vergilerin ödenmesi başta olmak üzere diğer işlemleri de tamamlaması ile artık mallar serbest dolaşıma sokulmuş olur.

Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi Süreci

Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi Örnek Olay

Kocaeli’de yerleşik bir firma Çin’den soğutucu fan ithalatı yapacaktır.

İthalatçı ve ihracatçının yapmış olduğu satış sözleşmesi kapsamında:

Teslim şekli CIF-Evyapport Limanı (Kocaeli) olarak belirlenmiştir.

Ödeme şekli peşin ödemedir.

Satış fiyatı 35.000 \$’dır.

Taşıma konteyner ile olacaktır.

1. Adım → İthalatçı, ithal edeceği ürünün GTİP tespitini yapar. Bu aşama hazırlanacak belgelerin temini veya alınması gereken izinler için gereklidir. Soğutucu fanın GTİP kodu: 84.14.59.00.00
2. Adım → Soğutucu fan ihracatçı tarafından Şangay Limanı’ndan gemiye yüklenir.
3. Adım → İhracatçı; Taşıma Belgesi , Çeki Listesi, Menşei Belgesi ve Faturayı alıcıya gönderir.
4. Adım → Gemi Evyapport Limanı’na gelmeden taşıyıcı tarafından Özet Beyan verilir.
5. Adım → Gemi Evyapport Limanı’na geldikten sonra geminin tahliyesi yapılır, soğutucu fan geçici depolama yerine konur.
6. Adım → İthalatçı veya yetkilendirilmiş gümrük müşaviri gümrük idaresine Gümrük Beyannamesi’ni gönderir. Gümrük Beyannamesi’nde serbest dolaşıma giriş rejimi talebinde bulunur.

7. Adım → Eşyanın (soğutucu fanın) gümrük denetimi ve kontrolü sağlanır.
8. Adım → Denetim ve kontroller sonucu onay ve tescil verilir.
9. Adım → İthalatçı gümrük vergilerini öder. Gümrük vergileri ödendikten sonra soğutucu fan serbest dolaşımdadır.

Artık soğutucu fan istenildiği gibi kullanılabilir, ticareti yapılabilir. Soğutucu fan üzerinde herhangi bir gümrük kontrolü kalmamıştır.

1.5. SIRA SİZDE

Aşağıda verilen örnek olayı serbest dolaşıma giriş rejimi adımlarına uygun şekilde çözümleniz.

İstanbul'da yerleşik ithalatçı bir firma, Almanya'dan ambalaj malzemesi ithalatı yapacaktır. İthalatçı ve ihracatçının yapmış olduğu satış sözleşmesi kapsamında;

Teslim şekli CIP-İstanbul alıcı deposu,

Ödeme şekli peşin ödeme,

Satış fiyatı 90.000 €,

Taşıma, kara yolu ile Kapıkule Sınır Kapısı'ndan giriş yapılarak gerçekleştirilecektir.

Ambalaj malzemesinin GTİP kodu: 63.05.33.00.00.00'dır.

İhracatçı ATR Belgesi, CMR Belgesi, Menşei Belgesi, Fatura ve Çeki Listesi'ni ithalatçıya gönderecektir.

1. Adım →
2. Adım →
3. Adım →
4. Adım →
5. Adım →
6. Adım →
7. Adım →
8. Adım →
9. Adım →

1.6. SIRA SİZDE

Türkiye'ye ithal edilmesi yasak olan eşyalar nelerdir? Araştırınız.

Aşağıda yer alan boşlukları doğru ifadeler ile doldurunuz.

Eşya serbest dolaşımında ise;

.....,

.....,

..... işlemlerinin yapılmış olduğu anlaşılır.

Serbest dolaşıma giriş rejimi olarak da anılmaktadır.

1.7. SIRA SİZDE

Türkiye'nin en çok ithalat yaptığı ilk 5 ülke sıralamasını yazınız; ilgili ülkelerden hangi ürünlerin ithal edildiğini belirtiniz.

En Çok İthalat Yaptığımız Ülke Sıralaması	En Çok İthalat Yaptığımız Ülke Sıralaması İthal Edilen Ürünler
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

İTHALATTAN FAZLA İHRACATTIR Kİ MEMLEKETİ ZENGİN YAPACAKTIR.

Mustafa Kemal ATATÜRK

1.4.2. İhracat Rejimi

İhracat Rejimi, serbest dolaşımda bulunan eşyanın ihraç amacıyla Türkiye Gümrük Bölgesi dışına çıkarılmasında kullanılan rejimdir.

Bir eşyanın ihraç edilebilmesi için Türkiye’de üretilmiş olması gerekli değildir. Başka bir ülkeden ithal ettiğimiz, serbest dolaşımda bulunan bir eşya da ihraç edilebilir.

Bir eşyanın yurt dışına çıkışının ihracat sayılması için o eşyanın fiziki olarak Türkiye Gümrük Bölgesi dışına çıkması zorunludur. Bir eşya kara yoluyla veya demir yoluyla yurt dışına çıkıyorsa kara sınırından geçerek yurt dışına çıktığı zaman; deniz yoluyla veya hava yoluyla yurt dışına çıkıyorsa yüklendiği gemi veya uçak hareket ettiği zaman ihraç edilmiş sayılır.

Ayrıca, Türkiye’deki serbest bölgelere mal teslim edilmesi de ihracat sayılmaktadır (Serbest bölgeler konusu 3. ünite de ayrıntılı olarak işlenmiştir.).

İhracat yapılırken;

İhracat yapılmak istenilen ülkenin Gümrük Birliği içinde olup olmadığına, ihraç edilecek ürünün gideceği ülkede herhangi bir kısıtlamaya ve belgelendirmeye tabi olup olmadığına,

İhraç edilecek ürünün gümrük idaresinden başka kurumların kontrolüne tabi olup olmadığına bakılır.

İhracat yapmak için gümrük beyanında bulunulması gerekir. Gümrük Beyannamesi ve eşyanın faturası ile gümrük idaresine başvurulur.

İhracatın sağladığı faydalar:

- İhracat milli geliri artırarak kalkınmaya katkı ve ülkeye döviz girdisi sağlar.
- İhracat ile ülkeler ile ticarete rekabet avantajı sağlanır.
- Şirketler ihracata yöneldiği zaman maliyet avantajı kazanır ve kârlılığı arttırmış olur.
- Dış pazarlara girilmesi ile lokal pazar bağımlılığı riskleri düşmüş olur.
- Türk markaları dünyada tanınır hâle gelir.
- Dünyanın çeşitli ülkelerine ürünlerini ihraç eden şirketler iç pazarda öncelikli olarak tercih edilir.
- İhracat yapmak öğretir ve geliştirir. Yenilik ve uluslararası iş yapma kültürü benimsenir.

Genellikle ihracat bedellerinin, yapılacak her ihracatı izleyen 180 gün içinde yurda getirilmesi gerekmektedir. Bankalara getirilen ihracat bedelinin Türk lirasına çevrilme zorunluluğu bulunmadığından, ihracat bedelinin süresinde yurda getirilmesi yeterli olup mevzuata uygunluğunun tevsiki için bankalarca “İhracat Bedeli Kabul Belgesi” düzenlenecek ve ihracat hesabının kapatılması bu belgeye göre yapılabilecektir.

BİLİYOR MUSUNUZ?

TÜRK EXİMBANK

Türk Eximbank, ihracatın desteklenmesi amacıyla 1987 yılında kurulmuştur. Türk Eximbank, dünya ve Türkiye ekonomisindeki gelişmeler doğrultusunda ihracat sektörünün finansman gereksinimlerini karşılamaktadır. Bunu gerçekleştirirken imalatçılar ve yurt dışında faaliyet gösteren müteahhitlerden turizmcilere, uluslararası nakliyecilerden yazılım, projelendirme, danışmanlık gibi döviz kazandırıcı hizmetleri sağlayanlara uzanan geniş bir yelpazede hizmet sunmaktadır.

Türk Eximbank, Türkiye’de ihracatın kurumsallaşmış tek destek unsuru olarak ihracatın desteklenmesine yönelik politikalarda özel bir öneme sahiptir.

1.8. SIRA SİZDE

Türkiye’nin en çok ihracat yaptığı ilk 5 ülke sıralamasını sıralamasını yazınız. İlgili ülkelere hangi ürünlerin ihraç edildiğini belirtiniz.

En Çok İhracat Yaptığımız Ülke Sıralaması	İhraç Edilen Ürünler
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

İhracat Rejimi Örnek Vaka

Yunanistan'a Ayçiçek İhracatı

İstanbul'da faaliyet gösteren bir firmadan Yunanistan'da yerleşik bir işletmeye 5 kg'lık tenekelerde 20 ton ayçiçek yağı ihraç edilmesi konusunda anlaşma sağlanmıştır.

Satış bedeli 35.000 eurodur.

Teslim şekli FCA-İstanbul olarak belirlenmiştir.

Ödeme şekli peşindir.

Taşıma tanker ile yapılacaktır.

1. Adım → İhracatçı, ihraç edeceği ürünün GTİP tespitini yapar. Bu aşama hazırlanacak belgelerin temini veya alınması gereken izinler için gereklidir. Ayçiçek yağının GTİP kodu: 15.12.11.91.00.00'dır.
2. Adım → İhracatçı, Çeki Listesi, Analiz Belgesi ve Faturayı hazırlayıp araç şoförüne teslim eder.
3. Adım → Nakliyecisi, CMR belgesi hazırlar.
4. Adım → Ayçiçek yağları ihracatçı fabrikasından araca yüklenir.
5. Adım → Araç, ihracat işlemlerinin yapılması için Erenköy Gümrük Müdürlüğüne (İstanbul) gider.
6. Adım → İhracatçı veya firmanın gümrük müşaviri ihracat gümrüğüne (Erenköy Gümrük İdaresi) Gümrük Beyannamesi'ni gönderir, Gümrük Beyannamesi'nde ihracat rejimi talebi bulunur.
7. Adım → İhracat ile ilgili olan gümrük kontrol ve denetimleri yapılır.
8. Adım → İhracatçı veya firmanın gümrük müşaviri ATR Belgesi'ni düzenler ilgili ticaret odasında onaylatır, gümrük müdürlüğünde onaylatır.
9. Adım → Denetim ve kontroller sonucu onay ve tescil verilir.
10. Adım → ATR Belgesi ve Menşei Belgesi taşıyıcıya teslim edilir.
11. Adım → Araç, tescil ve onaydan sonra İpsala Sınır Kapısı'na doğru yol alır.
12. Adım → İpsala Sınır Kapısı'nda yapılan standart kontrollerden sonra, aracın fiziksel olarak T.C. Gümrük Bölgesi dışına çıkması ile ihracat rejimi gerçekleşmiş olur.

19. SIRA SİZDE

Aşağıda verilen örnek olayı ihracat rejimi adımlarına uygun şekilde çözümleyiniz.

Güney Kore’de yerleşik bir işletme ile Balıkesir’deki bir işletmeden 40 ton borik asit ihracatı yapılması konusunda anlaşılmıştır.

Satış bedeli 40.000 \$’dır.

Teslim şekli FOB-Aliğa Limanı’dır.

Ödeme şekli peşindir.

İthalatçı firmanın talep ettiği belgeler: fatura, Deniz Yolu Konşimentosu, Çeki Listesi, Analiz Belgesi, Menşei Belgesi

Borik asit GTİP Kodu: 2810.00.90.90.11

1. Adım →
2. Adım →
3. Adım →.....
4. Adım →.....
5. Adım →
6. Adım →
7. Adım →
8. Adım →
9. Adım →
10. Adım →
11. Adım →.....
12. Adım →

1.4.3. Transit Rejimi

Transit rejimi; serbest dolaşıma girmemiş dolayısıyla ithalat vergileri ödenmemiş ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmamış eşyanın, gümrük gözetimi altında Türkiye Gümrük Bölgesi içindeki bir noktadan diğerine taşınmasında uygulanan rejimdir.

Transit rejimine tabi tutulacak eşya ile ilgili serbest dolaşımda olmayan ithal eşyası ve ihracat işlemleri tamamlanmamış ihraç eşyası olmak üzere 2 durum söz konusudur.

Transit rejimine tabi tutulan eşya Türkiye Gümrük Bölgesi içinde;

- Yabancı bir ülkeden yabancı ülkeye taşınabilir.

Örneğin; Gürcistan'dan, serbest dolaşımda olmayan bir eşyanın Türkiye toprakları üzerinden Bulgaristan'a gönderilmesi transit rejimdir.

- Türkiye'den yabancı bir ülkeye taşınabilir.

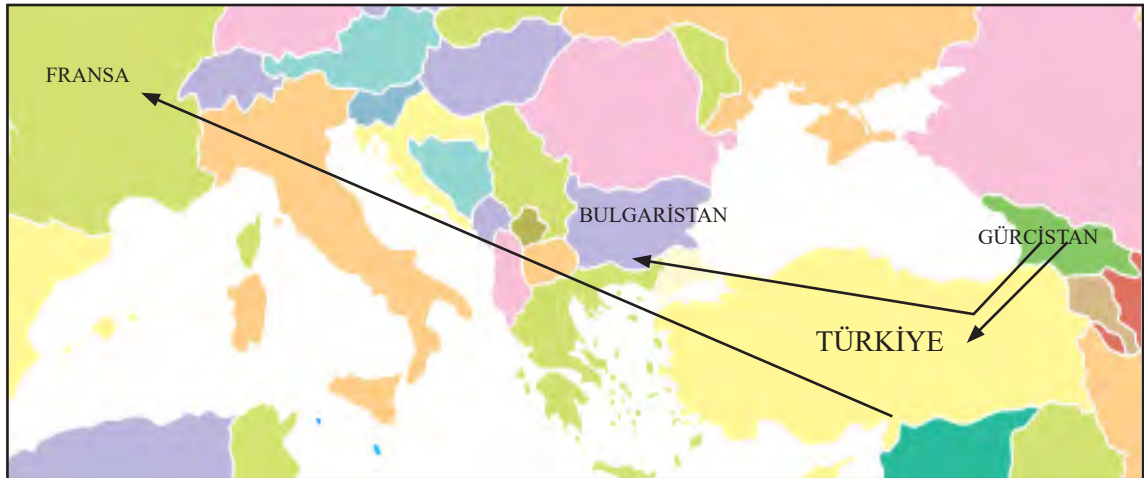
Örneğin; Hatay'da bulunan bir antrepoda, Hatay'da yerleşik olan A firmasına ait ve serbest dolaşımda olmayan 1000 ton dezenfektan vardır. A firması antreposunda bulunan 1000 ton dezenfektanın 200 tonunu Fransa'ya ihraç etmeye karar vermiştir. Süreç ihracat rejiminde olduğu gibi işler. Farklı olarak gümrük idaresine ihracat rejimi beyanında değil "transit rejimi" beyanında bulunur. Çünkü mallar serbest dolaşımda değildir.

- Türkiye'de bulunan bir iç gümrük idaresinden bir iç gümrük idaresine taşınabilir.

Bu durum bir antrepodan diğer antrepoya olan taşımacılık olarak da ifade edilebilir. Örneğin; Türkiye'nin birçok yerinde fabrikası olan X şirketi, ithal ettiği fakat daha serbest dolaşıma sokmamış olduğu 500 adet traktör lastiğini Derince'de bulunan antreposundan Denizli'de bulunan antreposuna taşırken "transit rejimi" beyanı talebinde bulunur.

- Yabancı ülkeden Türkiye'ye taşınabilir.

Örneğin; Gürcistan, Rusya'dan hurda bakır ithal etmiştir. Gürcistan ithal ettiği hurda bakırı kendi ülkesinde serbest dolaşıma sokmadan Türkiye'de bulunan bir firmaya satmaya karar vermiştir. Gürcistan'da bulunan hurda bakır serbest dolaşımda olmadığı için Gürcistan, "transit rejimi" beyanı ile malları Türkiye'ye göndermek zorundadır (Görsel 1.13).

Görsel 1.13: Gürcistan'dan Avrupa'ya transit taşıma

Ortak Transit Rejimi

Ortak transit rejimi; 1987 yılında imzalanan Ortak Transit Sözleşmesi'ne taraf olan ülkeler (AB ve EFTA üyesi ülkeler) arasında gümrük vergilerinin askıya alınarak taşındığı bir rejimdir. Ülkemiz Ortak Transit Sözleşmesi'ne 1 Aralık 2012 tarihi itibarıyla taraf olmuştur.

Ortak transit rejimi ile sözleşmeye taraf bir ülkede açılan Transit Beyannamesi yeterlidir. Aracın geçtiği her ülkede veya varış ülkesinde tekrar transit beyanı verilmesine gerek kalmaz. Ortak transit işlemi kesintisiz bir şekilde tamamlanır.

Ortak transit rejiminin başlıca avantajları;

- İşlemlerin hızlandırılması ve basitleştirilmesi,
- İşlemlerin kağıtsız ortamda yürütülmesi,
- Taraf ülkelerden geçiş kolaylığı sağlamasıdır.

T1 Rejimi: Ortak Transit Sözleşmesi'ne taraf olan bir ülke ile olmayan bir ülke arasında yapılacak transit taşımalarda kullanılır.

1 Ağustos 2017 tarihinde yapılan değişiklikler ile transit rejimi kapsamında taşınan eşya için doğabilecek gümrük vergilerinin ödenmesini garanti altına almak amacıyla teminat verilmesi zorunlu hâle gelmiştir. Fakat hava yolu, boru hattı, deniz yolu ve basitleştirilmiş usulde demir yolu ile yapılan taşımalarda teminat aranmamaktadır.

1.4.4. Dahilde İşleme Rejimi

İhraç edilmesi planlanan malların, üretiminde kullanılacak olan ham madde, yardımcı malzeme, yarı mamul, mamul ve ambalajlar yurt dışından ithal edilebilir. Dahilde işleme rejimi ihracat amacıyla üretime dâhil edilecek olan ithal mallara ilişkin vergi yükü ile ilgili kolaylıklar getirilmesi esasına dayanan ekonomik etkili bir gümrük rejimidir.

Dahilde işleme rejimi kapsamında söz konusu ham maddelerin işlenmesiyle elde edilecek ürünlerin ihracatından elde edilecek gelir, ithalatı yapılacak ham maddelere verilecek bedelden fazla olmalıdır (ithal ham madde bedeli < bitmiş ürünün ihracat geliri). Dahilde işleme rejimi izni alınırken yapılacak ihracat miktar ve tutarının belirtilmesi gerekmektedir.

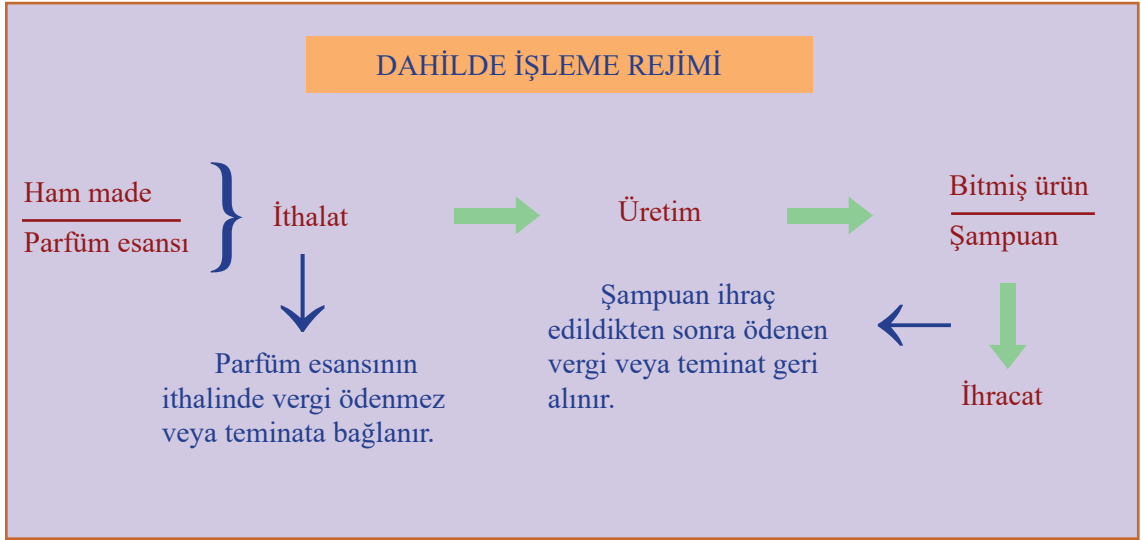
Dahilde işleme rejiminin amacı, Türkiye'deki ihracatçıların ihraç edecekleri ürünlerin üretimlerinde kullanacakları ham maddelere gümrüksüz olarak ulaşmalarını sağlamak ve ihracatı teşvik etmektir.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Ticaret Bakanlığından alınan verilere göre 2020 yılında dahilde işleme rejiminin genel ihracat içindeki payı %41'dir.

Tablo 1.6: Dahilde İşleme Rejimi

Dahilde İşleme Rejimi Süreci

Proje aşaması: İhracat edilmesi planlanan eşyanın üretimi için hangi ithal girdilere ihtiyaç duyulacağı, ithal edilecek ham madde vb.nin kullanım oranı, bitmiş olan ihracat eşyasının ihracat değeri gibi unsurlar saptanır.

Dahili İşletme Rejimi Başvuru Aşaması: Dahilde işleme rejiminin uygulanabilmesi için ilgili bakanlığa müracaat edilir. Müracaat elektronik ortamda yapılır.

İthalat Aşaması: İhraç edilmesi planlanan eşyanın üretiminde kullanılacak ham maddenin ithalatı gerçekleşir. İthalat sırasında gümrük vergisi, ÖTV, KDV, KKDF ödenmez veya teminata bağlanır.

Üretim Aşaması: İthal edilen girdiler ile ihraç edilecek eşyanın üretimi gerçekleştirilir.

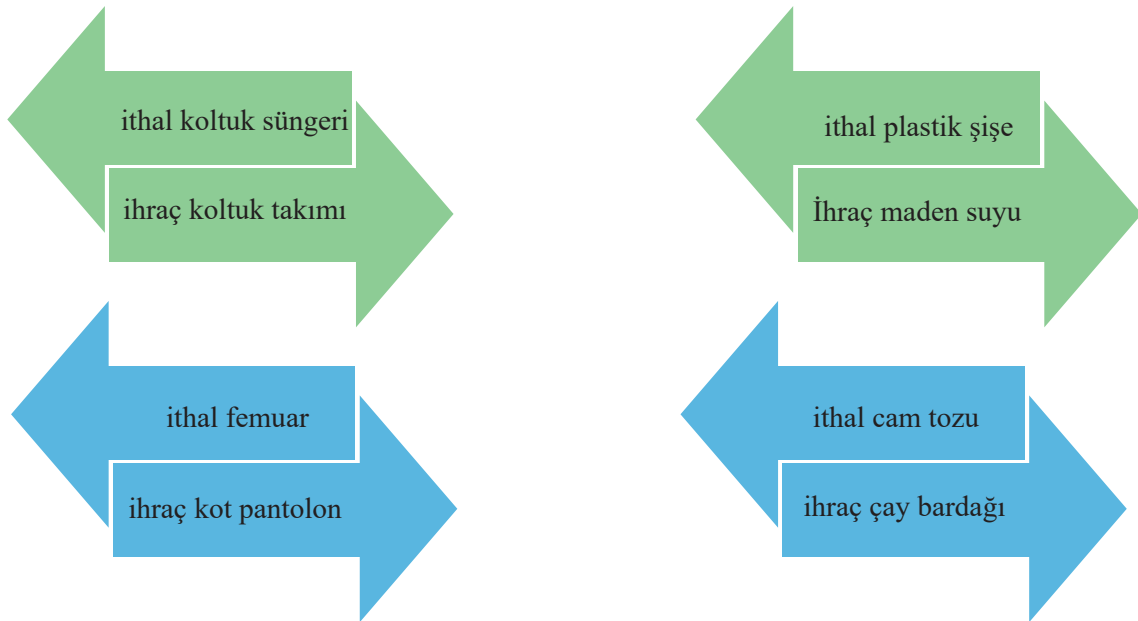
İhracat Aşaması: Dahilde işleme rejimi kapsamında üretilen eşyanın ihracatı gerçekleştirilir.

Dosyanın Kapatılması Aşaması: Dahilde işleme rejimi izin dosyası kapatılır. Teminat ve ödenen vergiler geri alınır.

Devlet, ithalat aşamasında tahsil edeceği vergilere karşılık herhangi bir yolsuzluk ihtimaline karşın şartlı muafiyet sistemi ve geri ödeme sistemi olmak üzere iki çeşit dahilde işleme tedbiri uygulamaktadır.

DAHİLDE İŞLEME REJİMİ SİSTEMİ	
Şartlı Muafiyet Sistemi	Geri Ödeme Sistemi
1. İhraç edilmesi planlanan eşyanın üretimi için gerekli girdiler ithal edilir. İthalat esnasında ticaret politikası önlemleri uygulanmaz, gümrük vergisi ödenmez. Vergiler teminata bağlanır. Gümrük vergisi ödenmediği için eşya serbest dolaşımında değildir.	1. İhraç edilmesi planlanan eşyanın üretimi için gerekli girdiler ithal edilir. İthalat esnasında gümrük vergisi ödenir, ticaret politikası önlemleri uygulanır. Dolayısıyla eşya serbest dolaşımdadır.
2. İhraç edilmesi planlanan eşyanın üretimi tamamlandıktan sonra eşyanın fiili ihracatı gerçekleştiği için teminat geri verilir.	2. İhraç edilmesi planlanan eşyanın üretimi tamamlandıktan sonra eşyanın fiili ihracatı gerçekleştiği için ödenen gümrük vergileri tutarı geri verilir.

Dahilde işleme izin belgesi veya dahilde işleme izni en fazla 12 ay süreli olarak verilmektedir. Üretim süreci bu süreleri aşan gemi inşaatı, komple tesis gibi projelerde, proje süresi kadar verilebilir.

1.4.5. Hariçte İşleme Rejimi

Hariçte işleme rejimine konu eşya geçici olarak ihraç edilmektedir. Geçici olarak ihraç edilen eşya, yurt dışında işlenip, yenilenip veya tamir edilip Türkiye Gümrük Bölgesine döndüğünde eşyaya serbest dolaşıma girişe ilişkin hükümler uygulanır. Eşyaya serbest dolaşım hükümleri uygulanırken gümrük vergisinden muaf tutulur veya indirim sağlanır.

Hariçte işleme rejimi ile;
Türkiye dışındaki ucuz iş gücü maliyetinden yararlanılmakta,
Türkiye’de olmayan teknoloji ve kalite standartlarından faydalanılmakta,
Hariçte işleme rejimi önceden ithal edilen bir ürüne uygulanacaksa ithal edilen eşyanın tami-rini üreticisinin yapması sağlanmaktadır.

Hariçte işleme rejimi izinleri Ticaret Bakanlığından alınır. Hariçte işleme izninin süresi 12 aydır. Talep edilmesi durumunda sürenin uzatılması mümkündür.

Tablo 1.7: Hariçte İşleme Rejimi

1.4.6. Geçici İthalat Rejimi

Dış ticaret ile uğraşan firmalar, kati ithalat yanında zaman zaman bazı ürünleri geçici olarak da ithal etmek durumunda kalmaktadırlar. Örneğin, sergi, fuar, toplantı vb. etkinlikler için getirilen eşyaların, test, deneme ve benzeri amaçlarla getirilen eşyalar, konteynerler, palet, ambalaj ve benzeri eşyaların ithalatında geçici ithalat rejiminin uygulanması söz konusudur.

Geçici ithalat rejimi, “serbest dolaşıma girmemiş eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesi içinde kullanılması ve bu kullanım sırasındaki olağan yıpranma dışında, herhangi bir değişikliğe uğramaksızın yeniden ihracına olanak sağlayan hükümlerin uygulandığı ekonomik etkili bir gümrük rejimidir.”.

Geçici İthalat Rejiminin Temel Esasları

- Eşyanın bu rejimden yararlanabilmesi için gümrük idaresinden izin alınır.
- Eşya serbest dolaşımda değildir.

- Eşya için ticaret politikası önlemleri uygulanmaz.
- Eşya için ithalat vergilerinden kısmi veya tam muafiyet hükümleri uygulanır.
- Eşya T.C. Gümrük Bölgesinde kullanımında olağan yıpranma dışında herhangi bir değişikliğe uğramamalıdır.
- Eşya belirlenen sürenin sonunda Türkiye Gümrük Bölgesinden çıkarılmalıdır.

Eşyanın geçici ithalat rejimi altında kalma süresi en fazla 24 aydır. Belli koşullarda özel süreler belirlenebilir.

Geçici ithalat rejiminin iki tür uygulaması vardır: eşyanın ithalat vergilerinden tam muafiyet suretiyle geçici ithali ve kısmi muafiyetten yararlandırılmak suretiyle geçici ithali.

Tablo 1.8: Geçici ithalat rejimi uygulamaları

Eşyanın ithalat vergilerinden tam muafiyet suretiyle geçici ithali:

Eşyanın ithalatı sırasında gümrük vergileri alınmaz. Vergiler bir teminata bağlanır. İthalat vergilerinden tam muafiyetin uygulanabileceği durumlara ve özel şartlara Cumhurbaşkanlığı karar verir. Tam muafiyet kapsamında getirilebilecek eşyalar: ambalajlar, konteynerler, paletler, yolcular tarafından ithal edilen kişisel ve sportif amaçlı eşyalar, gemi adamlarının ihtiyaç malzemesi, yardım malzemeleri, bedelsiz olarak gönderilen tıbbi ve cerrahi teçhizat ile laboratuvar teçhizatı, ilgili mevzuat ile belirlenen canlı hayvanlar ve bunlara ait teçhizat, mesleki teçhizat, sınır bölgelerinde kullanılan teçhizat, ses, görüntü veya veri taşıyan eşya, turistik reklam malzemesi, pedagojik materyal ve bilimsel malzeme, eğitim, bilim veya kültürel etkinliklerle bağlantılı olarak ithal edilen diğer eşya, özel nitelikte eşya, numuneler, üretim araçları ve parçaları, sergilenmek ve satılmak amacıyla getirilen eşya, yedek parça, aksesuar ve ekipman.

Eşyanın kısmi muafiyetten yararlandırılmak suretiyle geçici ithali:

Tam muafiyet hükümlerine tabi olmayan veya tam muafiyet hükümlerine tabi olmakla birlikte gerekli koşulları taşımayan eşyanın, kısmi muafiyet uygulanarak geçici ithalat rejiminden yararlanması durumunda kullanılır. Kısmi muafiyet suretiyle geçici ithalat rejimine tabi tutulan eşyadan her ay için alınacak ithalat vergileri, satış bedelinin %3'ü olarak tespit edilir.

Geçici ithalat rejimi uygulamak isteyen firma, öncelikle Ticaret Bakanlığından izin almalıdır. Hangi eşyanın ithalatı yapılmak isteniyorsa eşya ile ilgili detaylı bilgilerin yer aldığı bir başvuru yapılır. Ticaret Bakanlığı, firmanın geçici ithalat başvurusunu kabul ettikten sonra eşyanın cinsine göre ATA Karnesi veya Gümrük Beyannamesi üzerinde işlemler yürütülür. Süreç büyük oranda Gümrük Beyannamesi üzerinden yürütülmektedir. Teminat için banka mektubu verilebilir veya teminat fiili olarak ödenebilir.

Geçici İthalat Rejimi Örnek Vaka

İtalya'dan Lüks Tekne İthalatı

2021 Ekim ayında 7 gün boyunca yapılması planlanan Uluslararası Boat Show Tuzla Deniz Fuarı'na İtalyan XYZ YATCH firması 1 adet özel yapım lüks teknesi ile katılım sağlamak istemektedir. İtalyan firma, Türkiye'deki acentasına "geçici ithalat rejimi" kapsamında 1 adet lüks tekneyi gönderecektir.

İthalatçı ve ihracatçının yapmış olduğu satış sözleşmesi kapsamında;

Satış bedeli 6.000.000 € (Satış bedelinin faturada yazmasının nedeni teminatı hesaplamaktır.).

Teslim şekli DAP-Tuzla / İstanbul

Ödeme şekli bedelsizdir.

Teknenin kara yolu ile taşınması kararlaştırılmıştır.

1. Adım → İthalatçı teknelerin GTİP tespitinin yapar. Lüks teknenin GTİP kodu 8903.91.10.00.00'dır.
2. Adım → Tekne İtalya / Milano'da kara yolu araçlarına yüklenir
3. Adım → İhracatçı, Çeki Listesi, Menşei Belgesi ve faturayı alıcıya gönderir.
4. Adım → Taşıyıcı CMR belgesi hazırlar.
5. Adım → Araç Kapıkule Sınır Kapısı'na gelmeden taşıyıcı tarafından Özet Beyan verilir.
6. Adım → Ticaret Bakanlığına geçici ithalat başvurusu yapılır. Geçici ithalatı istenilen ürün ile ilgili bilgiler verilir.
7. Adım → Beyanname hazırlanır ve gümrük idaresine geçici ithalat rejimi beyanında bulunur.
8. Adım → Eşyanın (teknenin) gümrük denetimi ve kontrolü sağlanır.
9. Adım → Denetim ve kontroller sonucu onay ve tescil verilir.
10. Adım → İthalatçı satış bedelinin %3'ü kadar (180.000 €) teminat öder.
11. Adım → Fuar bittikten sonra teknenin İtalya'ya tekrar ihracı sırasında teminat ithalatçıya geri verilir ve ihracı sağlanır.

1.10. SIRA SİZDE

Aşağıda verilen örnek olayı geçici ithalat rejimi adımlarına uygun şekilde çözümleyiniz.

Samsun'da yerleşik olan bir firma, Gürcistan'dan 1500 adet gaz tüpü ithal edecektir. Gaz tüplerinin içine propan gazı doldurup, tüpler üzerinde hiçbir değişiklik yapmadan Gürcistan'a propan gazı dolu tüplerin ihracı yapılacaktır.

Tüplerin GTİP kodu 854370510000'dır.

Teslim şekli CPT-Samsun'dur.

Ödeme şekli bedelsiz (Satış bedeli 30.000 \$)

Taşımanın kara yolu ile Sarp Sınır Kapısı üzerinden yapılması kararlaştırılmıştır.

Çeki Listesi, fatura, Menşei Belgesi Gürcistan'da yerleşik olan firma tarafından, CMR Belgesi taşıyıcı tarafından sağlanacaktır.

1. Adım →
2. Adım →
3. Adım →
4. Adım →
5. Adım →
6. Adım →
7. Adım →
8. Adım →
9. Adım →
10. Adım →
11. Adım →

NOT: A.TR Belgesi Türkiye'den Avrupa Birliği ülkelerine yapılan ihracat işlemlerinde kullanılan bir belgedir. Menşei Belgesi, Türkiye ile aralarında tercihli ticaret anlaşması bulunmayan ülkeler arasında kullanılır. Detaylı bilgiye Belgeler kitabında yer verilmiştir.

1.4.7. Antrepo Rejimi

Gümrük antrepo rejimi, ekonomik etkili gümrük rejimidir. İthalat işlemlerinde serbest dolaşıma girmemiş eşyanın bir gümrük antrepasına konulması olarak tanımlanmaktadır.

Gümrük antrepo rejimine tabi tutulacak eşya ile ilgili iki durum söz konusu olmaktadır:

- Serbest dolaşımda bulunmayan ithalat konusu eşyanın antrepo rejimine tabi tutulması
- Serbest dolaşımdaki eşyanın gümrük antrepasına konulması hâlinde, eşyanın ihracatı ile ilgili hükümlerden yararlanılabilecek hâle gelmesi

Eşyanın antrepo rejimi altında kalış süresi sınırsızdır. Antrepoda bulunan eşya, antrepoda bulunduğu süre zarfında gümrük gözetiminde kalır ve bu süre zarfında eşyaya ait vergiler ödenmez.

Gümrük Antrepo Rejiminin kullanılmasının faydaları:

- İthalatçı tarafından ithal edilen eşya serbest dolaşıma girinceye kadar antrepoda tutulabilir. Bu durumda ithalatçının gümrük vergilerini hemen ödemesi gerekmez ve ithal eşyasına ticaret politikası önlemleri uygulanmaz.
- Serbest dolaşıma girmemiş ithal eşyası üretim veya pazarlama aşamasına kadar antrepoda depolanabilir. Böylelikle üretim sürecine gireceği zaman Türkiye'ye yeni geliyormuş gibi ithalat işlemi gerçekleştirilir.
- Serbest dolaşıma girmeyen ve bir başka ülkeye transit edilecek eşya ithalat vergilerini ödemedi ve ticaret politikası önlemlerine tabi olmadan transit edinceye kadar depolanabilir.
- Antrepo rejimi, dış ticaret yapan firmalara, kolay hareket edebilecekleri esnek bir alan sağlar.
- Antrepo rejiminin hem ithalatçılar hem de ihracatçılar açısından ticareti arttırıcı ve kolaylaştırıcı bir etkisi vardır.

Antrepo Rejimi Süreci

Antrepoyu kullanacak firmalar tarafından Antrepo Beyannamesi hazırlanır.

Gümrük idaresi tarafından Antrepo Beyannamesi kabul edilir.

Gümrük memuru ve yetkilendirilmiş gümrük müşavirince antrepoya giriş işlemleri yapılır.

Gümrük idaresi tarafından yapılan muayene sonucunda beyana uygun sonuç alınırsa işlemler tamamlanır.

Gümrükçe onaylanmış başka biri işlem veya kullanıma tabi tutuluncaya kadar eşya antrepo rejimi hükümlerine tabi olur.

Antrepoya konulan eşya için teminat alınır.

Antrepoda bulunan eşyanın işlemleri, gümrükçe onaylanmış bir işlem ve kullanım tayin edildikten 30 gün içinde tamamlanmalıdır. Bu süre içinde tamalanmazsa eşya tasfiye edilir. Ayrıca antrepoda kalacağı süre açıkça belirtilen eşya belirtilen sürede antrepodan alınmadıysa da tasfiye edilir.

1.4.8. Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi

Gümrük kontrolü altında işleme rejiminde eşya ithal edilir. Serbest dolaşıma sokulmadan (gümrük vergileri ödenmeden ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmadan) üretime dâhil edilir. Üretimde kullanılan ithal eşyadan alınacak gümrük vergisi, bitmiş ürünün kıymeti baz alınarak hesaplanır. Bu hükümlerin uygulandığı gümrük rejimi, gümrük kontrolü altında işleme rejimi

olarak ifade edilir. Gümrük kontrolü altında işleme rejimi en az kullanılan gümrük rejimidir.

Örneğin; Türkiye’de yerleşik bir gıda firması, üretmeyi planladığı bisküvi için gerekli olan sütü Hollanda’dan ithal etmek istiyor. Satın almış olduğu ithal sütler serbest dolaşıma sokulmadan (gümrük vergileri ödenmeden ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmadan) gümrük kontrolü altında işleme rejimi ile üretime dâhil ediliyor. Üretim sonucu ortaya çıkan bisküvi serbest dolaşımda sayılmaz. Bisküviyi serbest dolaşıma sokmak için vergilerin ödenmesi ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulması gerekir. Bisküvi, Türkiye’de üretilmemiş ve herhangi bir ülkeden ithal edilmiş olsaydı ne kadar vergi alınacaksa , ilk başta hammadde olarak ithal edilen üründen o kadar vergi alınır. Vergi tutarı ödenir, ticaret politikası önlemleri uygulanır ve artık bisküvi serbest dolaşımdadır. İstenildiği gibi ticareti yapılabilir.

Gümrük kontrolü altında işleme rejiminin uygulanabilmesi için üretim sonucu ortaya çıkan ürünün vergisinin, hammadde olarak ithal edilen ürünün gümrük vergisinden düşük olması gerekir (Buna göre yukardaki örneği ele alırsak: Süt ithalatında 10 birim vergi alınıyorsa bisküvi ithalatında 6 birim vergi alınıyor olması gerekir.).

Gümrük kontrolü altında işleme rejimi süresi gümrük müdürlüğünce, ekonomik şartlar, başvuru sahibinin özel şartları ve işleme faaliyetinin özelliği dikkate alınarak 2 yıla kadar verilir. Bu süre, mücbir sebep ve beklenmeyen hallerde veya izin sahibi tarafından ileri sürülen haklı gerekçelere bağlı olarak üç aya kadar uzatılabilir.

Gümrük kontrolü altında işleme rejiminde de firmalar teminat verir.

Tablo 1.9: Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A) Aşağıda verilen cümlelerden doğru olanın başına D, yanlış olanın başına Y yazınız.

1. () Özet Beyan ithalatçı tarafından verilen bir belgedir.
2. () Gümrük vergileri SMS yolu ile ödenebilir.
3. () Gümrük antrepo rejimi, ekonomik etkili gümrük rejimi değildir.
4. () Geçici ithalat rejimi uygulamak isteyen firma Ticaret Bakanlığından izin almalıdır.
5. () Geçici ithalat rejiminde eşya serbest dolaşımdadır.
6. () Yükümlü kendisine bildirilen gümrük vergilerine, cezalarına ve idari kararlara karşı 15 gün içinde itiraz edebilir.
7. () Türkiye’de çıkartılan madencilik ürünleri Türk menşeli sayılır.

B) Aşağıda bırakılan boşlukları doğru kelimeler ile doldurunuz.

1. Edirne’de bulunan ve ülkemizin Avrupa’ya açılan kapısı sayılan, en yoğun sınır kapımız
2. Eşyanın CIF Kıymetini oluşturan kalemler , ,
3. Eşyaya uygulanacak gümrük vergisinin oranının hesaplandığı, uluslararası eşya sınıflandırma sistemine denir.
4. Eşyanın gümrük vergisi hesaplanırken , , bilgileri esas alınır.
5. Türk Gümrük Tarife Cetveli’nde kullanılan 12 rakamlı kodun ismi
6. İthalatla ilgili olan ekonomik etkili gümrük rejimlerinde eşyanın rejime konu edilebilmesi için eşyanın vergileri tutarı kadar yatırılması gerekir.
7. Eşya, statüsü değişene kadar veya gümrükçe onaylanmış işlem ya da kullanıma tayin edilene kadar tabidir.
8. İthalat rejimi olarak da anılan gümrük rejimi
9. Serbest dolaşımda bulunan eşyanın ihraç amacıyla Türkiye Gümrük Bölgesi dışına çıkarılmasını sağlayan rejim

C) Aşağıdaki verilmiş olan soruların doğru seçeneklerini işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi Ticaret Bakanlığının amaçlarından biri değildir?

- A) Sürdürülebilir ihracat artışını sağlamak
- B) İthalatta haksız rekabeti önlemek ve ürün güvenliğini sağlamak
- C) Ticari hayatın kolaylaştırılmasını sağlamak ve işlemlerini hızlandırmak
- D) Gümrük hizmetlerinin kolay ve güvenli bir şekilde sunulmasını sağlamak
- E) Kurumsal kapasiteyi düşürmek

2. Özet Beyan'ın verildiği gümrük idaresi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çıkış gümrük idaresi
- B) Giriş gümrük idaresi
- C) İthalat gümrüğü
- D) İhracat gümrüğü
- E) Dış ticaret müsteşarlığı

3. Aşağıdakilerden hangisi temel gümrük uygulamalarından değildir?

- A) Tarife
- B) Menşe
- C) Kıymet
- D) Gümrükçe onaylanmış işlem veya kullanım
- E) Temsil ve karar isteme hakkı

4. I. Eşyayı serbest dolaşım statüsüne sokmak
II. Gümrük mevzuatı hükümlerini yerine getirmek
III. Gümrük idarelerinin gözetim ve kontrollerine tabi olmak
IV. Gümrük vergisi, resim ve harç ücretlerini ödemek veya bunları teminata bağlamak

Yukarıda verilen ifadelerden hangisi veya hangileri gümrük idareleri ile muhatap olan kişilerin uymak zorunda olduğu temel yükümlülükler kapsamındadır?

- A) Yalnız I B) I-II C) III-IV D) II-III-IV E) I-II-III

5. Aşağıdakilerden hangisi gümrük vergisinin alınmasının amaçlarından biri değildir?

- A) Ülke işçisini yabancı ucuz işçiye karşı korumak.
- B) Yerli üreticiyi koruma adına ithal malın maliyetini arttırmak.
- C) İthal edilen bazı malları yurt içinde üreterek işsizliği azaltmak.
- D) Ülkenin dış ödemeler dengesini sağlamak.
- E) Ülkenin ticaret hadlerini ve refahını iyileştirmek.

6. I. Yükümlünün vergileri ödenmesi
 II. Gümrük beyannamesinin iptal edilmesi
 III. Eşyanın kanuna aykırı girişi nedeniyle müsadere edilmesi
 IV. Eşyanın gümrük kıymetinin hesaplanması

Yukarıdakilerden hangileri gümrük yükümlülüğünü sona erdiren durumlardandır?

- A) Yalnız IV
 B) I-II
 C) III-IV
 D) II-III-IV
 E) I-II-III

7. **Aşağıdakilerden hangisi ihracatın ülkemize sağladığı faydalardan biri değildir?**

- A) İhracat millî geliri artırarak kalkınmaya katkı ve ülkeye döviz girdisi sağlar.
 B) İhracat ülkelere ticarete rekabet avantajı sağlar.
 C) Şirketler ihracata yöneldiği zaman maliyet avantajı kazanır ve karlılığı arttırmış olur.
 D) Dış pazarlara girilmesi ile lokal pazar bağımlılığı riskleri yükselmiş olur.
 E) Türk markaları dünyada tanınır hâle gelir.

8. I. Gümrük vergilerinin ödenmesi
 II. Ticaret politikası önlemlerine tabi tutulması
 III. Mevzuatın öngördüğü diğer sorumlulukların yerine getirilmesi
 IV. Eşyanın antrepoya konulması

Eşyanın serbest dolaşım statüsü kazanabilmesi için yukarıdaki maddelerden hangisinin veya hangilerinin yapılması zorunludur?

- A) Yalnız I B) Yalnız IV C) I-II D) I-II-III E) I-II-IV

9. I. Eşyayı istenilen gümrük rejimine sokmaya yönelik gümrük beyannamesi ve istenilen bütün belgeleri gümrük idarelerine vermesi
 II. Ekonomik etkili rejimler için yetki belgesi alması
 III. Eşyayı gümrük idaresinin kontrolüne sunması
 IV. Gerekli görülen durumlarda gümrük vergisi vermek veya teminata bağlaması

Gümrük yükümlülüğü bulunan kişinin eşyasını gümrük rejimine tabi tutabilmesi için yukarıda verilen şartlardan hangisini veya hangilerini yerine getirmesi gerekir?

- B) Yalnız I
 B) Yalnız IV
 C) I-IV
 D) I-II-III
 E) I-II-III-IV

10. “İstanbul Ambarlı’da bulunan bir antrepoda, İstanbul’da yerleşik olan A firmasına ait, serbest dolaşımda olmayan 5.000 adet pelüş oyuncak vardır. A firması antreposunda bulunan 5.000 adet pelüş oyuncakın 100 adetini İspanya’ya ihraç etmeye karar vermiştir.”

A firmasının hangi rejimi kullanması doğru olacaktır?

- A) Transit Rejimi
- B) Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi
- C) Dahilde İşleme Rejimi
- D) İhracat Rejimi
- E) Hariçte İşleme Rejimi

11. “İstanbul’da yerleşik C firması Fransa’dan 10.000 adet 1 litrelik cam şişe ithal edecektir. İthal edilen 10.000 adet cam şişeyi serbest dolaşıma sokmadan, şişelerin üzerinde herhangi bir değişiklik, tamir vb yapmadan portakal suyu doldurup, etiketleyip ve ambalajlayacaktır. Tüm bu işlemler 20 gün sürecektir. Süre sonunda kullanıma hazır hale gelen cam şişeli portakal sularını tekrardan Fransa’ya ihraç edecektir.”

C firması hangi rejim kapsamında ticaret yapmıştır?

- A) Antrepo Rejimi
- B) Geçici İthalat Rejimi
- C) Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi
- D) İhracat Rejimi
- E) Hariçte İşleme Rejimi

2. ÖĞRENME BİRİMİ

ARACA VE EŞYAYA YÖNELİK GÜMRÜK İŞLEMLERİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Gümrük mevzuatına uygun olarak BİLGE ve EDI programlarının kullanımı
- Gümrüklerde, taşıtlar için hazırlanan belgeler
- Gümrük sahasında, getirilen eşya ile ilgili işlemler

TEMEL KAVRAMLAR

- BİLGE sistemi
- EDI
- Hamule Senedi
- Konşimento
- ATA Karnesi

KONULAR

2.1. ARACA VE EŞYAYA YÖNELİK
GÜMRÜK İŞLEMLERİ

2.2. TAŞIMA ARAÇLARI İÇİN GEREKLİ
OLAN BELGE VE DOKÜMANLAR

2.3. GÜMRÜK SAHASINDA EŞYA İLE
İLGİLİ İŞLEMLER

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Gümrükte yapılan işlemler bilgisayar programı kullanılmadan nasıl yapılabilir?
2. Taşıma araçları için hazırlanan belgelerin önemi nedir?
3. Bir eşya neden gümrük işlemine tabi tutulur?

2.1. ARACA VE EŞYAYA YÖNELİK GÜMRÜK İŞLEMLERİ

İthalat ve ihracat işlemleri sırasında gümrüklü sahalarda ve sınır kapılarında hem nakliye aracına hem de aracın içinde taşınan eşyaya yönelik olarak ülkelerin, gümrük işlemlerini, mevzuatları ve imzaladıkları uluslararası anlaşmalar gereğince gerçekleştirmeleri gerekmektedir.

Son dönemde artan dış ticaret faaliyetleri sonrası bu işlemlerin hızlıca yapılması ve gümrüklerde bekleme sürelerinin en aza indirilmesi için bilgisayar yazılımları devreye girmiş, elektronik ortamda yapılan işlemler sayesinde gümrük müdürlüklerindeki işleyiş hızlanmıştır. Bu bölümde Türkiye’de araca ve eşyaya yönelik gümrük işlemleri ve en çok kullanılan gümrük uygulamaları sırasıyla ele alınacaktır.

2.1.1. Bilgisayarlı Gümrük Etkinlikleri (BİLGE) Sistemi ile Yürütülen Gümrük İşlemleri

Dış ticaret faaliyetleri kapsamında Türkiye’ye giriş veya Türkiye’den çıkış yapacak olan eşyanın gümrük işlemlerinin yapılabilmesi için bu eşya ve yapılan dış ticaret işlemi hakkında gümrük idaresine bir bildirimde bulunmak gerekmektedir. Bu bildirim faaliyetine “gümrük beyanı” denir.

Gümrük mevzuatına göre gümrük beyanının veri işleme tekniği yoluyla yani elektronik ortamda sunulması mümkündür. Yazılı gümrük beyanı, elektronik ortamda yapılmak istenirse BİLGE sistemi kullanılır.

BİLGE (Bilgisayarlı Gümrük Etkinlikleri), gümrük işlemlerinin bilgisayar ortamında yürütülmesi amacıyla geliştirilen ve kullanılan yazılımın ve sistemin adıdır.

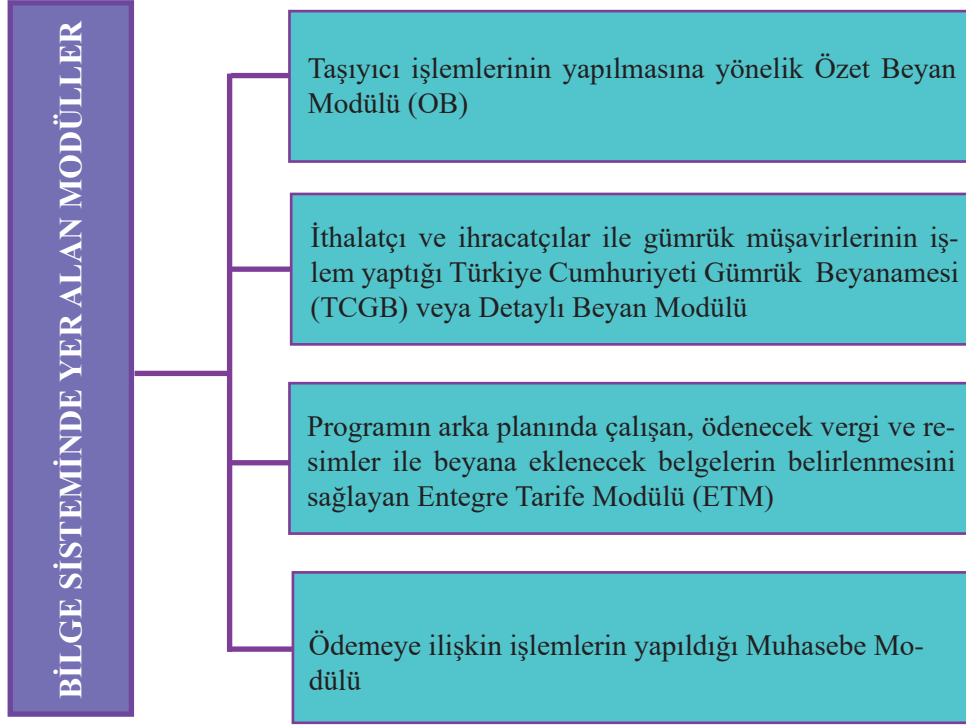
BİLGE sistemi, eşyanın gümrük sahasına girişinden çıkışına kadarki tüm gümrük işlemlerinin gerçek zamanlı olarak bilgisayar ortamında yürütülmesini sağlar. Gümrük işlemleri sırasında gümrük idaresine verilmesi gereken formlar, BİLGE sistemi sayesinde elektronik ortamda doldurulabilir.

BİLGE Sistemine giriş yapmak için bir kullanıcı koduna ve bir şifreye ihtiyaç vardır. Kullanıcı kodu almak için herhangi bir gümrük idaresine başvurmak yeterlidir. Kullanıcı kodu talebinin onaylanması durumunda sisteme girilebilmek için bir şifre belirlemek gerekir. Belirlenen şifre <http://www.customs-edi.gov.tr> adresinden aktif hâle getirildikten sonra BİLGE sistemine giriş yapılabilir. Şifre değişikliği yapmak gerekirse bunun için de gümrük idaresine dilekçe ile başvurmak gerekir.

BİLGE Sisteminde Yer Alan Modüller

BİLGE sisteminin başlıca dört modülü bulunmaktadır. Bunlar Tablo 2.1’de gösterilmiştir.

Tablo 2.1: BİLGE Sistemi Modülleri 1

ARAŞTIRINIZ

BİLGE sistemine üç şekilde bağlantı sağlayabilirsiniz:

- Gümrük idaresinde bulunan veri giriş salonlarındaki bilgisayar aracılığıyla
 - Paket yazılımlar kullanarak
 - İnternet üzerinden
1. Gümrük Paket Programı dersinde kullandığınız uygulama bir yazılım programı mı, internet tabanlı bir veri işleme sistemi mi? Belirtiniz.
 2. Bu sorudan hareketle kullandığınız uygulamalara benzer, farklı uygulamaları ve Gümrük Beyanamesi doldurmak için kullanılan paket yazılımları araştırınız.

BİLGE Sistemi Üzerinde Yapılan Beyanname İşlemleri

BİLGE sistemi gerçek zamanlı olarak çalışmaktadır. Yani BİLGE sisteminde bilgisayar üzerinde işlem hangi anda yapılıyorsa, gümrük işlemi gerçekte o anda yapılmaktadır. Yükümlünün başlattığı süreçte girilen her bir veri gümrük işleminin bütün süreçlerinde kullanılmakta, böylece her işlem yapanın tekrar veri girmesini gerektiren zaman kaybettirici bir süreç yaşanmamaktadır.

BİLGE sistemi üzerindeki Gümrük Beyanamesi birden fazla ekrandan oluşur. Ekranlarda yer alan ve doldurulması zorunlu olan tüm alanlara istenilen bilgiler girildikten sonra beyanname, gümrük bilgisayar sistemine kaydedilir.

BİLGE sistemine kaydedilen Gümrük Beyannamesi'ne sistem tarafından değişmez bir tescil numarası verilir. Bu numara, içinde bulunulan yılın son iki hanesini, gümrük idaresinin kodunu, yapılan işlemin ithalat (IM) veya ihracat (EX) olarak türünü ve tescil sıra numarasını içerir.

BİLGE yazılımı üzerinden gerçekleştirilebilen işlemler şunlardır:

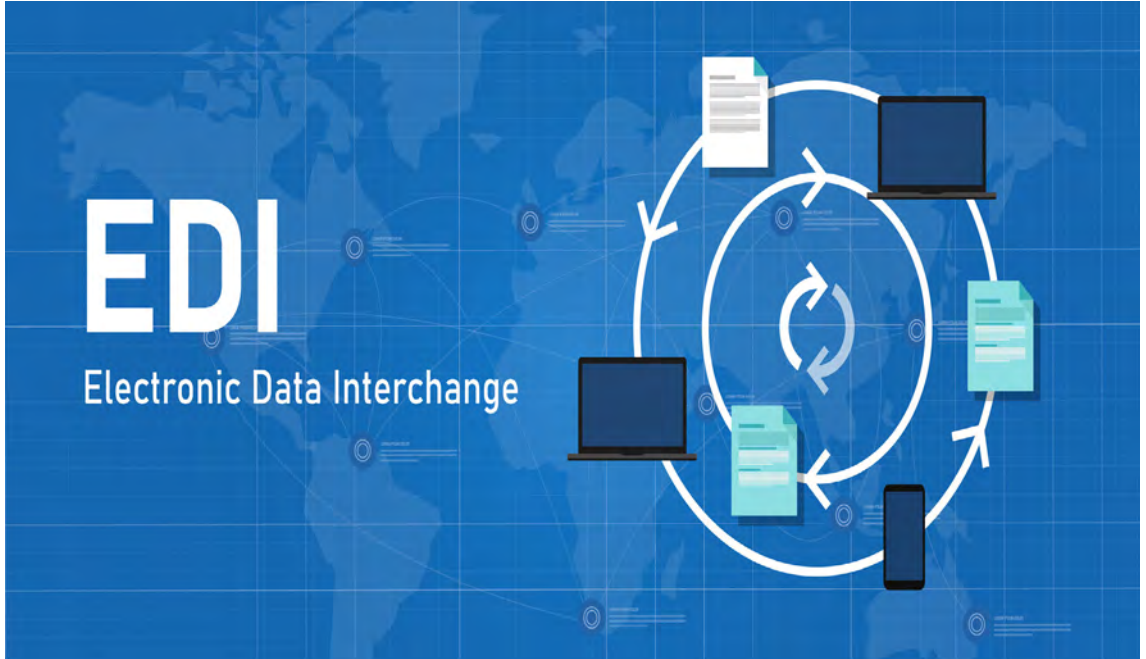
- Kargo beyanı
- İthalat beyanı
- İhracat beyanı
- Transit işlemleri
- Ambar işlemleri
- Vergi ödemesi
- Risk analizi ve kontrol şeklinin belirlenmesi

Otomasyon sonrası elektronik ortamda yapılmaya başlayan diğer işlemler ise şunlardır:

- Elektronik teyit işlemleri
- Elektronik vergi tahsilatı
- Bilgisayarlı TIR-transit sistemi

2.1.2. EDI [Electronic Data Interchange (Elektronik Veri Değişimi)]

EDI (elektronik veri değişimi); işletmeler arası belge ve bilgi transferinin bilgisayardan bilgisayara, standart bir düzen içinde gerçekleştirilmesine imkân veren; verinin, belli bir formatta ve içeriğin herkes tarafından anlaşılacağı bir mesaj yapısında aktarımını sağlayan bir yazılım teknolojisidir. EDI, farklı kuruluşlardaki uygulamalar arasında yapısal veri değişimi şeklinde de tanımlanmaktadır (Görsel 2.1).

Görsel 2.1: EDI Sistemi 1

EDI uygulamasının iş dünyasında yaygınlaşması sayesinde, basılı kâğıt ile belge değişimi zamanla ortadan kalkacaktır. Bu çerçevede, dünya çapında ticaretin kolaylaştırılması amacıyla EDIFACT (idari ticaret ve nakliyata ilişkin elektronik veri değişim formatı) oluşturulmuştur.

Gümrük idaresi; EDI uygulamasının dış ticarete kullanımı ile ithalatçı-ihracatçı şirketler, gümrük müşavirleri, bankalar, diğer kamu kuruluşları ve uluslararası kuruluşlarla veri alış-verişini sağlamaktadır. Gümrük idarelerinin otomasyon sistemine geçmesi sonucu dış ticaret işlemlerinin %99'unun elektronik ortamda ve gerçek zamanlı olarak gerçekleştirilmeye başlanması ile birlikte, firmaların ve gümrük müşavirlerinin gümrük idarelerine gitmeden, kendi ofislerinden beyanname doldurmaları mümkün olmuştur.

EDI uygulaması; sisteme bağlı işletmeler arasında faturaların, konşimentoların, sevk teyitlerinin, yükleme detaylarının ve değiştirilmek istenen çeşitli bilgilerin değiş tokuşunu mümkün kılmaktadır. Temel amacı; farklı ortamlarda çalışan uygulama yazılımları arasında, belli standartta veri transferinin gerçekleştirilmesini sağlamaktır.

EDI uygulamasının faydaları arasında;

- Hızlı ve doğru veri akışını,
- Daha etkin denetim yöntemlerinin geliştirilmesini,
- Üretkenliğin ve kârlılığın artmasını,
- İş ilişkilerinin geliştirilmesini,
- Müşteri memnuniyetinin ve rekabet gücünün artırılmasını sağlaması sayılabilir.

2.1. SIRA SİZDE

EDI uygulamasından yararlanmak isteyen firmaların; Gümrük Beyannamesi doldurmak üzere hazırlanmış bir yazılım ve söz konusu yazılım aracılığıyla doldurulacak beyanname bilgilerinin elektronik ortamda gümrük idaresine gönderilmesini sağlayacak bir EDI çevrimiçi programını satın almaları ve ofislerindeki bilgisayara bunu yüklemeleri gerekmektedir.

Uzaktan gümrük işlemlerini yapmamızı sağlayan yazılım programlarını araştırıp içerikleri hakkında bir sunum hazırlayınız.

KONTROL LİSTESİ		
	EVET	HAYIR
Farklı programları karşılaştırdı mı?		
Gümrük Paket Programı dersinde kullandığınız uygulamalara benzer uygulamaları bulabildi mi?		
Programların deneme sürümlerine erişip uygulama olanağı buldu mu?		
Yazılım programlarında gümrük ile ilgili hangi belgelerin doldurulabildiğini araştırdı mı?		

2.2. TAŞIMA ARAÇLARI İÇİN GEREKLİ OLAN BELGE VE DOKÜMANLAR

Taşıma belgeleri taşıtan ile taşıyıcı arasında yapılan taşıma sözleşmesine dayanır ve iki tarafın hak ve yükümlülüklerini gösterir. Gönderen, taşıma sözleşmesi yapıldıktan sonra, bu sözleşmeye istinaden malı taşıyıcıya teslim eder. Taşıma Sözleşmesi'nde alıcı da belirtilir. Gönderenin taşınacak eşyanın sahibi olması zorunlu değildir.

Taşıma belgelerinin başlıca üç özelliği vardır:

- Malların teslim alındığını gösteren bir makbuzdur.
- Taşıyan ile taşıtan arasında akdedilen bir sözleşmedir.
- Bazı taşıma türlerinde devredilebilmesinden ötürü kıymetli evrak niteliği taşır.

Bu belgeler; taşımacılığın deniz, kara, hava veya demir yolu ile yapılmasına göre farklılaşabilir. Bir taşıma belgesi, geçerlik ve bankalarca kabul edilebilirlik özelliklerinin yanı sıra taraflara hak ve yükümlülük yaratmak için:

- Taşımacı firma veya bunun yetkili acentesi tarafından imza edilmiş olmalıdır.
- Bankalar tarafından kabul edilmiş olmalıdır.
- Yükleme ve sevk tarihinde kullanılabilir olmalıdır.
- İhbar kaydı içermeli ve asıl nüsha sayıları belirtilmelidir.

2.2.1. Deniz Yolu Konşimentosu (Bill of Lading)

Konşimento, ihracatçı ile malları bir yerden başka bir yere taşıyacak olan nakliyecisi arasında yapılan sözleşmenin belgesidir. Bu belge; malların, nakliye işini yapacak olan kuruluşa, Satış Sözleşmesi'nde belirtilen şekilde teslim edildiğini ve böylece ithalatçıya teslim edilmek üzere gönderilmiş olduğunu kanıtlayan kıymetli evrak niteliğinde bir belgedir. Konşimento mal mülkiyetinin devrini de gerçekleştirebilen bir belgedir.

Konşimentolar hukuken kıymetli evrak hükmünde olup malın mülkiyetini temsil eder. Konşimento dış ticaret operasyon işlemlerinde büyük bir önem taşır. Özellikle akreditif ve vesaik mukabili ödeme ile işlem yapılan durumlarda ihracatçı firmaların konşimentoyu mutlaka ithalatçının bankasının emrine düzenlemeleri gerekir. Bu şekilde malın mülkiyeti garanti altına alınmış olur. İthalatçının ödeme yapmadan ve bankasından malın mülkiyetini temsil eden konşimentoyu adına ciro ettirmeden malı gümrükten çekemeyeceğini unutmamak gerekir.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Ciro; senet, poliçe, çek, konşimento, makbuz senedi, ipotekli borç senedi gibi emre yazılı kıymetli evrakın, kaşe-imza yaparak onaylamak suretiyle mülkiyet değiştirmesinde kullanılan usuldür. Evrak, arkasında kaç kişinin cirosu varsa o kadar el değiştirmiş demektir. İş hayatında ciro etmek yerine cirolamak tabiri de kullanılır.

Ada Yazılı Konşimento

Gönderilen şahsın adına düzenlenen konşimentoya verilen isimdir. Konşimento üzerindeki “Consignee” bölümüne doğrudan doğruya ithalatçı firmanın adı yazılır.

Dış ticaret uygulamalarında, özellikle mal mukabili ödeme ve peşin ödeme yöntemlerinde, konşimento bu şekilde doldurulur.

2.2. SIRA SİZDE

Aşağıdaki görselde Deniz Yolu Konşimentosu’nun bir bölümü yer almaktadır (Görsel 2.2). Burada yer alan İngilizce terimlerin Türkçe karşılıklarını yanlarına yazınız.

Shipper:		Buking Number:
		Forwarder: FMC #
Consignee:		Rate Reference Number
		Temperature Cotrol Range from °C to °C
Notify Party		Dangreous Goods Consigtment Require ☐ Shipper’s Declaration ☐ Container Packing Certificate ☐ Emergency Response İnformation ☐
Precarriage By:	Port of Receipt:	
Vessel:	Port of Loading:	Type of Movement (traffic routing)
Port of Discharge:	Place of Delivery:	On carriage By:

Görsel 2.2: Deniz Yolu Konşimentosu

Emre Yazılı Konşimento

İthalatçı firmanın adının “Consignee” bölümüne doğrudan değil “İthalatçının Bankasının Adının Emrine” ibaresinden sonra yazılması yoluyla doldurulan konşimentolara verilen isimdir.

Uygulamada vesaik mukabili ve akreditifli ödeme yöntemlerinde karşımıza çıkan bu dolduruluş tarzı; ihracatçının, ithalatçıya malın mülkiyetini doğrudan doğruya devretmediği anlamını taşır. İthalatçı firma, belgeler elinde olsa bile ülkesine gelen malı gümrükten çekemez. Öncelikle emrine düzenlenen bankadan konşimentoyu adına ciro ettirerek malın mülkiyetini davranması gerekir. Bu mülkiyet devrinin gerçekleşebilmesi de ithalatçının ödemeyi yapmasına bağlıdır.

Hamiline Yazılı Konşimento

Bu tür konşimentolarda, gönderilenin ismi bulunmaz ve alıcı bölümüne sadece “Hamiline” ibaresi yazılır. Konşimentoyu elinde bulunduran kişi malın sahibi kabul edilir. Belgenin teslim edilmesi ile mülkiyet de devredilmiş olur. Bu konşimento şekli transit işlemler vb. bazı uygulamalarda karşımıza çıkmaktadır.

Tesellüm Konşimentosu

Taşınmak üzere teslim alınan ve henüz geminin bordasına konulmamış yük için düzenlenen bir belgedir. Tesellüm Konşimentosu’nun düzenlenebilmesi için vasıtalı dahi olsa yükün taşıyanın zilyetliğine geçmesi zorunludur. Yani Tesellüm Konşimentosu’nun düzenlenebilmesi için yükün taşıyanın zilyetliğine geçmesi gerekir.

Yükleme Konşimentosu

Yükün gemiye yüklenmesini izleyen süreçte düzenlenen konşimentodur. Yükün gemiye yüklendiği esnada taşımacı firma ya da onun acentesi tarafından düzenlenir.

2.2.2. Hava Yolu Taşıma Senedi (Airway Bill)

Hava yolu taşıma şirketinin yükü teslim alıp uçakla bir yerden başka bir yere naklini gerçekleştirmeyi taahhüt ettiğini gösterir taşıma belgesidir.

Genelde on iki nüsha hâlinde düzenlenir ama sadece üç nüshası ticari değer taşır ve asıl kabul edilir. Bunlardan biri ihracatçıya, biri ithalatçıya verilir. Diğerleri ise taşıma şirketinde kalır.

2.2.3. Demir Yolu Hamule Senedi (Railway Consignment Note)

Demir Yolu Hamule Senedi (Demir Yolu Taşıma Senedi), Devlet Demiryolları İdaresi tarafından malların teslim alındığını ve tren ile varış yerine kadar naklinin gerçekleştirileceğini gösteren bir taşıma belgesidir.

Demir yolu ile yapılan taşımalarda benzeri bilgileri içeren CIM ve CIV isimli belgeler de uluslararası kabul görmüş taşıma belgeleri olarak kullanılır.

2.2.4. Kara Yolu Taşıma Senedi (CMR)

CMR, kara yolu ile mal taşınması esnasında düzenlenen taşıma belgesidir. CMR tabiri, kara yolu ile eşya taşımalarında karşılaşılabilecek zarar ve ziyanın nasıl karşılanacağını ve taşıyıcı ile alıcı arasındaki sorumluluk ilişkisinin nasıl düzenleneceğini belirlemek üzere, belirli ülkeler arasında imzalanmış olan Convention Merchandise Routiers’in (Kara Yolu Mal Dolaşım Birliği Anlaşması) kısaltmasından ileri gelmektedir.

2.2.5. FIATA Taşıma Belgeleri

Uluslararası Taşıma Acenteleri Birlikleri Federasyonuna (FIATA) üye olan taşıma şirketlerinin düzenlediği taşıma belgelerine verilen genel isimdir.

Taşıma şirketi; malları, ismi belirtilen alıcıya teslim edilmek üzere alır ve karşılığında bu belgeyi düzenleyerek asıl nüshayı ihracatçıya veya yükleniciye verir. Malların alıcıya teslimi veya taşımanın değiştirilmesi, iptali gibi işlemler için bu nüshanın taşıma şirketine ibrazı gerekir. Taşıyıcı bu belgeyi görmeden hiçbir işlem yapmaz.

FIATA taşıma belgeleri üçe ayrılır.

- FIATA FCR (Forwarding Agents Certificate of Receipt): Malların, ithalatçının emrine amade tutulmak üzere teslim alındığını gösterir ve isme tanzim edilir.
- FIATA FCT (Forwarding Agents Certificate of Transport): Nakliyecinin, taşıdığı mallardan, malın alıcıya teslim edilmesi aşamasına kadar sorumlu olduğunu gösteren ve emre yazılan bir taşıma belgesidir.
- FIATA FBL (Forwarding Agents Certificate of Lading): Karma (kombine taşımacılıkta kullanılan) FIATA belgeleri olmakla beraber her biri kıymetli evrak hükmündedir ve ciro ile devri mümkündür.

2.2.6. Dolaşım ve Menşe İspat Belgeleri

Uluslararası ticarete, ülkeler arası ikili anlaşmalardan ötürü bazı belgeler ile karşılaşmaktadır. Türkiye'nin de Avrupa Birliği, EFTA ve Avrupa kıtası dışından ülkeler ile yaptığı ikili anlaşmalar gereğince bu ülke ve birliklerle gerçekleştirdiği ihracat ve ithalat işlemlerinde ispat belgelerini kullanımı zorunludur. Ürünlerin üretildiği yeri ispatlayan ve hangi ülkelere giriş yapacağı hakkında gümrük müdürlüklerine bilgi veren bu belgeler aşağıda sıralanmıştır:

- Menşe Şahadetnamesi
- A.TR Dolaşım Sertifikası
- EUR.1 Dolaşım Belgesi
- Form A Özel Menşe Şahadetnamesi
- EUR-MED Dolaşım Belgesi
- Tedarikçi Beyanı

2.2.7. TIR Karnesi

Uluslararası ticaretin en önemli unsurlarından biri olan ve kara yolu ile uluslararası eşya taşımacılığını kolaylaştırmak amacıyla oluşturulan TIR Sözleşmesi'ne ülkemiz 1966 yılında taraf olmuş, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği de Bakanlar Kurulu kararı ile aynı tarihten itibaren ülkemizde TIR Karnesi vermek ve "kefil kuruluş" olmakla görevlendirilmiştir.

TIR Sözleşmesi'nin amaçlarından "eşyanın uluslararası taşınması" için düzenlenen TIR Karnesi; tüm giriş, çıkış ya da transit ülke gümrük makamları tarafından kabul görmüş bir garanti belgesidir.

2.2.8. ATA Karnesi

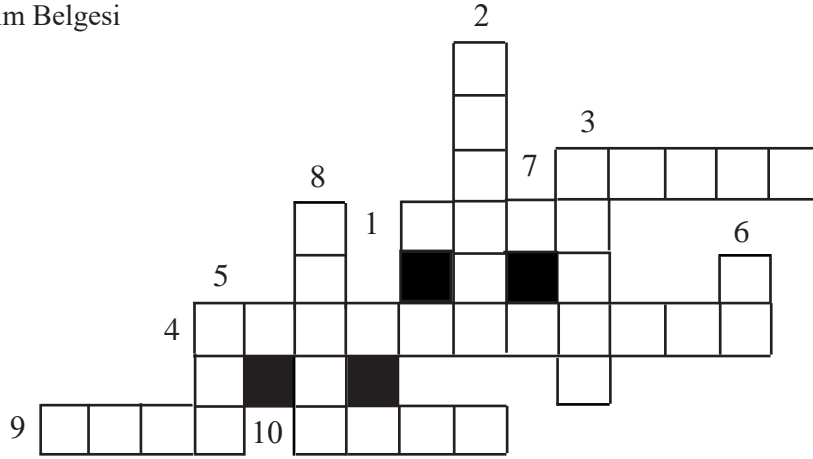
Birleşmiş Milletler Gümrük İş Birliği Konseyi tarafından geçici kabulde karşılaşılan güçlükleri gidermek ve tek bir uygulama sağlamak amacıyla hazırlanan "Eşyaların Geçici Kabulü İçin ATA Karnesi Hakkındaki Gümrük Sözleşmesi" 06.09.1961 tarihinde kabul edilmiş ve 30.07.1963 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Türkiye, anlaşmayı 28.06.1990 yılında imzalamış ve bu sözleşme 21.10.2004 tarihli ve 25620 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış, 15.03.2005 tarihinden itibaren de yürürlüğe girmiştir. 15.03.2005 tarihinden itibaren TOBB tarafından, İstanbul Sözleşmesi hükümleri kapsamında ATA karneleri düzenlenmektedir.

1.3. SIRA SİZDE

Aşağıda verilen maddelerden hareketle bu bulmacayı, taşıma araçlarında kullanılan belgelerin isimleri ile doldurunuz.

1. Kıymetli evrakın, kaşe-imza yapılarak mülkiyet değiştirmesinde kullanılan usuldür.
2. Deniz Yolu Konşimentosu (Bill of)
3. Özel Menşe Şahadetnamesi
4. Railway Note
5. Kara yolu Taşıma Senedinin Kısaltması
6. Dolaşım Sertifikası
7. Uluslararası Taşıma Acenteleri Birlikleri Federasyonu kısaltması
8. Bir malın üretildiği yeri tarif eden isim
9. Kara yolunda taşıma yapan araçların dahil olduğu sistem
10. Dolaşım Belgesi

2.3. GÜMRÜK SAHASINDA EŞYA İLE İLGİLİ İŞLEMLER

Gümrük idareleriyle muhatap kişilerin vergi ödemenin ya da teminata bağlamanın yanında, gümrük işlemlerine ilişkin diğer görevlerini de yerine getirmeleri gerekmektedir. Gümrük idareleri de, vergi toplamının yanında, diğer alanlara ilişkin işlemlerin tam ve zamanında yerine getirilmesini sağlamak durumundadırlar. Bunu sağlarken uluslararası alanda yaşanan ve ülkemizi de etkileyen gelişmeleri de takip etmektedirler.

Gümrük işlemleri, eşyanın T.C. Gümrük Bölgesinden girişi ve / veya çıkışıyla ilgili gümrük idareleriyle muhatap kişilerin ve gümrük idarelerinin yerine getirdikleri tüm işlemleri kapsar.

Gümrük işlemleri; varış öncesi gümrük işlemleri ve varış sonrası gümrük işlemleri olmak üzere 2 grupta toplanır. Bu bölümde eşyanın T.C. Gümrük Bölgesine varışından sonra gümrüklerde gerçekleştirilen işlemler işlenecektir.

2.3.1. T.C. Gümrük Bölgesine Varmadan Önce Yapılan İşlemler

Eşya fiziksel olarak T.C Gümrük Bölgesine gelmeden taşıyıcı Özet Beyan verir.

2.3.2. T.C. Gümrük Bölgesine Varış Sonrası Yapılan İşlemler

Bazı eşyalar özelliği gereği Türkiye girişinde denetime tabi tutulur. Gerekli izinler alındıktan ve denetimler sağlandıktan sonra eşyanın yurda girişine izin verilir. Eğer ki eşyanın Türkiye'ye girişi özel bir denetim ve izin gerektirmiyorsa standart işleyiş aşağıdaki gibidir:

1. Araç fiziksel olarak T.C. Gümrük Bölgesine geldiği zaman sınır gümrüğünde standart uygulamalara tabi tutulur.
2. Araç, sınır gümrüğünde kontrolleri tamamlandıktan sonra ihracat veya ithalat işlemlerinin yapılacağı iç gümrük müdürlüğüne gider.
3. Taşıyıcı tarafından ordino verilir (Ordino; konşimentoya karşılık eşyanın gümrükten çekilebilmesi için verilen talimattır.).
4. Gümrük Beyannamesi hazırlanır, gümrük beyanı yapılırken gümrük rejimi veya gümrükçe onaylanmış diğer bir kullanım şekli belirlenir.
5. Verilen Gümrük Beyannamesi'ne göre sistem otomatik olarak hat ataması yapar.
6. Araç, ihracat / ithalat işlemlerinin yapılacağı gümrük müdürlüğüne geldiğinde gümrük idareleri tarafından “gümrük kontrolü ve denetimi” ne tabi tutulur.
7. Eşya serbest dolaşım statüsüne getirilmek isteniyorsa eşyanın gümrük vergileri ödenir.
8. Vergileri ödendikten sonra ve diğer ilgili mevzuat yükümlülükleri yerine getirildikten sonra beyanname kapatılır, eşya teslim edilir.

2.3.3. Sınır Gümrüğünde Yapılan Standart Saha Uygulamaları

1. **Gümrük Muhafaza İşlemleri:** Araç sürücüsü; TIR Karnesi veya diğer belgelerini (Transit Beyannamesi, Ata Karnesi vb.) gümrük sahasına girişte aracından inmeden peronda görevli gümrük muhafaza memuruna gösterir. Gümrük muhafaza memuru, aracın TIR Karnesi veya diğer belgelerinde kayıtlı çekici ve dorse plakasını “Kara Kapıları” programına kaydeder ve aracı dıştan kontrol eder.
2. **Kantar, Araç Tartımı:** Araç, kantarda tartılır, aracın ağırlığı tespit edilir. Kantar fişi verilir. Aracın tartılmasından sonra araç sürücüsü aracını peronların ön tarafında uygun bir yere park eder (Görsel 2.3).

Görsel 2.3: Aracın tartılması

- Gümrük Tescil (Kayıt) İşlemleri:** Araç sürücüsü; TIR Karnesi'ni ve ekli belgeleri ile pasaportunu, araç ruhsatını, geçiş belgesini, kantar fişini, giriş peronundaki giriş özet beyan onay personeline verir. Bu memur; TIR Karnesi ve ekli belgeleri karşılaştırır. Bilgisayar sistemine kaydını ve belge üzerine kaşelemeleri yapar. Görevlendirilen muayene memurunun sicil numarasını TIR Karnesi Volet 1 nüshasının üzerine yazarak aracın sürücüsüne verir.
- Gümrük Muayene İşlemleri:** Sürücü, TIR Karnesi üzerinde sicil numarası yazılı olan muayene memuruna belgelerini gösterir. Gümrük muayene memurları aracın, kabin ve dolaplarını muayene eder ilaveten akaryakıtın ölçümünü yapabilir. Muayene memuru belgelerin kontrolünü sağlar. Risk kriterine göre aracı ve araçtaki eşyayı fiziki muayeneye tabi tutabilir veya araca x-ray taraması yaptırabilir. Başkaca bir olumsuz durum yok ise muayene memuru bilgisayar ortamında onay verir.
- Polis noktası Pasaport Kontrol:** Araç sürücüsü; araçtan inmeden pasaport polisine pasaportunu verir, pasaportuna giriş damgası vurulur.
- Gümrük Muhafaza İşlemleri:** Bu işlemleri tamamlayan araç sürücüsü; Türkiye'ye giriş kapısına yönelir. Gümrük muhafaza memuru, araç sürücüsünün gümrük işlemlerinin bitip bitmediğini kontrol eder, aracın dış kontrolü de yapıldıktan sonra aracın Türkiye'ye girişini sağlar.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Gümrükçe onaylanmış işlem ya da kullanım: Eşyanın bir gümrük rejimine tabi tutulmasını, bir serbest bölgeye girmesini, Türkiye Gümrük Bölgesi dışına yeniden ihracını, imhasını, gümrüğe terk edilmesini ifade eder.

Gümrük beyanı: Bir eşyanın ülkemize giriş ve çıkışında gümrüklere yaptığı bildirimdir. Yazılı gümrük beyanına "gümrük beyannamesi" adı verilir. Gümrük beyanının yapılması tercihe bağlı bir işlem değil, zorunlu bir işlemdir.

2.3.4. Gümrük Beyannamesi Kontrolleri Muayene ve Denetim

Gümrüğe gelen eşyanın bir gümrük işlemine tabi tutulması esnasında, eşya ile ilgili yapılan beyanın doğruluğunun kontrol edilmesi gümrük işlemlerinin özünü teşkil etmektedir. Yapılan beyanın doğruluğunun kontrolü aşamasında, eşyanın muayene edilip edilmeyeceği, muayene edilecekse ne kadar eşyanın muayene edileceği gibi konulara karar verilir.

Beyanların kontrolünde dört çeşit muayene hat kriteri vardır:

Kırmızı Hat: Eşya hem belge hem de fiziki kontrole tabi tutulur. Kırmızı hatta eşyanın fiziki kontrolü aşağıdaki şekillerde yapılır:

Tam muayene: Eşyanın bütün kaplarının açılarak muayene edilmesidir (Eşyanın kimyevi tahlili gerekiyorsa yapılmalıdır.).

Kısmi muayene: Eşyayı temsil etmeye yetecek sayıda kabin açılarak muayene edilmesidir.

Haricen muayene: Kaplar açılmadan, eşyanın sadece dıştan muayene edilmesidir.

Tüm muayeneler bitip beyanname onaylandıktan sonra mallar, ihracat için ihracatçıya, ithalat için ise ithalatçı tarafından mali yükümlülükler yerine getirildikten sonra ithalatçıya teslim edilir.

Sarı Hat: Eşya fiziki kontrole tabi tutulmaz, sadece belge kontrolü yapılır.

Mavi Hat: İhracat işlemlerine ait eşya, belge kontrolüne veya fiziki muayeneye tabi tutulmaz. Mavi hatta işlem gören gümrük beyanının kontrolü, eşyanın çıkış işlemlerinin tamamlanmasından sonra gerçekleştirilir.

Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifikası'na veya Ticaret Bakanlığı tarafından belirlenen onaylanmış kişi statüsüne sahip olan kişilere uygulanan kontrol türüdür.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Gümrük yükümlülüklerini yerine getiren, kayıt sistemi düzenli ve izlenebilir olan; mali yeterlilik, emniyet ve güvenlik standartlarına sahip bulunan; kendi oto kontrolünü yapabilen güvenilir firmalara, gümrük işlemlerinde birtakım kolaylıklar tanımak üzere uluslararası bir statü olan Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü (YYSS) verilmektedir.

Yeşil Hat: Eşya, belge kontrolüne veya fiziki muayeneye tabi tutulmaz. Yolcu işlemleri, cumhurbaşkanının zat ve ikametgâhı için gelen eşya, Milli Savunma Bakanlığınca ithal edilen eşya, diplomatik eşyalar vb. yeşil hatta işlem görmektedir.

Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifikası sahibi firmaların gümrük işlemleri de yeşil hatta yürütülür. Yolcuların, yolcu salonlarında yeşil hattan geçmeleri “Gümrüğe tabi eşyam yoktur.” hükmündedir.

Gümrük denetimi; eşyanın muayenesini, belgelerin varlığının ve gerçekliğinin kanıtlanmasını, işletme hesaplarının, defterlerinin ve diğer yazılı belgelerin incelenmesini, nakil araçlarının kontrolünü, bagajların ve kişilerin yanlarında ya da üstlerinde taşıdıkları eşyanın kontrolünü, idari araştırmalar ve benzeri diğer işlemlerin yapılması gibi özel işlemlerin yerine getirilmesidir.

Türkiye Gümrük Bölgesine giren ve buradan çıkan kara yolu, deniz yolu, hava yolu ve demir yolu taşıtları gümrük gözetim ve denetimine tabidir. Söz konusu araçlar yürürlükteki hükümlere uygun olarak gümrük idarelerince denetlenir.

Kara yolu ile Türkiye Gümrük Bölgesine gelen taşıtların denetlenmesi bitmeden veya ilgili gümrük idaresinin izni alınmadan söz konusu taşıtlara yük ve yolcu alınıp verilemez ve bu taşıt yoluna devam edemez; trenlerin vagon değiştirmek veya eklemek suretiyle tertipleri değiştirilemez.

Türkiye Gümrük Bölgesindeki giriş ve çıkış ile gümrük idarelerindeki her türlü gümrük işlemleri normal çalışma saatleri içinde yapılır.

Ancak;

a) Demir yolu katarları ve düzenli sefer yapan deniz, nehir, kara ve hava taşıtları gece ve gündüz her saatte Gümrük Bölgesine girip çıkabilir. Düzensiz seferli olan ve yolcu getiren deniz, nehir, kara ve hava taşıtları da aynı şekilde Gümrük Bölgesine girip çıkabilir.

b) İşletme teşkilatı bulunan limanlarda, gemiler gece ve gündüzün her saatinde yük ve yolcu alıp çıkarabilirler.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Genel hizmete açık demir yolları gümrük yolu sayılır.

2.4. SIRA SİZDE

Bursa’da faaliyet gösteren bir otomobil fabrikası Romanya’dan otomobil motoru ithal edecektir. Motorları taşıyan araç ülkemize Kapıkule Gümrük Kapısı’ndan giriş yapacaktır. İthal motora uygulanacak gümrük rejimi serbest dolaşıma giriş rejimidir. İthalat işleminin yapılacağı iç gümrük idaresi Gemlik Gümrük Müdürlüğüdür (Görsel 2.4).

Görsel 2.4: Romanya-Türkiye ithalat süreci

Yukarıda verilen örnek olaya göre T.C. Gümrük Bölgesine varmadan önce ve vardıktan sonra yapılan gümrük işlemlerini sırasıyla aşağıda verilen boşluklara yazınız.

Aracın T.C. Gümrük Bölgesine varışından önce yapılan işlemler.

.....

Aracın T.C. Gümrük Bölgesine varışından sonra yapılan işlemler

1. Adım →.....
2. Adım →.....
3. Adım →.....
4. Adım →.....
5. Adım →
6. Adım →.....
7. Adım →.....

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıda yer alan soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi BİLGE sisteminde yer alan modüllerden değildir?

- A) Özet Beyan B) T.C. Gümrük Beyannamesi C) Entegre Tarife
D) Elektronik Fatura E) Muhasebe

- I. Kargo beyanı
II. İthalat beyanı
III. Transit işlemleri
IV. Depo İşlemleri
V. TIR sistemi işlemleri

2. BİLGE sistemi kullanılarak yapılan yukarıdaki işlemlerden hangileri doğrudur?

- A) I ve III B) II-III-IV C) I-II-III-V
D) III-IV-V E) I-II-III-IV-V

3. “.....; işletmeler arası belge ve bilgi transferinin bilgisayardan bilgisayara, belli bir formatta ve içeriğin herkes tarafından anlaşılacağı bir mesaj yapısında aktarımını sağlayan bir yazılım teknolojisidir.”

Yukarıda yer alan boşluğa hangisi gelmelidir?

- A) BİLGE Programı
B) EDİ Programı
C) TIR Programı
D) Stok Programı
E) Gümrük Veri Programı

4. “Yükün gemiye yüklenmesini izleyen süreçte düzenlenen konşimentodur.”

Bu tanım aşağıdaki hangi konşimento türü için yapılmıştır?

- A) Tesellüm
B) Ada Yazılı
C) Hamiline Yazılı
D) Emre Yazılı
E) Yükleme

5. Aşağıdakilerden hangisi “Dolaşım ve Menşe İspat Belgeleri” içerisinde yer almaz?

- A) Menşe Şahadetnamesi
- B) A.TR Dolaşım Sertifikası
- C) EUR.1 Dolaşım Belgesi
- D) FIATA Belgesi
- E) EUR-MED Dolaşım Belgesi

6. “..... tüm giriş, çıkış ya da transit ülke gümrük makamları tarafından kabul görmüş bir garanti belgesidir.”

Yukarıda yer alan boşluğa hangi ifade gelmelidir?

- A) TIR Karnesi
- B) FIATA Belgesi
- C) ATA Karnesi
- D) CMR
- E) AWB

7. **Özet Beyan kim tarafından verilir?**

- A) Gönderen
- B) Taşıyıcı
- C) Alıcı
- D) Gümrük Muhafaza Memuru
- E) Gümrük Müşaviri

8. **Aracın hem fiziksel hem de belge kontrolüne tabi tutulduğu hat çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Kırmızı
- B) Mavi
- C) Sarı
- D) Turuncu
- B) Yeşil

9. **Kırmızı hatta gerçekleştirilen fiziki muayene çeşitlerinden kısmi muayene ifadesini karşılayan tanım aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Eşyayı temsil etmeye yetecek sayıda kabın açılarak muayene edilmesi
- B) Kapların açılmayarak sadece dıştan muayene edilmesi
- C) Eşyanın bütün kaplarının açılarak muayene edilmesi
- D) Eşyanın bir kısmının muayene edilip, kalan kısmının pasaport polisine gösterilmesi
- E) Eşyanın, aracın ve belgelerin kontrol edilmemesi

3. ÖĞRENME BİRİMİ

ANTREPO VE SERBEST BÖLGE İŞLEMLERİ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Antrepo ile ilgili temel kavramlar
- Antrepoya giriş çıkış işlemleri
- Türkiye’de serbest bölgeler
- Serbest bölgeye giriş çıkış işlemleri

TEMEL KAVRAMLAR

- Antrepo
- Gümrük Sahasında Eşya Takibi
- Serbest Bölge
- Eşyanın Serbest Bölgeye Giriş Çıkış İşlemleri

KONULAR

3.1. ANTREPOYA GİRİŞ ÇIKIŞ İŞLEMLERİ

3.2. SERBEST BÖLGEYE GİRİŞ ÇIKIŞ İŞLEMLERİ

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Antrepo sözcüğünün çağrıştırdığı kavramları beyin fırtınası yöntemiyle sıralayarak sınıfta, arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Antrepoların diğer lojistik depolardan farkı nedir? Araştırınız.
3. Antrepolar ülkelerin gümrük süreçlerinde nasıl bir rol üstlenir? Araştırınız.

3.1. ANTREPOYA GİRİŞ ÇIKIŞ İŞLEMLERİ

Uluslararası ticaretin gelişmesiyle birlikte ülkelerin ihracat ve ithalat hacimleri de gelişmiş ve farklı ülke sınırları arasında hareket eden eşyalara ilişkin gümrük süreçleri de daha karmaşık hâle gelmiştir. Gümrük alanları; ihraç veya ithal edilecek eşyaların vergilendirilmesi, kontrolü ve millileşmesi veya serbestleşmesi sürecinde gerekli prosedürlerin yerine getirildiği yerlerdir. Gümrük gözetimi ve denetiminden geçecek her türlü eşya da antrepo denilen alanlarda bu süreç boyunca muhafaza edilir.

3.1.1. Antrepo Kavramı

Antrepo; gümrük gözetimi altında bulunan malların konulması amacıyla oluşturulan açık veya kapalı yerlerdir. Başka bir ülkeye ihracı gerçekleştirilecek veya başka bir ülkeden ithal edilmiş mallar gümrük işlemleri süresince bu alanlarda muhafaza edilir (Görsel 3.1).

Görsel 3.1: Antrepo alanı

Gümrük işlemlerinin tamamlanmasının ardından mallar ilgili kişilerce teslim alınır. Antrepo faaliyetleri devlet kanunları tarafından belirlenen kurallarla sınırlandırılmıştır. Türkiye'deki antrepolar 4458 sayılı Gümrük Kanunu ile belirlenen özel şartlarla yönetilmektedir. Antrepo her şeyden önce bir depodur. Serbest depolardan farklı olarak antrepolarında muhafaza edilen ürünler henüz millileşmemiştir ve bu ürünlerin gümrük işlemlerine ilişkin evrakı tamamlanmamıştır. Antrepolarında, ülkeye girecek veya ülkeden çıkacak mallara ilişkin kontrol işlemleri de gerçekleştirilir. Antrepolar, gümrük idaresinin yanı sıra kamu kuruluşları, belediyeler, gerçek ve tüzel kişiler tarafından da işletilebilmektedir.

Malın antrepoda kalış süresi sınırsızdır; gümrük işlemleri tamamlanmış olsa dahi mal sahibi gerekli depolama ücretini ödeyerek malın antrepoda kalmasını isteyebilmektedir. Bu durum genellikle işletmeler tarafından mallara ilişkin vergilerin ertelenmesi, gerek duyulması hâlinde antrepoda bulunan eşyanın elleçleme faaliyetlerine tabi tutulması veya ürün kabul ve sevkiyat süreçlerinin yurt dışı pazara daha yakın bir bölgede gerçekleştirilmesi gibi nedenler sonucunda ortaya çıkar. Ayrıca antrepolar, üretilen ürün ya da ürünlerin yurt dışı pazarlara sunulması sırasında işletmelerin hızlı hareket etmesini ve zaman kazanmasını sağlaması açısından da çok faydalıdır. İhraç edilecek malların satın alan ülkenin güzergâhına yakın olması, firmaların taşıma maliyetini düşürür ve zamandan tasarruf edilmesini sağlar.

3.1. SIRA SİZDE

Bölgenizdeki gümrük sahalarında faaliyet gösteren antrepolara öğretmenlerinizle ve sınıf arkadaşlarınızla birlikte teknik bir gezi düzenleyip bu alanlarda gerçekleştirilen faaliyetleri gözlemleyiniz.

3.1.2. Genel ve Özel Antrepolar

Gümrük antrepoları genel ve özel antrepolar olmak üzere ikiye ayrılır. Herkes tarafından kullanılabilen, farklı firmaların mallarının saklandığı, devlet veya özel kişi sahipliğinde açılan ve işletilen antrepolar genel antrepolardır. Özel antrepolar ise tek bir şahısın veya firmanın kendi ihraç ve ithal mallarını depolamak için açtığı ve işlettiği antrepolardır. Genel antrepolar özel antrepolar gibi gerçek kişiler tarafından yönetilememektedir. Antrepolar özelliklerine göre A, B, C, D, E ve F tipi antrepolar diye sınıflara ayrılır.

A, B ve F tipi antrepolar genel antrepolardır.

C, D ve E tipi antrepolar özel antrepolardır.

3.1.3. Antrepo Sözleşmesi

Antrepo Sözleşmesi; antrepo sahibi-işleticisi ile antrepoda muhafaza edilecek emtiaya ilişkin sorumluluğu olan gönderici, alıcı veya taşıyıcı arasında yapılır. Antrepo işleticisi; eşyanın gümrük gözetimi altında bulunmasını sağlamaktan, gümrük antrepo rejimi kapsamında eşyanın muhafaza edilmesiyle ilgili yükümlülükleri yerine getirmekten ve sözleşmede belirtilen özel şartlara uymaktan sorumludur.

3.1.3.1. Antrepo Sözleşmesi'nin Tarafları

Antrepo Sözleşmesi'nin tarafları söz konusu olduğunda yapılacak sözleşmenin varlığını etkileyen unsur, antreponun genel veya özel olması durumudur. Özel antrepolarda sadece antrepo sahibine ait malların muhafazası gerçekleştiğinden antrepo sahibinin kendi kendisiyle sözleşme yapması ve kendisine karşı sorumlu olması durumu yoktur. Bu yüzden Antrepo Sözleşmesi'nin varlığından söz edilemez. Ayrıca taşıyıcının, malları özel antrepoya teslim etmesi alıcıya teslim sayılacağından taşıyıcının sorumluluğu malların tesliminden itibaren sona erer. Teslimden itibaren antrepoda eşyaya ilişkin meydana gelebilecek zararlardan taşıyıcı sorumlu olmaz.

3.2. SIRA SİZDE

Aşağıda verilen antrepo tipleri ile bunlara ilişkin tanımları daha önce edindiğiniz bilgilerden yola çıkarak eşleştiriniz.

A TİPİ ANTREPO	İşleticisi ve kullanıcısı aynı kişi olan ve antrepoya alınan eşyadan bu kişinin sorumlu olduğu özel antrepo tipidir.
B TİPİ ANTREPO	İşleticisi ve kullanıcısı aynı kişi olan, Gümrük Kanunu'nun 104. maddesinin üçüncü fıkrasının uygulandığı özel antrepo tipidir. Eşyanın antrepoya alındığı tarihteki kıymet miktarı dikkate alınarak vergiler hesaplandığından buralara konulan eşya, basitleştirilmiş usul ile serbest dolaşıma sokulabilir.
C TİPİ ANTREPO	İşleticinin, stok kayıtlarını tuttuğu ve antrepoya konulan eşya ile ilgili herhangi bir sorun olması hâlinde gümrük vergilerini ödemekle yükümlü olduğu genel antrepo tipidir.
D TİPİ ANTREPO	Gümrük idarelerince işletilen genel antrepo tipidir.
E TİPİ ANTREPO	Antrepo işleticisinin sorumluluğu sınırlıdır. Antrepo işleticisi, sadece antrepoyu kiraya verir. Antrepo stok kayıtları tutulmadığından gümrük kontrolünde beyanname ve belgeler esastır.
F TİPİ ANTREPO	İşleticisi ve kullanıcısı aynı kişidir. İzin hak sahibinin depolama alanının antrepo olarak tanımlandığı veya izin hak sahibinin depolama alanı olmasa dahi eşyaya antrepo rejimi hükümlerinin uygulandığı özel antrepo tipidir.

3.1.4. Antrepoya Alınan Eşyaya İlişkin İşlemler

Eşyanın antrepoya alınması için öncelikle gümrük beyanında bulunulması gereklidir. Bu çerçevede hazırlanan beyanname "Antrepo Beyannamesi" olarak adlandırılmaktadır. Antrepo Beyannamesi'nin gümrük idaresinin sistemine tescil edilmesinin ardından gümrük idaresi, beyanın doğruluğunu kontrol ederek eşyanın muayene sürecini tamamlar. Yapılan kontrol ve muayene sonucunda eşyanın antrepo beyanına uygun olduğu tespit edilirse eşya antrepoya alınır (Görsel 3.2). Bu işlemler sırasında gümrük idaresi tarafından beyanın doğruluğunu destekleyici her türlü bilgi ve belge antrepo beyanı yapan taraftan istenebilir.

Görsel 3.2: Eşya muayene ve kontrolü

3.1.4.1. Geçici Depolama Yerinde Bulunan Eşyanın Aynı Gümrük Müdürlüğü Denetimindeki Bir Antrepoya Alınması

Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen mallar, gümrüğe sunulmasından sonra gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutuluncaya kadar geçici depolanan eşya statüsünde görülmektedir. Geçici depolama yerinde muhafaza edilen eşyanın buradan çıkarılması için gümrükçe onaylanmış bir işleme tabi tutulması gerekmektedir.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Geçici Depolama Yeri: Geçici depolanan eşyanın her türlü dış etken ve müdahaleden korunmasını sağlayacak şekilde yapılmış; taşıtların durduğu, yanaştığı veya eşya indirdiği yerlerdeki ambar, depo, ardiye veya hangar gibi yerler geçici depolama yerleridir.

Diğer yandan, Türkiye Gümrük Bölgesine deniz yolu veya hava yolu ile gelen ve Gümrük Yönetmeliği'nin 79. maddesi uyarınca geçici depolama yeri olarak kabul edilen limanlara boşaltılan eşya da geçici depolanan eşya statüsündedir (Görsel 3.3).

Görsel 3.3: Limanda geçici depolanan eşya

Bu çerçevede, geçici depolama yerinde veya bu şekilde adlandırılan yerlerde bulunan eşyanın antrepoya alınmak üzere buralardan çıkarılabilmesi için ilgililere Antrepo Beyannamesi'nin sunulmuş olması gerekmektedir.

3.1.4.2. Eşyanın Geçici Depolama Yerine Konulmadan Antrepoya Alınması

Gümrük Yönetmeliği'nin 332'nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, geçici depolama yerine konulmadan doğrudan antrepoya konulmak istenilen eşya, Antrepo Beyannamesi'nin ilgililere sunulması kaydıyla antrepoya alınır. TIR (Transports Internationaux Routiers) Karnesi veya Transit Beyannamesi ile transit rejimi altında taşınan ve varış gümrük idaresinden direkt antrepoya götürülen taşıtın antrepoya ulaşması ile birlikte antrepoda görevli yetkilendirilmiş gümrük müşavirince (YGM), taşıtın antrepoya ulaştığı tarih ve saati içerecek şekilde -esas olarak- elektronik ortamda, zorunlu hâllerde ise mevcut evrak üzerinden gümrük idaresine bilgi verilir. Gümrük idaresinin aksine bir tespiti bulunmaması hâlinde, transit işleminin belirlenen süre içerisinde gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespitinde gümrük idaresine yapılan bildirimdeki tarih ve saat esas alınır.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Antrepo Beyannamesi'nin, taşıtın antrepoya gelişini izleyen en geç iki iş günü içerisinde tescil edilmesi gerekmektedir. Gümrük idaresi sürenin bitiminden önce eşya sahibi veya taşıyıcı tarafından yapılacak yazılı ve gerekçeli talebe göre bu süreyi bir gün uzatabilir. Antrepo Beyannamesi verilmeden eşyanın antrepoya alınmasına izin verilmez.

Antrepo Beyannamesi verilerek muayene hattının belirlenmesinin ve beyanname verildiğinin YGM tarafından tespit edilmesinin ardından eşya taşıttan indirilir ve YGM tarafından Sayım Tutanağı'na işlenerek antrepoya alınır. Muayene memuruna yapılacak muayenede Sayım Tutanağı'nın beyana uygunluğu da göz önünde bulundurulur. YGM tarafından eşyaya ilişkin eksiklik ya da fazlalık tespit edilmesi hâlinde bu durum sayım tutanağında belirtilir (Görsel 3.4).

Görsel 3.4: Eşya muayene ve sayım işlemi

Taşıtın antrepoya ulaşmasıyla birlikte, eşyanın taşıttan boşaltılmadan ve gümrük idaresinin izni olmadan antrepodan ayrıldığı tespit edilirse YGM tarafından gümrük idaresine bilgi verilir. Ayrıca Gümrük Yönetmeliği'nin 332'nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, süresi içerisinde Antrepo Beyannamesi verilmeyen eşyaya ilişkin, YGM tarafından gümrük idaresine yine bilgi verilerek bu durumdaki eşya ilgili gümrük idaresinin denetimindeki en yakın geçici depolama yerine veya geçici depolama yeri yoksa gümrük idaresince uygun görülen yere gönderilir.

3.1.4.3. Transit Rejimi Kapsamında Parsiyel Taşımacılık Konusu Eşyanın Antrepoya Alınması

İçerisinde birden fazla alıcıya ait ve bir kısmı geçici depolama yerine bir kısmı ise antrepo rejimi kapsamında antrepoya alınacak eşya bulunan taşıtın öncelikle geçici depolama yerine götürülmesi esas olmakla birlikte, şartların gerektirmesi ve gümrük idaresince de uygun bulunması durumunda, taşıtın öncelikle antrepoya götürülüp daha sonra geçici depolama yerine sevk edilmesi de mümkündür.

Eşyanın önce geçici depolama yerine boşaltılması durumunda boşaltma işlemi gerçekleştikten sonra taşıt, gümrük idaresince mühürlenecek ve tekrar boşaltılmak üzere ilgili antrepolara sırasıyla yönlendirilecektir. Taşıt her seferinde ilgili antrepoda görevli YGM tarafından mühürlenerek bir sonraki antrepoya gönderilecektir. Eşyanın önce antrepoya boşaltılması durumunda ise taşıt, YGM tarafından mühürlenip bir sonraki antrepoya veya geçici depolama yerine sevk edilecektir. Gümrük idaresi veya YGM tarafından takılan yeni mühürler Transit Refakat Belgesi'ne kaydedilecektir.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Transit Refakat Belgesi: Transit rejimine tabi olan eşyaya eşlik eden ve beyanname bilgileri doğrultusunda alternatif kanıt olarak düzenlenen belgedir.

3.1.5. Antrepodan Çıkarılan Eşyaya İlişkin İşlemler

Antrepoda depolanan serbest dolaşımda olmayan eşyanın aynı gümrük idaresi denetimindeki hava veya deniz limanına sevk edilip buralardan yurt dışı edilmesi durumunda, Transit Beyannameyi ya da 3171 rejim kodlu beyanname düzenlenir. Araçlara uygulanan mühürlerin kontrol edilmesi suretiyle eşyanın tamamı yurt dışı edilmek üzere limana alınır. 3171 rejim kodlu beyanname çıkış bildirimine bağlanır. Hava veya deniz taşıtına yüklemesi gerçekleştirilen eşya yurt dışı edilir.

3.3. SIRA SİZDE

Aşağıda antrepoya eşya alınmasına ilişkin süreçler karışık şekilde verilmiştir. Bu süreçleri daha önce edindiğiniz bilgileri de kullanarak sıraları doğru olacak şekilde düzenleyiniz.

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
Antrepoda görevli memur, YGM veya geçici depolama yerinde görevli memur tarafından, boşaltılan eşyaya ilişkin bilgiler sistem (BİLGE ve NCTS) üzerinden iletilir.	Antrepoda görevlendirilmiş memur tarafından veya yetkilendirilmiş gümrük müşavirleri (YGM) tarafından aracın varışı haber edilir.
Antrepoda görevli memur veya YGM tarafından, taşıta ve tatbik edilen mühürlere ilişkin gerekli kontroller yapılarak eşyanın antrepoya boşaltılmasına izin verilir.	İlgili evrakta yer alan kap ve kilo bilgileri ile araçta fiilen yer alan kap ve kilo bilgilerinin uyuşması ve başka herhangi bir sorunun olmaması durumunda aracın antrepoya eşya boşaltma işlemi gerçekleştirilir.
Daha sonra varış bildirimini yapılıp. Varış bildirimini yapılması ilgili taşıt aracının antrepoya varış yaptığı anlamına gelir.	Varış bildirim işlemlerinin ardından aracın boşaltma işlemlerine geçilir.

3.2. SERBEST BÖLGEYE GİRİŞ ÇIKIŞ İŞLEMLERİ

Dünyada ticaretin gelişmesi ile birlikte ülkeler; ihtiyaç duyulan her türlü mal, hizmet ve sermayeyi başka ülkelerden kolayca sağlayabilmektedir. Ticaretin küresel bir boyut kazanmasının bir sonucu olan bu etkiler; mal, hizmet ve sermayenin uluslararası kontrol ve denetimini de güçleştirmektedir. Bu nedenle gümrük işlemleri günümüzde daha çok önem kazanmıştır. Her ülke başka bir ülkeden gelen (ithalat) veya bir başka ülkeye gidecek (ihracat) malları kendi sınırları içine girmeden ya da kendi sınırları dışına çıkmadan kontrol eder ve çeşitli gümrük işlemlerine tabi tutar.

Gümrük süreçleri ülkeler için hem güvenlik açısından hem de ekonomik açıdan çok önemlidir. Ancak aynı şey işletmeler için geçerli olmayabilir. Çünkü uzun süren gümrük işlemleri, vergilendirme, muayene gibi süreçler gönderen veya alıcı işletmeler için maliyet ve zaman kaybı demektir. İşletmeler; gümrük işlemlerinin katı, gümrük vergisinin yüksek, muayene süreçlerinin yavaş olduğu gümrük sınırlarından ihraç edecekleri mallarını çıkarmak istemezler. Serbest bölge kavramı, işletmelerin yaşadığı bu sorunları en aza indirmek açısından gümrük süreçlerinde uluslararası ticarete yeni bir boyut kazandırmıştır.

3.2.1. Serbest Bölge Kavramı

Serbest bölgeler, genellikle uluslararası liman ya da havalimanına yakın bölgelerde kurulur. Ülke sınırları içinde olmasına karşın gümrük alanlarından ayrı işlem gören ve devletler tarafından özel amaçlar için ayrılan bölgelerdir. Bölgeye giren mallar gümrük işlemine tabi tutulmadığı gibi, ithalatı yapılan mallar depolanabilir, işlenebilir ve üretim işlemi gerçekleştirilebilir. Bu mallar gümrük sınırlarına girmediği sürece işletmeler tarafından vergi ödenmesine de gerek yoktur. Ayrıca serbest bölgeler endüstriyel park ve transit yükleme merkezi olarak da faaliyet gösterir.

Serbest bölge kavramı daha çok gelişmekte olan ülkelerin uluslararası ticaret politikalarında önem kazanmıştır. Özellikle 2. Dünya Savaşı öncesinde kurulan ve faaliyetlerini sürdüren Singapur ve Hong-Kong serbest limanlarının ve daha sonra kurulan Panama, İrlanda, Tayvan ve Güney Kore serbest bölgelerinin elde ettiği ekonomik başarı serbest bölge fikrinin pek çok ülkede hızla faaliyete geçmesini ve gelişmesini sağlamıştır.

ARAŞTIRINIZ

- Serbest bölgelerin tarihteki gelişimi ile ilgili araştırma yaparak Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'ndeki buna benzer uygulamalarla ilgili bulduğunuz örnekleri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Serbest bölgelerin ortaya çıkmasında ve gelişmesindeki faktörler sizce nelerdir?
- Serbest bölgelerin gelişmekte olan ülkelerde daha çok görülmesinin sebeplerini araştırıp arkadaşlarınızla paylaşınız.

3.2.2. Serbest Bölgelerin Amaçları ve Özellikleri

Serbest bölgeler daha çok gelişmekte olan ülkelerin ticari politikalarında ön planda yer alır. Serbest bölgelerin kurulmasındaki temel amaçlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- İhracat için yatırım ve üretimi arttırmak

- Yabancı yatırımcıları özendirmek
- Dış ticaret ve finansman imkanlarından daha fazla yararlanmak
- Yerli üreticilere uluslararası rekabette destek vermek
- Döviz girişini arttırmak
- İstihdam yaratmak
- Teknolojik ve ekonomik standartları yükseltmek
- Yeniden ihracat ve transit ticaret işlemlerinden sağlanan avantajlardan yararlanmak

BİLİYOR MUSUNUZ?

Yeniden İhracat: Bir ülkeden ithal edilen herhangi bir malın yeniden aynı ülkeye veya farklı bir ülkeye ihraç edilmesidir. İthal edilen mallar, hiçbir değişiklik yapılmadan direkt ihraç edilebileceği gibi tamir-bakım veya üretim girdisi olarak kullanılıp üretilmiş ürün olarak veya küçük değişikliklerle bir daha ambalajlanarak da yeniden ihraç edilebilir.

Serbest bölgelerin özellikleri bu bölgelerin kuruluş amaçlarına ve ülkelerin şartlarına göre farklılık gösterebilmektedir. Genel olarak serbest bölgelerin özellikleri aşağıdaki gibidir:

- Serbest bölgeler gümrük hattı dışında olmalarına rağmen siyasi yönden bağımsız değildirler.
- Serbest bölgelerin alan sınırları belirlenmiştir.
- Serbest bölgeler kuruldukları şehir veya bölgenin bir kısmını kapsar.
- Serbest bölgelerde yerleşim veya konaklama yapılamaz.
- Serbest bölgeler özel veya resmi kuruluşlarca işletilebilir.
- Serbest bölgeler ticari faaliyetlerin yoğun olarak gerçekleştirildiği bölgelerdir.
- Serbest bölgelerde parasal işlemler değiştirilebilir dövizlerle gerçekleştirilir.

Serbest bölgeler kuruluş amaçları, hukuki temelleri, fonksiyonları ve yapısal özellikleri bakımından uygulamada değişik isimler alabilmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde serbest bölgeler; ihracatın artırılması, yabancı yatırımların özendirilmesi, teknoloji transferi ve yerli iş gücüne istihdam olanakları yaratılması gibi amaçlarla oluşturulduğu için bu ülkelerde genellikle **serbest üretim bölgeleri** veya **ihraç işlem bölgesi** olarak tanımlanır. Gelişmiş ülkelerdeki serbest bölgelerde ise ticaret ön planda olduğundan bu bölgeler **serbest ticaret bölgesi** veya **dış ticaret bölgesi** olarak tanımlanmaktadır.

3.2.3. Serbest Bölgelerin Yatırımcılara Sağladığı Avantajlar

Serbest bölgeler, bir ülkede coğrafi olarak tanımlanmış sınırlı bir alan içinde olan, belirli ekonomik faaliyetler için ülkenin geri kalanına göre işletmelere çeşitli teşvik ve ayrıcalıkların sağlandığı alanlardır. Serbest bölgelerin yatırımcılara sağladığı kolaylıklar aşağıda sıralanmıştır.

- Finansal teşvikler (vergi indirimleri veya muafiyetleri, gümrükten muaf ithalat ve ihracat, indirimli elektrik faturaları vb.),
- İşçi haklarını kısıtlayan ve ortadan kaldıran düzenlemeler,
- Amacına özel olarak oluşturulmuş altyapı,

- Koşulsuz ve sınırsız kâr transferi,
- Arsa, bina ve tesislerde elverişli fiyatlar,
- Pazarlara ulaşımında kolaylık.

3.4. SIRA SİZDE

Dünyada ihracata yönelik kurulan ve ilk serbest üretim bölgesi olarak kabul edilen Shannon Serbest Bölgesi ile ilgili araştırma yaparak bir sunum hazırlayınız. Yaptığınız sunumu sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

3.2.4. Serbest Bölgelerin Sınıflandırılması

Yapısal olarak farklı özellikler taşıyan serbest bölge türleri bulunmaktadır. Serbest bölge uygulamalarında, ülkelerin ekonomik ve ticari politikaları yanı sıra siyasal ve beşerî durumlarına göre de farklılıklar olabilmektedir. Bu kriterlere göre serbest bölgeler şu şekilde sıralanabilir:

- Serbest Bölge
- Serbest Liman
- Gümrüksüz Bölge
- İhraç Ürünleri İşleme Bölgesi
- Dış Ticaret Bölgesi
- Serbest Ekonomik Bölge
- Serbest Üretim Bölgesi
- Serbest Ticaret Bölgesi
- Endüstriyel Serbest Bölge

3.2.4.1. Faaliyet Türüne Göre Serbest Bölgeler

Serbest Ticaret Bölgeleri: Gümrük vergisinden muaf olarak transit ticaret, yeniden ihracat, ihracat ve ithalat amaçlarıyla malların depolandığı, paketlenildiği ve hafif montaj faaliyetlerine izin verilen alanlardır.

Serbest Liman: Serbest ticaret bölgeleri ile benzerlik gösterir. Bir hava ya da deniz limanında kurulan, ev sahibi ülkedeki gümrük mevzuatına tabi olmadan, yabancı malların yerel olarak tüketilmek veya tekrar satılmak üzere ticari faaliyetlerinin yürütüldüğü alanlardır.

Serbest Üretim Bölgeleri: Serbest ticaret bölgelerinden farklı olarak özellikle ihracata yönelik sınai (endüstriyel) üretim faaliyetlerini de içerir. Buna göre serbest üretim bölgeleri, gümrük vb. vergilerden muaftır ve firmaların ürünlerini imal ederek, işleminden geçirerek veya depolayarak ihraç etmelerine izin verilen alanlardır.

Serbest Bankacılık Bölgeleri: Bankacılık faaliyetlerinin vergi ve merkez bankasının koyduğu bazı kurallardan muaf olarak yerine getirildiği alanlardır.

Serbest Sigortacılık Bölgeleri: Ev sahibi ülkenin sigorta faaliyetlerine koyduğu kurallara tabi olmadan, bölgelerdeki ticari risklerin karşılanmasına yönelik uluslararası sigortacılık faaliyetlerini içermektedirler.

Serbest Yatırım Bölgeleri: Ülkenin geri kalmış yörelerinde, altyapı ve vergi kolaylıkları sağlanarak, yatırımları teşvik etmek amacıyla kurulan bölgelerdir.

3.2.4.2. Fiziki Biçimlerine Göre Serbest Bölgeler

Serbest bölgeler fiziki biçim itibariyle, sadece ülke içinde belli bölgelerde özel bir alan şeklinde kalmayıp, başka biçimlere de dönüşmüş olabilir. Serbest bölgeler, fiziki biçimlerine göre şu şekilde sınıflandırılabilir:

- Özel bir amaçla ayrılmış bölgeler
- Tek sanayi bölgeleri
- Tek ürün bölgeleri
- Tek fabrika bölgeleri
- Tek şirket bölgeleri

Serbest bölgeler, ilk kuruldukları zamandan bu yana, hem yapısal olarak hem de boyut olarak çok fazla değişim geçirmiştir. Günümüzde teknoloji veya bilim parkları adı altında serbest bölgeler olabildiği gibi, bir şehir ve hatta bir ülke bile bütünüyle serbest bölge olabilmektedir (Görsel 3.5). Serbest şehir, serbest bölge mantığının bütün bir şehri kapsamı durumudur. Hong Kong, Dubai ve Bahreyn'den sonra Çin'de de üç tane serbest şehir kurulmuştur.

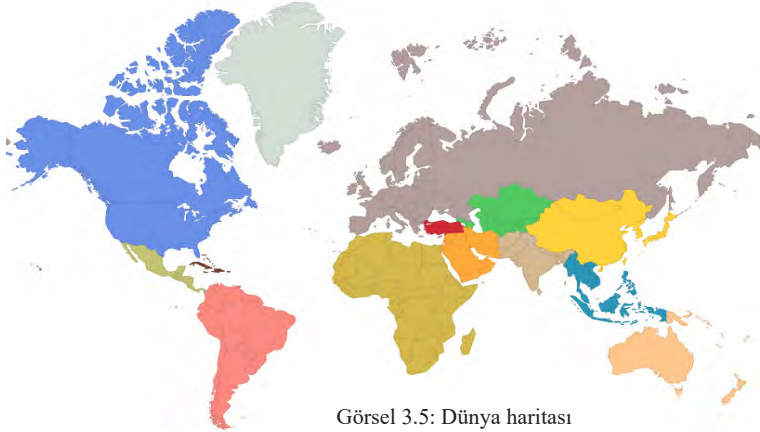
BİLİYOR MUSUNUZ?

Dünyada serbest bölge kapsamında değerlendirilebilecek ilk uygulamaların yaklaşık iki bin yıl öncesinde eski Yunan ve Roma medeniyetlerine kadar uzandığı bilinmektedir.

Yunanistan'ın Pire ve Challis limanları bu uygulamaların ilk örneklerini oluşturur. Bugün "serbest bölge" olarak tabir ettiğimiz uygulamanın ilk örnekleri ise 18. yüzyıldan itibaren Gibraltar Adası (1704), Singapur (1819) ve Hong Kong'da (1842) faaliyet göstermeye başlamıştır.

3.5. SIRA SİZDE

Günümüzde hâlihazırda faaliyetlerine devam eden serbest ticaret ve serbest üretim bölgelerini araştırarak bu yerlerin konumlarını aşağıda verilen dünya haritasında (Göre 13.5) işaretleyiniz. Bu bölgelerin ortak özellikleri sizce nelerdir? Fikirlerinizi sınıftaki arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 3.5: Dünya haritası

3.2.5. Serbest Bölgelerin İhracata Etkisi

Ülkelerin serbest bölge kurmalarını etkileyen en önemli faktör serbest bölgelerin ülke ekonomisine sunacağı olumlu katkılardır. Dünya ekonomisindeki değişimlerle birlikte uluslararası sermaye hareketliliğinin artması, özellikle mal ve hizmet sektörlerinin dünya piyasalarındaki rekabeti, serbest bölgelerin ülke ekonomilerini olumlu yönde etkilemiştir. Serbest bölgeler kuruldukları alanlarda yerli üretimi ve firmaların dış ticaret kapasitelerini artırmada yol gösterici konumdadırlar.

Bu bölgelerde üretilen mallar dünya pazarlarına satılırken fiyat bakımından bir üstünlüğe sahiptir. Bu bölgelere gelen malların ithal mal sayılmaması, üretilen malların maliyetlerini düşürecektir. Bununla beraber ülkede bol ve ucuz olan kaynaklar, müteşebbisler tarafından avantajlı bir şekilde dünya piyasasına sunulabilir. Müteşebbisler, bu malları serbest bölgeye gelen yeni tek nolojilerle birleştirip ucuza işleyerek dünya piyasasına dağıtabilirler.

Son olarak ülkeden serbest bölgeye yapılan mal satışları ihracat sayılacağından ve serbest bölgedeki üretimin en azından bir kısmının yerli hammadde ve girdi takibini artıracığından ülkenin ihracatı doğal olarak artırılabilir. Serbest bölgede faaliyet gösteren firmalar, ülkeden dünya pazarına satmayı planladıkları ürünleri önce serbest bölgeye ihraç ederler. Burada depolanan ürünler daha sonra uygun satış imkânları ve satış anlaşmaları ile vakit kaybetmeden piyasaya sürülebilecektir (Görsel 3.6).

Görsel 3.6: Serbest bölgelerdeki ticari faaliyetler

3.2.6. Türkiye’de Serbest Bölgeler

Ülkemizde ilk olarak serbest bölge uygulama çalışmaları, 1926 yılında İstanbul’da serbest bölge kurulması ile başlatılmıştır. Çalışmalar kapsamında İstanbul’da serbest bölge kurma amacıyla oluşturulan ilk serbest bölge kanunu, 1132 sayılı “Serbest Mıntıka Hakkında Kanun”dur. Bu kanun ile Türkiye’de üretime yönelik serbest bölge dönemi 1929 yılında başlamış olsa da aynı yıl yaşanan Dünya Ekonomik Buhranı ile son bulmuştur.

Serbest bölgelerin kurulmasına yönelik çalışmaların tekrar gündeme gelmesi 24 Ocak 1980 Kararları ile o güne kadar izlenmiş olan ithal ikameci politikaların terk edilerek ihracata yönelik kalkınma modelinin benimsenmesi ile olmuştur. Uygulanan politikalarla birlikte dışa açılma süreci başlamış ve ilerleyen yıllarda yapılan çalışmalar sonucunda 1985 tarihli 3218 sayılı Serbest

Bölgeler Kanunu kabul edilmiştir. Bu kanun kapsamında dışa açıklık, liberalleşme ve ihracata dönük sanayileşme stratejileri ekseninde kurulan ilk serbest bölgeler Mersin ve Antalya serbest bölgeleridir.

Türkiye'deki serbest bölgeler; üretim, alım-satım, depo işletmeciliği, kıyı bankacılığı, finansal kiralama, iş yeri kiralama, montaj-demontaj, bakım-onarım, bankacılık, sigortacılık, depo işletmeciliği alanlarında faaliyet göstermektedir.

3.6. SIRA SİZDE

Türkiye'de kurulan serbest bölgeleri araştırıp aşağıdaki harita (Görsel 3.7) üzerinde gösteriniz.

Görsel 3.7: Türkiye haritası

3.2.7. Eşyanın Serbest Bölgeye Giriş Çıkış İşlemleri

Serbest Bölgeler Uygulama Yönetmeliği'nin 33. maddesine göre serbest bölgelere mal giriş ve çıkışı aşağıdaki esaslara göre gerçekleştirilir.

Malların Serbest Bölgeye Girişi

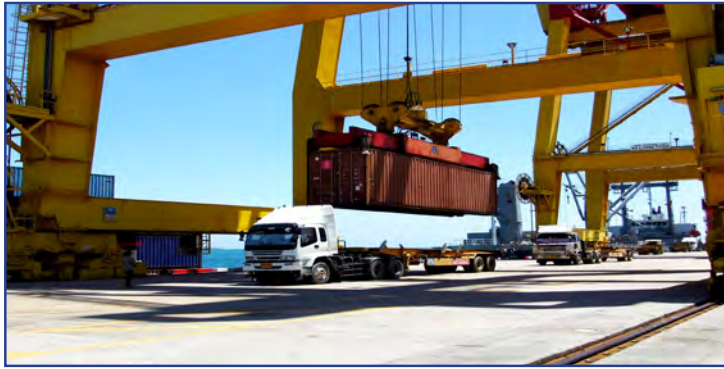
1. Serbest bölgeye malı gelecek kullanıcı veya yetkili temsilcisi, işletici veya bölge kurucu ve işleticisinden (BKİ) Serbest Bölge İşlem Formu'nu temin eder ve doldurur.
2. Kullanıcı veya yetkili temsilcisi formu doldurduktan sonra mala ait fatura aslı veya aslı sonradan ibraz edilmesi gereken fatura suretini ve varsa mala ait diğer belgeleri de ekleyerek bölge müdürlüğüne müracaat eder.
3. Bölge müdürlüğüne belgeler üzerinde yapılan inceleme sonucunda, talebin uygun görülmesi ve Fon'a ödenmesi gereken ücretin bankaya yatırıldığını gösteren dekontun ibrazının ardından Serbest Bölge İşlem Formu onaylanarak işlemin yapılmasına izin verilir.
4. Onaylanan Formun ilk nüshası kaydın kapatılması sırasında karşılaştırılmak üzere bölge müdürlüğüne alınır ve diğer nüshalar ilgiliye iade edilir.
5. Kullanıcı veya temsilcisi onaylı Serbest Bölge İşlem Formu'nun kalan nüshalarına irsaliye ile ordinoyu da ekleyerek ihtiyaç duyulan hizmetlerin yapılması için işletici veya BKİ'ye müracaat eder. İşletici veya BKİ talep edilen hizmetin tarifede belirtilen ücretini

tahsil eder ve bu tahsilata ilişkin kaydı Serbest Bölge İşlem Formu'nun ilgili bölümüne işledikten sonra, kendi nüshasını alır ve diğer nüshaları ilgiliye verir.

6. Kullanıcı veya yetkili temsilcisi, Serbest Bölge İşlem Formu'nun kalan nüshalarını malların serbest bölgeye girişinin sağlanması sürecinde gümrük idaresine ibraz eder. Gümrük idaresi tarafından gerekli işlemler yapıldıktan sonra malların bölgeye girişi tamamlanır ve malların sorumluluğu kullanıcıya geçer.
7. Serbest Bölge İşlem Formu'nun 6. nüshasını işlemin sonuçlandığı tarihi takip eden beş iş günü içerisinde bölge müdürlüğüne vermeyen kullanıcıların diğer talepleri işleme konulmaz.

Malların Deniz Yolu İle Serbest Bölgeye Girişi

1. Malların deniz yoluyla bölgeye girişinde geminin limana yanaştırılması için gemi acentesi veya donatanı tarafından geminin teknik bilgilerinin yer aldığı bir dilekçe ile bölge müdürlüğüne müracaat edilir. Bölge müdürlüğüne verilen izne istinaden işletici veya BKİ yetkilisi, ilgili liman işletme müdürlüğüyle irtibata geçerek geminin yanaşmasını sağlar.
2. Boşaltma süresince işletici veya BKİ görevlisi, gerekli koordinasyonu ve emniyeti sağlayarak gelen malda varsa eksik veya fazlalığı kullanıcının da imzası olan bir tutanak ile bölge müdürlüğüne bildirmek zorundadır. İşletici veya BKİ tarafından mallar kullanıcının iş yerine teslim edildikten sonra sorumluluk kullanıcıya geçer.
3. Bölge müdürlüğüne belgeler üzerinde yapılan inceleme sonucunda, talebin uygun görülmesi ve Fon'a ödenmesi gereken ücretin bankaya yatırıldığını gösteren dekontun ibrazının ardından Serbest Bölge İşlem Formu onaylanarak işlemin yapılmasına izin verilir.
4. Mallar, bölgeye giriş işlemlerinin ardından kullanıcılar tarafından Envanter Defteri'ne işlenir ve bu kayıtlar bölge müdürlükleri ile bölge gümrük müdürlüklerinin incelemesi için hazır bulundurulur.
5. Serbest Bölge İşlem Formu'nun 6. nüshasını işlemin sonuçlandığı tarihi takip eden beş iş günü içerisinde bölge müdürlüğüne vermeyen kullanıcıların diğer talepleri işleme konulmaz (Görsel 3.8).

Görsel 3.8: Malların serbest bölgeye giriş çıkış işlemleri

Malların Serbest Bölgeden Çıkışı

1. Malların serbest bölgeden çıkarılması için kullanıcı veya yetkili temsilcisi, Serbest Bölge İşlem Formu'nu doldurduktan sonra sırasıyla; bölge müdürlüğüne, işletici veya BKİ'ye ve gümrük idaresine müracaat eder.

2. Kullanıcı veya temsilcisi bölgeden çıkartılacak mallar için Fon'a ödenmesi gereken ücreti bankaya, yaptıracağı hizmetlerin ücretini de işletici veya BKİ'ye öder ve Gümrük Mevzuatı gereğince gerekli belgeleri de Serbest Bölge İşlem Formu'na ekleyerek gümrük idaresine başvurur.
3. Serbest bölgeden Türkiye'ye yapılan satışlarda, malların gümrük mevzuatında belirtilen süreler içerisinde (serbest bölge müdürlüğüne tespit edilen mücbir sebep hâlleri hariç) serbest bölgeden çıkarılması gerekmektedir.

MALLARIN SERBEST BÖLGE DEN ÇIKIŞI

1. Malların serbest bölgeden çıkarılması için kullanıcı veya yetkili temsilcisi, Serbest Bölge İşlem Formu'nu doldurduktan sonra sırasıyla; bölge müdürlüğüne, işletici veya BKİ'ye ve gümrük idaresine müracaat eder.
2. Kullanıcı veya temsilcisi bölgeden çıkartılacak mallar için Fon'a ödenmesi gereken ücreti bankaya, yaptıracağı hizmetlerin ücretini de işletici veya BKİ'ye öder ve Gümrük Mevzuatı gereğince gerekli belgeleri de Serbest Bölge İşlem Formu'na ekleyerek gümrük idaresine başvurur.
3. Serbest bölgeden Türkiye'ye yapılan satışlarda, malların gümrük mevzuatında belirtilen süreler içerisinde (serbest bölge müdürlüğüne tespit edilen mücbir sebep hâlleri hariç) serbest bölgeden çıkarılması gerekmektedir.

Malların Deniz Yolu İle Serbest Bölgeden Çıkışı

1. Malların deniz yoluyla bölgeden çıkartılmasında geminin limana yanaştırılması için gemi acentesi veya donatanı tarafından geminin teknik bilgilerinin yer aldığı bir dilekçe ile bölge müdürlüğüne müracaat edilir. Bölge müdürlüğüne verilen izne istinaden işletici veya BKİ yetkilisi ilgili liman işletme müdürlüğüyle irtibata geçerek geminin yanaşmasını sağlar.
2. Yükleme süresince işletici veya BKİ görevlisi gerekli koordinasyonu ve emniyeti sağlayarak giden malda varsa eksik veya fazlalığı kullanıcının da imzası olan bir tutanak ile bölge müdürlüğüne bildirmek zorundadır.
3. Bölge rıhtımından çıkışı yapılacak malların yüklendiği geminin ayrılış işlemleri, bölge müdürlüğünün yazılı izni alındıktan sonra işletici veya BKİ'nin koordinasyonu ve bilgisi dâhilinde geminin acentesi tarafından yapılır. Bu yolla bölgeden çıkarılan mallar için düzenlenen Serbest Bölge İşlem Formu, kullanıcı veya yetkili temsilcisi tarafından bilgi amacıyla gümrük idaresine gönderilir.
4. Malların bölgeden çıkış işlemlerinin ardından Envanter Defteri'ne kullanıcılar tarafından, "Üretim Takip Formu'na ise üretim veya montaj-demontaj konusunda faaliyet gösteren kullanıcılar tarafından işlenir ve bu kayıtlar bölge müdürlükleri ile bölge gümrük müdürlüklerinin incelemesine hazır bulundurulur.
5. Serbest Bölge İşlem Formu'nun 6. nüshasını işlemin sonuçlandığı tarihi takip eden beş iş günü içerisinde bölge müdürlüğüne vermeyen kullanıcıların diğer talepleri işleme konulmaz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A. Aşağıda verilen tablodaki kelimeleri uygun boşluklara yazınız.

Özel Antrepo	Antrepo İşleticisi	Yeniden İhracat
Geçici Depolama Yeri	Serbest Liman	Antrepo Beyannamesi

a) Bir hava ya da deniz limanında kurulan, ev sahibi ülkedeki gümrük mevzuatına tabi olmadan, yabancı malların yerel olarak tüketilmek veya tekrar satılmak üzere ticari faaliyetlerinin yürütüldüğü alanlara denir.

b), tek bir şahısın veya firmanın kendi ihraç ve ithal mallarını depolamak için açtığı ve işlettiği antrepolardır.

c) Bir ülkeden ithal edilen herhangi bir malın yeniden aynı ülkeye veya farklı bir ülkeye ihraç edilmesine denir.

d) Antrepo Sözleşmesi, ile antrepoda muhafaza edilecek emtiaya ilişkin sorumluluğu olan gönderici, alıcı veya taşıyıcı arasında yapılır.

e) Eşyanın her türlü dış etken ve müdahaleden korunmasını sağlayacak şekilde yapılmış; taşıtların durduğu, yanaştığı veya eşya indirdiği yerlerdeki ambar, depo, ardiye veya hangar gibi alanlara denir.

f) Eşyanın antrepoya alınması için öncelikle gümrük beyanında bulunulması gereklidir. Bu çerçevede hazırlanan belge olarak adlandırılmaktadır.

B) Aşağıdaki soruları dikkatle okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. “Gümrük gözetimi altında bulunan malların konulması amacıyla oluşturulan açık veya kapalı yerlerdir. Başka bir ülkeye ihracı gerçekleştirilecek veya başka bir ülkeden ithal edilmiş mallar gümrük işlemleri süresince bu alanlarda muhafaza edilir.”

Yukarıda verilen tanım aşağıdakilerden hangisine aittir?

- A) Depo
- B) Serbest bölge
- C) Antrepo
- D) Ardiye
- E) Geçici depolama alanı

2. Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde özel antrepo tipleri bir arada verilmiştir?

- A) A, B ve D tipi antrepolar
- B) C, D ve F tipi antrepolar
- C) B, E ve F tipi antrepolar
- D) C, D ve E tipi antrepolar
- E) A, B ve F tipi antrepolar

3. “İşleticisi ve kullanıcısı aynı kişi olan ve antrepoya alınan eşyadan bu kişinin sorumlu olduğu özel antrepo tipidir.”

Yukarıda tanımı verilen antrepo tipi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) C tipi antrepo
- B) A tipi antrepo
- C) B tipi antrepo
- D) D tipi antrepo
- E) F tipi antrepo

4. Eşyanın antrepoya alınması sürecinde gümrük beyanında bulunmak amacıyla hazırlanan belge aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Transit Beyannamesi
- B) TIR Karnesi
- C) Serbest Bölge İşlem Formu
- D) Transit Refakat Belgesi
- E) Antrepo Beyannamesi

5. “Ülke sınırları içinde olmasına karşın gümrük alanlarından ayrı işlem gören ve devletler tarafından özel amaçlar için ayrılan bölgelerdir.”

Yukarıda verilen tanım aşağıdakilerden hangisine aittir?

- A) Depo
- B) Serbest bölge
- C) Antrepo
- D) Ardiye
- E) Geçici depolama alanı

6. Antrepo Beyannamesi'nin taşıtın antrepoya gelişini izleyen en geç kaç iş günü içinde tescil edilmesi gerekmektedir?

- A) 5 gün
- B) 4 gün
- C) 3 gün
- D) 2 gün
- E) 1 gün

7. **Aşağıdakilerden hangisi serbest bölgelerin imkanlarının artırılması amaçları arasında yer almaz?**
- A) Dış ticaret ve finansman imkanlarından daha fazla yararlanmak
 - B) İstihdam yaratmak
 - C) Teknolojik ve ekonomik standartları yükseltmek
 - D) Transit ticaret işlemlerinden sağlanan avantajlardan yararlanmak
 - E) Yeniden ihracat ve transit ticaret işlemlerinden sağlanan avantajlardan yararlanmak
8. **Aşağıdakilerden hangisi faaliyetine göre sınıflandırılan serbest bölgelerden birisi değildir**
- A) Serbest Ticaret Bölgeleri
 - B) Serbest Sigortacılık Bölgeleri
 - C) Serbest Taşımacılık Bölgeleri
 - D) Serbest Üretim Bölgeleri
 - E) Serbest Liman
9. **Aşağıdakilerden hangileri serbest bölgelerin yatırımcılara sağladığı avantajlardan biridir?**
- A) Vergi indirimleri veya muafiyetleri
 - B) Pazarlara ulaşımında kolaylık
 - C) Amacına özel olarak oluşturulmuş altyapı
 - D) Gümrükten muaf ithalat ve ihracat
 - E) Bölge içinde her taşıma modunun kullanılabilir olması
10. **Aşağıdakilerden hangileri serbest bölgelerin ihracata etkileri arasında gösterilemez?**
- A) Bu bölgelere gelen malların ithal mal sayılması ve vergiye tabî tutulması
 - B) Bu bölgelerde üretilen malların fiyat bakımından bir üstünlüğe sahip olması
 - C) Müteşebbislerin malları ucuza işleyerek dünya piyasasına dağıtılmaları
 - D) Ülkeden serbest bölgeye yapılan mal satışlarının ihracat sayılması
 - E) Ülkede bol ve ucuz olan kaynakların, müteşebbisler tarafından avantajlı bir şekilde dünya piyasasına sunulabilmesi

4. ÖĞRENME BİRİMİ

KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Gümrük Kanunu'na göre usulsüzlük ve ceza işlemleri,
- Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda belirtilen kaçakçılık suçları ve nitelikli hâlleri

TEMEL KAVRAMLAR

- Gümrük Kanunu
- İdari yargı
- Kaçakçılıkla mücadele
- Müteselsil sorumluluk

KONULAR

4.1. USULSÜZLÜK VE CEZA İŞLEMLERİ

4.2. NİTELİKLİ HÂLLER

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Usulsüzlük kavramı size ne ifade ediyor?
2. Hangi hâller usulsüzlük fiillerine örnek teşkil eder? Tartışınız.

4.1. USULSÜZLÜK VE CEZALARI

Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesine giren veya bu bölgeden çıkan eşyaya ve taşıma araçlarına uygulanacak gümrük kuralları 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nda düzenlenmiştir. Gümrükleme işlemlerinde “Cezalar” konusu da, Gümrük Kanununun 11. Kısımında belirtilmiştir. Bu kısmın ilk bölümünde “Genel Hükümler” (Madde 231 ile 233 arası), ikinci bölümünde “Vergi Kaybına Neden Olan İşlemlere Uygulanacak Cezalar” (Madde 234 ile 238 arası), üçüncü bölümünde ise “Usulsüzlüklere İlişkin Cezalar” (Madde 239 ile 241 arası) yer almaktadır (Görsel 4.1)

Görsel 4.1: Usulsüzlük ve cezaları

ARAŞTIRINIZ

Gümrük Kanununun 11. kısmının 2. bölümünde yer alan “Vergi Kaybına Neden Olan İşlemlere Uygulanacak Cezalar” (Madde 234 ile 238 arası) ile ilgili bir ödev hazırlayınız.

4.1.1. Usulsüzlük Sayılan Hâller ve Usulsüzlüklere Ait Cezalar

Usulsüzlüklere ilişkin cezalar, Gümrük Kanununun 11. Kısımının 3. Bölümünde (239. ve 241. maddeler arasında) belirtilmektedir.

Gümrük Kanunu'nun 239. maddesine göre; ithalat veya ihracat vergilerinden muaf eşyayı 33. madde hükümleri gereğince belirlenen gümrük kapıları dışında başka yerlerden izinsiz olarak ithal, ihraç veya bunlara teşebbüs edenden, bu tür eşyayı gümrük işlemlerini yaptırmaksızın ülkeye sokandan, ülkeden çıkarandan ve buna teşebbüs edenden, söz konusu eşyanın ithalata konu olması halinde, CIF değerinin, ihracata konu olması halinde ise FOB değerinin 1/10'u oranında para cezası verilir.

Gümrük vergileri ödenmek suretiyle ihraç edilebilen eşyayı, gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın veya gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin Türkiye Gümrük Bölgesinden çıkarılana eşyanın gümrük vergilerinin yanı sıra bu vergilerin 2 katı idari para cezası verilir.

Madde 241. maddeye göre:

1. Bu Kanunda ayrı bir ceza tayin edilmiş haller saklı kalmak üzere, bu Kanuna ve bu Kanunda tanınan yetkilere dayanılarak çıkarılan ikincil düzenlemelerle getirilen hükümlere aykırı hareket edenlere söz konusu düzenlemelerde açıkça öngörülmüş olması kaydıyla altmış TL (2021 yılında 173 TL) usulsüzlük cezası uygulanır.

2. Birinci fıkrada belirtilen miktar her yıl, bir önceki yıla ilişkin olarak 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılır, bu hesaplamada 1.000.000 Türk lirasına kadar olan tutarlar dikkate alınmaz.

3. Usulsüzlük cezası aşağıdaki hallerde birinci fıkrada belirtilen miktarın 2 katı olarak uygulanır:

- 6. ve 7. maddelere göre, gümrük idarelerince verilen kararlara dayanak oluşturan belge ve bilgilerin, ilgili kişiler tarafından yanlış olarak verilmesi
- Vergi kaybı doğurmamasına karşın, 24. maddeye göre birbirleriyle ilişkisi bulunan kişiler arasında bir satış işlemi olması ve bu ilişkinin beyan edilmemesi
- Yabancı limanlardan gelen veya Türkiye Gümrük Bölgesinden yabancı limanlara giden gemilerin geli ve gidişlerinde yönetmelikle belirlenecek süreler içerisinde donatan, işlemlen veya acentesi tarafından gümrük idaresine bilgi verilmemesi
- 35/A maddesine göre özet beyan veya özet beyan olarak kullanılan ticari veya resmi belgenin süresi içinde verilmemesi
- d) Türkiye Gümrük Bölgesinde kara yoluyla transit eşya taşıyan taşıma araçlarının 91. maddeye göre verilen süreleri 24 saate kadar aşması,
- Gümrük antrepolarının, 93. maddenin 3. fıkrasında belirtilen teknik donanımlarında noksanlık bulunması
- Gümrük antrepo rejimine tabi tutulan eşyanın, antrepolara konulduğu tarihte işleticiler tarafından kayıtlara geçirilmemesi
- Dâhilde işleme rejimi ve gümrük kontrolü altında işleme rejimi kapsamında Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen eşyanın izin verilen süresinin bitimini takiben 1 ay içerisinde rejimin gerektirdiği işlemlerinin bitirilmesi, yeniden ihracı veya gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulması
- Geçici olarak Türkiye Gümrük Bölgesi dışına çıkarılan eşyanın verilen süreyi aştıktan sonra geri getirilmesi
- Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla, ihrac eşyasının yapılan beyan ve eki belgelere göre miktar veya cinsinde %10'dan fazla farklılık çıkması
- Serbest bölgelerde çalışan veya buralara giren ve çıkan kişilerin bu Kanunla konulmuş kurallara uymaması
- Geçici ithalat rejimi kapsamında Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen eşyanın verilen sürenin bitimini takiben bir ay içerisinde yeniden ihrac edilmesi veya gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulması
- Geçici ithalat rejimi kapsamında ithal edilen eşyanın gümrük idaresine bilgi verilmeden, ancak süresi içerisinde Türkiye Gümrük Bölgesinin dışına çıkarıldığının kabul edilebilir belgelerle kanıtlanması

4. Usulsüzlük cezası aşağıdaki hallerde birinci fıkrada belirtilen miktarın 4 katı olarak uygulanır.

- Bir kişinin 5. madde hükümlerine göre geçerli bir temsil yetkisi olmadığı halde başka bir kişi adına veya hesabına gümrük idarelerinde iş takip etmesi
- 34. maddenin 2. fıkrası hükümlerinin aksine, kara yolu taşıtlarının gümrük idaresinin izni olmadan yük veya yolcu olarak yoluna devam etmesi
- 45. maddenin 1. fıkrası hükümlerine aykırı olarak taşıtlardan eşya boşaltılması, özet beyan veya özet beyan olarak kullanılan ticari ve resmi belgelerde kayıtlı eşyanın cinsinin

yanlış beyan edilmesi veya kapların türleri ile üzerinde kayıtlı numara ve işaretlerin özet beyan kayıtlarına uygun olmaması

- Türkiye Gümrük Bölgesinde kara yoluyla transit eşya taşıyan taşıma araçlarının 91. maddeye göre verilen süreleri 48 saate kadar aşması
- Genel antrepo ve serbest bölgelere getirilen parlayıcı, patlayıcı veya bir arada buldukları eşya için tehlikeli olan ya da korunması için özel düzenek ve yapılara gerek duyulan eşyanın 94. ve 154. madde hükümlerine aykırı olarak genel amaçlı eşya konulan yerlerde depolanması
- Gümrük antrepolarında bulunan eşyanın gümrük idarelerinin izni olmaksızın 102. maddede belirtilen elleçlemelere tabi tutulması
- Geçici ithalat rejimi kapsamında Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen eşyanın verilen sürenin bitimini takiben 2 ayı aşmayan sürede yeniden ihraç edilmesi veya gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulması
- Dâhilde işleme rejimi ve gümrük kontrolü altında işleme rejimi kapsamında Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen eşyanın izin verilen süresinin bitimini takiben 2 ayı aşmayan süre içerisinde rejimin gerektirdiği işlemlerinin bitirilmesi, yeniden ihracı veya gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulması

4.1. SIRA SİZDE

ABC firması dâhilde işleme rejimi kapsamında ithal ettiği XY isimli kimyasal ham maddesi (100 kg) 24 ay içinde katama değerli bir ürün hâline getirerek ihraç etmek için Ticaret Bakanlığından izin almıştır. Ürünün üretim reçetesine göre 1.000 kg bitmiş üründe 1 kg XY kimyasalı kullanılmaktadır.

Dâhilde İşleme İzin Belgesinin süresinin bittiği ay, dış ticaret işletmesi, 24 ay içerisinde ihracat beyannamelerine göre 80 ton katma değerli ürün ihraç edebilmiş ve reçeteye göre olması gerekenden daha az miktarda ihracat yapmıştır.

İşletme, cezai duruma düşmemek için birlikte çalıştığı gümrük müşavirlik firması ile Dâhilde İşleme İzin Belgesinde belirtilen eksik miktar kadar hayali ihracat yapmaya karar vermiş ve eksik kalan miktarı yurt dışına çıkmış gibi göstermiştir.

Ancak Maliye Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığı müfettişleri incelemeler sonucunda söz konusu usulsüzlüğü ortaya çıkarmış ve şirket hakkında dava açılmıştır.

Vaka ile ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Cezai işleme maruz kalmamak için işletmenin yapması gereken toplam ihracat miktarını ve eksik kalan miktarı belirtiniz.

2. Dâhilde İşleme İzin Belgesinin süresi uzatılarak bu süre içinde yapılması gereken ihracat tamamlanabilir miydi?

3. Hayali ihracat yapmanın cezasını araştırarak işletmeye verilmesi gereken cezayı belirtiniz.

4. İşletme beyan edip de gerçekleştirmediği miktar için ceza ödeseydi ceza tutarı ne olurdu (bitmiş ürün kilogram bedeli 10\$)?

5. Bu olayda asıl sorumlu (işletme mi, gümrük müşavirlik firması mı) kimdir?

4.1.2. İtirazlar

Alınan cezalara gümrük mevzuatınca itiraz hakkı tanınmaktadır. Ceza alan yükümlüler düzeltme taleplerine ilişkin kararlara, gümrük vergilerine, cezalara, idari kararlara karşı 7 gün içinde kararı alan gümrük idaresinin bağlı bulunduğu gümrük başmüdürlüğüne itiraz edebilir.

İtirazların Karara Bağlanması

İtirazlar, anlaşmazlığa konu beyanname ve diğer her türlü belge ile eşyadan alınacak örneğin ve örnek alınması mümkün olmayan hâllerde eşyanın kendisi veya fotoğraf, katalog, prospektüs gibi eşyayı görmeden fikir verecek diğer belgelerin incelenmesi ayrıca gerek duyulması hâlinde, ilgili gümrük idaresinin görüşü de alınmak suretiyle gümrük başmüdürlüklerince 30 gün içinde karara bağlanarak ilgili kişiye tebliğ edilir.

İdari Yargıya Başvuru

Gümrük başmüdürlükleri kararlarına karşı işlemin yapıldığı durumlarda, gümrük müdürlüğünün veya gümrük başmüdürlüğünün bulunduğu yerdeki idari yargı mercilerine başvurulabilir.

İdari yargı mercilerine yapılan itirazda, gümrük idaresine itiraz sırasında kullanılan bilgi ve belgeler dışında herhangi bir bilgi ve belge kullanılamaz.

Alınan kararlara karşı idari yargıya başvurulması, bu kararın idare tarafından uygulanmasına engel oluşturmaz.

Düzeltilme Talepleri ve İtirazların Karara Bağlanmasından Önce Eşyanın Çekilebilmesi

Ceza alan yükümlüler, ihtilaf söz konusu olan eşyayı yetkili makamlarca verilecek olan karardan önce geri çekmek isterlerse talepleri aşağıda belirtilen şartlar dâhilinde yazılı olarak kabul edilir ve malın geri alınmasına izin verilir.

- Kararların ceza alan yükümlüler tarafından kabul edilmesi ve taleplerinin bir dilekçe ile gümrüklere iletilmesi
- Gümrük tarafından yapılan tahakkuk beyannamesine göre tahakkuk ettirilecek vergi ile buna karşılık gelen diğer vergiler arasındaki farkın sağlanması
- Uyuşmazlığın idari yargıya taşınması durumunda bu konunun belgelendirilmesi
- İdare tarafından istenen her türlü bilgi veya belgenin ibrazı

Ancak vergi tahakkuku kesinleşmeden uyuşmazlığın mevcut yasak ve sınırlamalara aykırı olması hâlinde bu madde hükmü uygulanmaz.

İtirazın Düşmesi ve Cezada İndirim

İdari yargı mercilerine itiraz yoluna gidilmeden ve ceza kararlarının tebliğ tarihinden itibaren kişilerin itirazlarının düşmesine yol açan durumlar:

- 15 gün içinde söz konusu cezanın ilgili kişi tarafından ödendiğinin veya ödeneceğinin yazılı olarak gümrük idaresine bildirilmesi
- Bu miktarın ceza kararlarının tebliği tarihinden itibaren iki ay içinde ödenmesi

Bu durumda, kesilen para cezası üçte bir noksanı ile tahsil edilir. Ceza süresi içinde ödenmediği takdirde karar kesinleşir ve para cezası indirimsiz olarak uygulanır.

4.1.3. Cezaların Ödenmesi

Para cezalarının tahsili, taksitlendirilmesi ve kesinleşme zamanlarına ilişkin düzenlemeler 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun ilgili hükümlerinde belirtilmiştir.

Para Cezalarının Tahsili

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nda ödeme zamanı gösterilmediğinden para cezalarının ilgisine tebliğ edildiği tarihten itibaren bir ay içinde ödenmesi gerekmektedir.

İdari para cezalarının genel bütçeye gelir olarak kaydedilmesi, genel bütçeye gelir olarak kaydedilmesi gereken idari para cezalarına ilişkin kesinleşen kararların tahsil edilmek üzere Maliye Bakanlığınca belirlenecek tahsil dairelerine gönderilmesi gerekmektedir (Görsel 4.2).

Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan 442 seri numaralı Tahsilat Genel Tebliği uyarınca, idari yaptırım kararı veren idareler, idari para cezalarını, kanuni ödeme süresi içinde ya da idari yaptırım kararlarının kesinleşmesinden önce ödemek isteyen kişilerden tahsil eder ve tahsil ettikleri idari para cezalarını bu amaçla açılmış hesaplara bütçe geliri olarak kaydeder. 6183 sayılı Kanun (Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun) hükümlerine göre tahsil edilmek üzere vergi dairelerine gönderilmiş olan idari para cezalarına yönelik tahsilat yapılması hâlinde, önceden gönderilen idari yaptırım kararı ile ilgisi sağlanmak suretiyle tahsil edilen tutarlar, vergi dairesine bildirilir.

Kanuni ödeme süresi içinde ya da kararların kesinleşmesinden önce idarelerce yapılan tahsilatların dayanağı olan idari para cezası kararları, vergi dairelerine gönderilmez.

Para Cezalarının Taksitlendirilmesi

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 17/3. maddesi hükümlerine göre taksitlendirme işlemleri şunlardır:

Başvuru: 5326 sayılı Kanun'un 17/3. maddesine göre yapılacak taksitlendirme başvurusu, para cezası kararının tebliğini müteakip kanuni ödeme süresi içinde ve yazılı olarak para cezası kararı veren gümrük müdürlüğüne yapılır ve başvuru dilekçesi her para cezası kararı için ayrı ayrı olmak üzere ilgili gümrük müdürlüğüne kabul edilir.

İlk inceleme: Taksitlendirme başvurusunu alan gümrük müdürlüğü, başvurunun süresinde ve usulüne uygun yapıp yapılmadığını inceler ve gerekirse eksikliklerin tamamlanmasını sağlar. İncelemede, taksitlendirilmesi mümkün olmayan bir durumun ortaya çıkması hâlinde talebi kesin olarak reddeder ve bu kararı ilgiliye tebliğ eder.

Değerlendirme: İlgili gümrük müdürlüğü, ilk incelemeyi yerine getirerek usulüne uygun olarak yapılmış tüm taksitlendirme taleplerini derhâl Gümrükler Kontrol Genel Müdürlüğüne görüş alınmak üzere gönderir ve bu suretle taksitlendirme işlemi tahakkuk ettirilir.

Para Cezalarının Kesinleşme Zamanları

442 seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği'nde Kabahatler Kanunu'nun 17/4. maddesine atıfla genel bütçeye gelir kaydedilmesi gereken idari para cezalarının 6183 sayılı Kanun'a göre takip ve tahsil edilebilmesi için bu cezalara ilişkin idari yaptırım kararlarının kesinleşmesi gerekir. Buna göre ceza:

- İdari yaptırım kararına itiraz edilmemesi hâlinde, kararın tebliğ edildiği tarihten itibaren 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 242. maddesinde belirtilen 7 veya 15 günlük idari itiraz süresinin bitiminde kesinleşir.
- İdari yaptırım kararına karşı Gümrük Kanunu'nun 242. maddesi uyarınca idari itirazda

bulunulması hâlinde, itirazın reddine ilişkin kararın tebliğ edildiği tarihten itibaren, bu karara karşı idari yargıya başvurmak için 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda belirtilen süre içinde idari yargıya başvurulmaması hâlinde söz konusu sürenin bitiminde kesinleşir.

- * İdari itirazın reddedilmesi üzerine idari yargıya başvurulması hâlinde; yargı kararının tebliğ edildiği tarihten itibaren söz konusu yargı kararına bir üst mahkeme nezdinde başvuru yapılması için gerekli olan 30 günlük sürenin bittiği tarihte kesinleşir.
- * İdari yargı kararına karşı bir üst mahkeme nezdinde başvuru yapılmışsa başvuru üzerine verilen kararın tebliğ edildiği tarihten itibaren kararın düzeltilmesi talebinde bulunulması için gerekli olan 15 günlük sürenin bitiminde kesinleşir.
- * Süresi içinde idari yargı kararının düzeltilmesi talebinde bulunulması hâlinde idare lehine verilen kararın tebliğ edildiği tarihte kesinleşir.

4.2. NİTELİKLİ HÂLLER

Kaçakçılık fiilleri ve yaptırımları ile kaçakçılığı önleme, izleme, araştırma usûl ve esasları 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda belirtilmiştir. Kanunun 2. Bölümünde “Kaçakçılık fiilleri” ile ilgili hükümler kapsamında; 3. Madde “Kaçakçılık suçları”, 4. Madde ise “Nitelikli haller” ile ilgili hükümleri içermektedir (Görsel 4.2).

Görsel 4.2: Kaçak eşya

Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda yer alan bazı tanımlar şunlardır:

- **Gümrük vergileri:** Gümrük idaresi veya başka idarelerce, eşyanın ithali veya ihracına bağlı olarak uygulanan vergiler ile diğer mali yükümlülüklerdir.
- **Gümrüklenmiş değer:** Uluslararası Kıymet Sözleşmesi'ne göre belirlenir; ithal eşyası için eşyanın CIF kıymeti ile gümrük vergileri toplamını, ihraç eşyası için FOB kıymeti ile gümrük vergileri toplamını ifade eder.

- **Akaryakıt:** Benzin, gaz yağı, jet yakıtı, motorin, fuel-oil, sıvılaştırılmış petrol gazları, doğal gaz gibi akaryakıt ürünleri ile akaryakıt yerine kullanılan petrol türevleri ve bunların karışımları ile akaryakıt yerine kullanılan diğer ürünlerdir.
- **FOB kıymet:** Eşya için fiilen ödenen veya ödenecek ya da ödenebilecek bedeldir.
- **CIF kıymet:** FOB kıymet üzerine Türkiye'deki giriş liman veya yerine kadar yapılan nakliye ve sigorta giderlerinin ilave edilmesi ile oluşan kıymeti ifade eder.
- **Kaçak akaryakıt:** 5607 sayılı Kanun hükümleri uyarınca kaçak olarak kabul edilen akaryakıtı ifade eder.
- **Muhbir:** Suç, suç failleri, suç eşyasının bulunduğu, saklandığı veya satıldığı yerler hakkında yetkili birimlere istihbari bilgi veren, vermiş olduğu bu istihbari bilgilerin değerlendirilmesi neticesinde suçun, failerin veya suç unsuru eşyanın tespit edilmesi veya ele geçirilmesine katkı sağlayan kişidir.
- **Müsadere:** El koymak anlamına gelmektedir. Herhangi bir durum veya olgu karşısında zorla mala ya da farklı unsurlara el koymak olarak tanımlanabilir.

BİLİYOR MUSUNUZ?

5607 sayılı Kaçakçılık ile Mücadele Kanunu'na göre ülkeye kaçak mal girişi yapanları engelleyen kamu görevlileri ve vatandaşlara ikramiye ödenmektedir.

“VATANINI EN ÇOK SEVEN, GÖREVİNİ EN İYİ YAPANDIR.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

4.2.1. Nitelikli Hâllerin Sınıflandırılması

Kaçakçılık suçlarının bir örgüt faaliyeti ya da tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde;

- Kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek, araştırmak ve soruşturmakla görevli kişiler tarafından veya meslek ve sanatın sağladığı kolaylıklardan yararlanmak suretiyle işlenmesi,
- Üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi,
- Belgede sahtecilik yapılarak işlenmesi,
- Kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan eşyanın, devletin siyasi, iktisadi veya askerî güvenliğini bozacak ya da çevre veya toplum sağlığını tehdit edecek nitelikte olması hâlinde, bu durumlar nitelikli hâllerden sayılır.

4.2.2. Nitelikli Hâllere Uygulanacak Cezalar

5607 Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 4. maddesinde nitelikli sayılacak hâllere uygulanacak olan cezalar tanımlanmıştır. Buna göre;

- Bu Kanun'da tanımlanan suçların, bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, verilecek ceza iki kat artırılır.
- Bu Kanun'da tanımlanan suçların, üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.
- Bu Kanun'da tanımlanan suçların, tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde veya yararına olarak işlenmesi hâlinde, ayrıca bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.
- Bu Kanun'da tanımlanan suçların, kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek, araştırmak ve soruşturmakla görevli kişiler tarafından veya meslek ve sanatın sağladığı kolaylıklardan yararlanmak suretiyle işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.
- Bu Kanun'da tanımlanan suçların, belgede sahtecilik yapılarak işlenmesi hâlinde, ayrıca bu suçtan dolayı da cezaya hükmolunur.
- Kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek ve araştırmakla görevli olup da bu kanunda tanımlanan suçların işlenmesine kasten göz yuman kişi, işlenen suçun müşterek faili olarak sorumlu tutulur.
- Kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan eşyanın, devletin siyasi, iktisadi veya askerî güvenliğini bozacak ya da çevre veya toplum sağlığını tehdit edecek nitelikte olması hâlinde, fiil daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, verilecek hapis cezası on yıldan az olamaz.
- Kaçak akaryakıt satışının, 3. maddenin 14. fıkrasında belirtildiği şekilde sabit ya da sey-yar tank, düzenek veya ekipman kullanılarak gerçekleştirilmesi halinde verilecek cezalar iki kat artırılır.
- Tütün ve tütün mamulleri, alkollü içkiler, akaryakıt, uyuşturucu, silah ve mühimmat, elektronik eşya ve canlı hayvan, et, çay, şeker, zeytin gibi gıda maddeleri ile gerekli görülen hallerde diğer kaçakçılık türleri ile ilgili mahkûmiyet hükmü kesinleşenler, Ticaret Bakanlığınca kamuoyuna ilan edilebilir. Bu ilanın süresi, nasıl yapılacağı ve ilan edilecek kaçakçılık türleri gibi hususlar Ticaret Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

4.2.3. Kaçakçılık Kavramı ve Kaçakçılık Suçlarına Uygulanan Cezalar

Ülkemize ithal edilecek her türlü eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulması gerekmektedir. Gümrük işlemlerine tabi tutulmadan ülke sınırlarına getirilen her türlü eşya kaçak eşya hâline gelmektedir. Dolayısıyla eşyayı bu şekilde ülkeye getirmeye çalışan kişi kaçakçı olur. Bu kişiler için Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu hükümleri uygulanır. Eşya ve ürünlerin, gümrük vergilerinin az ödenmesi ya da hiç ödenmemesi için yasa dışı yollarla ülkemize sokulması sonucu iç piyasada satılması kaçakçılık fiilini oluşturur. Kaçakçılık suçlarının asıl amacı haksız yoldan kazanç elde etmektir. Aynı şekilde kaçak yollarla ülkeye getirmeye çalıştıkları mallar için de bu Kanun hükümleri uygulanır. Kaçakçılık suçlarının başlıca işleniş biçimleri;

- Sınır ihlalleri,
- Gümrük birimlerine beyan etmeden gizlice ülkeye ürün sokma,

- İhracı yasak bir ürünü yurt dışına çıkartma,
- İthalat-ihracat süreçlerinde usulsüzlük ve yanıltıcı işlemler gerçekleştirmek olarak sayılabilir.

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3. maddesinde kaçakçılık suçlarına uygulanacak olan cezalar tanımlanmıştır. Buna göre:

- Eşyayı, gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın ülkeye sokan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Eşyanın, gümrük kapıları dışından ülkeye sokulması halinde, verilecek ceza üçte birinden yarısına kadar artırılır.
- Eşyayı, aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmesizin ülkeye sokan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.
- Transit rejimi çerçevesinde taşınan serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı, rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bırakan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.
- Belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı, hile ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.
- Birinci ila dördüncü fıkralarda tanımlanan fiillerin işlenmesine iştirak etmesizin, bunların konusunu oluşturan eşyayı, bu özelliğini bilerek ve ticarî amaçla satın alan, satışa arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.
- Özel kanunları gereğince gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen muaf olarak ithal edilen eşyayı, ithal amacı dışında başka bir kullanıma tahsis eden, satan veya devreden ya da bu özelliğini bilerek satın alan veya kabul eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.
- İthal kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeye sokan kişi, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren suç oluşturmadığı takdirde, iki yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. İthal kanun gereği yasak olan eşyayı, bu özelliğini bilerek satın alan, satışa arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişi, aynı ceza ile cezalandırılır.
- İhracı kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeden çıkaran kişi, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.
- İlgili kanun hükümlerine göre teşvik, sübvansiyon veya parasal iadelerden yararlanmak amacıyla ihracat gerçekleştirmediği hâlde gerçekleştirilmiş gibi gösteren ya da gerçekleştirilen ihracata konu malın cins, miktar, evsaf veya fiyatını değişik gösteren kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Beyanname ve eki belgelerde gösterilen ile gerçekte ihraç edilen eşya arasında yüzde onu aşmayan bir fark bulunması halinde, sadece 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu hükümlerine göre işlem yapılır.
- Enerji Piyasası Düzenleme Kurumundan izin alınmadan; akaryakıt haricinde kalan solvent, madenî yağ, baz yağ, asfalt ve benzeri petrol ürünlerinden akaryakıt üreten veya bunları doğrudan akaryakıt yerine ikmal ederek üreten, satışa arz eden, satan, bulundu-

ran, bu özelliğini bilerek ticarî amaçla satın alan, taşıyan veya saklayan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

- Her türlü üretim, iletim ve dağıtım hatları dahil olmak üzere sıvı veya gaz halindeki hidrokarbonlarla, hidrokarbon türevi olan yakıtları nakleden boru hatlarından, depolarından veya kuyulardan kanunlara aykırı şekilde alınan ürünleri satışa arz eden, satan, bulunduran, bu özelliğini bilerek ticarî amaçla satın alan, taşıyan veya saklayan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.
- Kaçak akaryakıt veya sahte ulusal marker elde etmeye, satmaya ya da herhangi bir piyasa faaliyetine konu etmeye yarayacak şekilde lisansa esas teşkil eden belgelerde belirlenenlere aykırı olarak sabit ya da seyyar tank, düzenek veya ekipman bulunduranlar iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.
- Tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kâğıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin ambalajlarına kamu kurumlarınca uygulanan bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretlerin taklitlerini imal eden veya ülkeye sokanlar ile bunları bilerek bulunduran, nakleden, satan ya da kullananlar üç yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.
- Tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kâğıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin ambalajlarına kamu kurumlarınca uygulanan bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretleri; ilgili mevzuatta belirlenen şekilde temin etmesine rağmen belirlenen ürünlerde kullanmaksızın bedelli veya bedelsiz olarak yayanlar, bunları alma veya kullanma hakkı olmadığı halde sahte evrak veya dokümanlarla veya herhangi bir biçimde ilgili kurum ve kuruluşları yanıltarak temin edenler, bunları taklit veya tahrif ederek ya da konulduğu üründen kaldırarak, değiştirerek ya da her ne suretle olursa olsun tedarik ederek amacı dışında kullananlar üç yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.
- Ambalajlarında bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaret bulunmayan ya da taklit veya yanıltıcı bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretleri taşıyan tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kâğıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkileri;

a) Ticari amaçla üreten, bulunduran veya nakleden,

b) Satışa arz eden veya satan,

c) Bu özelliğini bilerek ve ticari amaçla satın alan,

kişi üç yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ancak, tütün mamullerinin , makaron, yaprak sigara kâğıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin kaçak olarak yurda sokulduğunun anlaşılması hâlinde, onuncu fıkra hükmüne istinaden cezaya hükmolünür.

- Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumundan yetki belgesi almadan veya bildirimde bulunmadan tütün ticareti yapanlar ile ticari amaçla; makaron veya yaprak sigara kâğıdını, içine kıyılmış tütün, parçalanmış tütün ya da tütün harici herhangi bir madde doldurulmuş olarak satanlara, satışa arz edenlere, bulunduran ve nakledenlere üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası verilir.

- Ulusal markeri yetkisiz olarak üreten, satışa arz eden, satan, yetkisiz kişilerden satın alan, kabul eden, bu özelliğini bilerek nakleden veya bulunduranlar, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ulusal markerin kimyasal özelliklerini taşımasa bile, bu madde yerine kullanılmak amacıyla üretilen kimyasal terkipler hakkında da bu fıkra hükmü uygulanır.
- Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan fiiller, teşebbüs aşamasında kalmış olsa bile, tamamlanmış gibi cezalandırılır.
- Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan suçların konusunu oluşturan eşyanın değerinin fahiş olması hâlinde, verilecek cezalar yarısından bir katına kadar artırılır. Eşyanın değerinin hafif olması hâlinde verilecek cezalar yarısına kadar, pek hafif olması hâlinde ise üçte birine kadar indirilir.

4.2. SIRA SİZDE

Kaçakçılık devletimize vergi kaybı yaşatmakla kalmaz, ülkenin vergi gelirinden mahrum kalmasına yol açarak kamu yararına olabilecek faydaları da engeller. Ayrıca vergisini ödeyen esnafın sattığı ürünün bir yandan da kaçak yollarla ülkeye sokulması ve el altından satılması ticari hayatı olumsuz yönde etkilemektedir. Zarara uğrayan işletmelerin kapatılması uzun vadede işsizliğe neden olmakta ve bu sebeple ülke ekonomisinin bozulmasına yol açmaktadır.

Kaçakçılığın uzun vadede neden olduğu bu gibi zararları araştırarak bir sunum hazırlayınız.

KONTROL LİSTESİ		
	EVET	HAYIR
Kaçak yollardan gelen ürünlerin yol açtığı zararın ekonomiye etkisini örneklerle açıkladı mı?		
Yasal yollardan alınan ürünlerin ülke ekonomisine katkısı konusuna sunumunuzda değindi mi?		
Her türlü korsan yayıncılığının da kaçakçılığın bir türü olduğu bilgisine rast geldi mi?		
Vatanını çok seven kişinin görevini neden en iyi şekilde yapması gerektiği hususuna değindi mi?		

4.2.4. Kaçakçılığı Önleme, İzleme ve Araştırmakla Görevli olan Birimler

Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 19. maddesine göre kaçakçılığı önleme, izleme ve araştırmakla görevli olan birimler şunlardır:

- Mülki amirler
- Emniyet Genel Müdürlüğü
- Jandarma Genel Komutanlığı
- Sahil Güvenlik Komutanlığına bağlı personeller

Kaçakçılığı önleme, izleme ve soruşturmakla görevli olanlar, operasyon gerektiren kaçakçılık olaylarından haberdar olduklarında kanuni görevlerini yapmaya başlar ve aynı zamanda mahallin en büyük mülki amirine de bilgi verirler.

Kaçakçılığı önleme, izleme ve soruşturmakla görevli olanların, bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili bilgi ve belge talepleri, kamu veya özel, gerçek veya tüzel kişilerce savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla eksiksiz olarak karşılanmak zorundadır.

Kaçakçılık olaylarını ihbar edenlerin kimlikleri, izinleri olmadıkça veya ihbarın niteliği haklarında suç oluşturmadıkça açıklanamaz. Bu kişiler hakkında tanıkların korunmasına ilişkin hükümler uygulanır.

4.2.5. Eşyaya El Konulması

Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 9. maddesine göre kaçak eşya, her türlü silah, mühimmat, patlayıcı ve uyuşturucu maddelerin bulunduğundan şüphe edilen her türlü kap, ambalaj veya taşımaya yarayan diğer araçlar ile kişilerin üzerlerinde yapılacak arama ve el koymalar, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca yerine getirilir.

Gümrük salonları ve gümrük kapılarında kaçak eşya sakladığından kuşkulanan kişilerin üzeri, eşyası, yükleri ve araçları gümrük kontrolü amacıyla gümrük görevlilerince aranabilir. Yapılan arama sonucunda tespit edilen kaçak eşyaya derhâl el konulur.

Gümrük bölgesine, Gümrük Kanunu gereğince belirlenen kapı ve yollardan başka yerlerden girmek, çıkmak veya geçmek yasaktır. Bu yerlerde rastlanacak kişi ve her nevi taşıma araçları yetkili memurlar tarafından durdurulur ve kişilerin eşya, yük ve üzerleri ile varsa taşıma araçları aranır. Yapılan arama sonucunda tespit edilen kaçak eşyaya derhâl el konulur.

4.2.6. Eşyanın Teminatla İadesi

Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 12. maddesine göre yabancı ülkelerden gelen yasak eşya, yükleme veya taşıma belgelerinde belirtilerek gümrüğe getirilirse teminat altında ve gerekli güvenlik tedbirleri alınarak geldiği yere veya diğer bir ülkeye iade ve sevk olunur.

Kaçakçılık suçunun konusunu, toplum ve çevre sağlığı yönünden tehlikeli ve zararlı eşya ile atık maddelerin oluşturması hâlinde, ilgililer hakkında soruşturma işlemleri başlatılmakla birlikte, bunlar gümrük yetkilileri tarafından derhâl getirildiği ülkeye iade edilir.

4.2.7. Para Cezalarının Tahsili ve Müteselsil Sorumluluk

Gümrük komisyonlarınca verilip kesinleşen kararlara ilişkin para cezaları düzenlenecek bir tebliğname ile ilgisine tebliğ edilir. Tebliğ edilen para cezaları tebliğ tarihinden itibaren otuz

gün içerisinde ödenmek zorundadır. Para cezalarının tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içerisinde ödenmemesi, taksitin atlanması veya geciktirilmesi durumunda 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'a göre hapis cezasında çevrilir. Birlikte kaçakçılık yapanlardan veya kaçakçılığa yardım edenlerden alınacak para cezalarının tahsilinde ise bunlardan her biri müteselsilen sorumlu olacaktır. Müteselsil sorumluluk; bir borcun belirli bir kısmına karşı değil tamamına karşı sorumlu olmayı tanımlar.

4.2.8. Cezalarda Zaman Aşımı

Kanun'da yazılı suçlar hakkında Türk Ceza Kanunu'nun zaman aşımı hükümleri uygulanır. Bu Kanun'un sadece el koymayı emrettiği ve başkaca bir ceza belirlemediği hâllerde gümrük vergisine tabi eşyaya ancak olayın işlendiği sırada el konulabilir. Zor alım hakkı düşen veya takibi zaman aşımına uğrayan eşyanın bedel ve vergileri aranmaz.

4.2.9. Muhbirlere Verilecek İkramiyeler

Kaçak zannı ile eşya yakalanması hâlinde muhbir ve el koyma ikramiyesine hak kazananlara aşağıdaki esas ve usullere göre ikramiye ödenir.

- 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 12'nci maddesine aykırılık suçlarından yakalanan silâh ve mermiler ile Türk Ceza Kanunu'nun 174'üncü maddesine muhalefet suçlarından yakalanan maddelerin olay tarihine göre Milli Savunma Bakanlığınca her yıl belirlenen değeri esas alınarak, sahipli yakalanması hâlinde değerinin yüzde yirmi beşi kamu davasının açılmasını, yüzde yetmiş beşi ise mahkûmiyete ilişkin hükmün veya müsadere kararının kesinleşmesini takip eden üç ay içinde; sahipsiz yakalanmışsa yakalanan eşya değerinin yüzde ellisi müsadere kararının kesinleşmesini takip eden üç ay içinde,
- Uyuşturucu madde ve uyuşturucu madde elde etmek amacıyla ekilen bitki yakalamalarında, her türlü uyuşturucu maddenin birim miktarı ve uyuşturucu madde elde edilen bitkilerin ekili olduğu alanın yüz ölçümü esas alınarak Cumhurbaşkanınca tespit edilecek sabit bir rakamın aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak değerinin; 3'üncü maddenin 18'inci ve 19'uncü fıkraları kapsamında gerçekleştirilen yakalamalarda ise, Cumhurbaşkanınca paket, kilogram ve litre bazında tespit edilecek sabit rakamların aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak değerinin; sahipli yakalanmış ise yarısı kamu davasının açılmasını, diğer yarısı mahkûmiyete ilişkin hükmün veya müsadere kararının kesinleşmesini takip eden üç ay içinde, sahipsiz yakalanmış ise tamamı müsadere kararının kesinleşmesini takip eden üç ay içinde,
- Bu maddenin (a) ve (b) bentlerindeki durumlar dışındaki ikramiye ödemelerinde, çıkış kaçağı eşyanın FOB, giriş kaçağı eşyanın CIF kıymeti esas alınır. Sahipsiz yakalanan eşyanın değeri, mahallin en büyük mülki amirinin görevlendireceği Maliye Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı ve Sanayi ve Ticaret Odası temsilcilerinden oluşan üç kişilik heyet tarafından belirlenir. Kaçak eşya sahipli yakalanmışsa kıymetinin yüzde ellisi, sahipsiz yakalanmışsa yüzde yirmi beşi mahkûmiyete, etkin pişmanlıkta kamu davasının açılmasına, eşyanın müsaderesine ilişkin kararların kesinleşmesini takip eden üç ay içinde,
- El koyma ikramiyesine hak kazananların bağlı olduğu kurum bütçesinin ilgili tertibinden ödenir.
- Dağıtılacak ikramiyenin yüzde ellisi muhbirlere, yüzde ellisi el koyma ikramiyesine hak

kazananlara verilir. İhbarsız yakalama olaylarında ikramiyenin tamamı el koyma ikramiyesine hak kazananlara ödenir. Kaçakçılığı önleme, izleme ve soruşturmakla yükümlü olanlara muhbir ikramiyesi ödenmez. Kaçakçılığı önleme, izleme ve soruşturmakla görevli olanlardan yakalama işlemine bizzat ve fiilen katılanlar ile yapılan soruşturmada iletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması, gizli soruşturmacı ve teknik araçla izleme tedbirlerinde görevlendirilmek veya bilgi toplama, analiz, değerlendirme, fiziki takip ya da planlama veya sevk idare çalışmalarında bulunmak suretiyle katkı sağlayanlar el koyma ikramiyesine hak kazanır.

- Bu maddeye göre ödenecek ikramiyeler, damga vergisi hariç vergi, resim ve harca tabi tutulmaz.
- Bu madde gereğince el koyma ikramiyesine hak kazananlara verilecek ikramiyenin tutarı olay başına (30.000) gösterge rakamının, kamu davasının açılması, mahkûmiyet, müsadere kararının kesinleştiği tarihteki memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçemez. Ancak bir yılda ödenecek ikramiye (120.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçemez. Bu fıkra hükmü bu maddenin altıncı fıkrası kapsamında yapılacak ikramiye ödemeleri hakkında uygulanmaz.
- Müşterek operasyonlarda ve kontrollü teslimat uygulamalarında ikramiye ödenmesi ve ikramiye ödemelerine esas birim fiyatların tespitine ilişkin usul ve esaslar ile altıncı fıkra hariç bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususlar, Maliye ve Millî Savunma bakanlıklarının görüşü alınarak Ticaret Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı tarafından müştereken çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.
- Kaçak akaryakıtın yakalanması hâlinde, ihbar edenlere ve yakalayan kamu görevlilerine aşağıdaki usul ve esaslara göre ikramiye ödenir:
 - * Bir ihbar sonucunda kaçak akaryakıtın sahipli yakalanması hâlinde (d) bendine göre belirlenecek tutara göre hesaplanacak toplamın yüzde onu tutarında ihbar edene, yüzde onu tutarında el koyma ikramiyesine hak kazananlara kamu davasının açılmasını takip eden üç ay içinde ikramiye ödenir. Kaçak akaryakıtı ilişkin mahkûmiyet hükmünün veya müsadere kararının kesinleşmesini takip eden üç ay içinde (d) bendine göre belirlenecek tutara göre hesaplanacak toplamın yüzde on beşi tutarında ihbar edene, yüzde on beşi tutarında yakalama eylemine bizzat ve fiilen katılan kamu görevlilerine ilave ikramiye ödenir.
 - * Bir ihbar olmadan kaçak akaryakıtın sahipli yakalanması hâlinde (d) bendine göre belirlenecek tutara göre hesaplanacak toplamın yüzde onu tutarında el koyma ikramiyesine hak kazananlara kamu davasının açılmasını takip eden üç ay içinde ikramiye ödenir. Kaçak akaryakıtı ilişkin mahkûmiyet hükmünün veya müsadere kararının kesinleşmesini takip eden üç ay içinde (d) bendine göre belirlenecek tutara göre hesaplanacak toplamın yüzde on beşi tutarında yakalama eylemine bizzat ve fiilen katılan kamu görevlilerine ilave ikramiye ödenir.
 - * Yakalanan kaçak akaryakıtın sahipli olmaması hâlinde, bu fıkra kapsamında ihbar edenlere ve el koyma ikramiyesine hak kazananlara ödenecek ikramiyeler yüzde elli eksik ödenir.
 - * Bu fıkraya göre yapılacak ikramiye ödemeleri ilgili kurumların bütçesinden karşılanır. Gerekli ödenek, Maliye Bakanlığınca ilgili kurumlara aktarılır.
 - * Bu fıkra kapsamında yapılacak ikramiye ödemelerine ilişkin usul ve esaslar ile öde-

melere esas alınacak tutarlar ve bu fıkranın uygulanmasına ilişkin diğer hususlar, Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Ticaret Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı tarafından müştereken çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

- 10/11/1988 tarihli ve 3497 sayılı Kara Sınırlarının Korunması ve Güvenliği Hakkında Kanun uyarınca görev verilen Kara Kuvvetleri Komutanlığı hudut birlikleri (desteğine/emrine verilen unsurlar dâhil) personeli ile yardım talep edilmesi hâlinde kaçakçılıkla mücadele görevi verilen Deniz Kuvvetleri Komutanlığı personeline de bu maddede düzenlenen usul ve esaslara göre ikramiye ödenir.
- Cumhurbaşkanınca belirlenecek birim miktarını aşmayan uyuşturucu veya uyarıcı maddede yakalamalarında, kamu davası açılmasını müteakip ve kabul edilen iddianame sayısı üzerinden, örgütlü suçlarda muhbir ve el koyma ikramiyesine hak kazananlara, bireysel suçlarda ise sadece el koyma ikramiyesine hak kazananlara, Cumhurbaşkanınca tespit edilecek sabit rakamların memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak değer, tek seferde ikramiye olarak ödenir. Bu durumda birinci fıkranın (b) bendi kapsamında ayrıca ikramiye ödemesi yapılmaz.
- Bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen ikramiye ödemelerinde muhbir ve el koyma ikramiyesine hak kazananlara ödenecek ikramiye tutarı 3.000 gösterge rakamının olayın olduğu tarihteki memur maaş katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutardan az olması durumunda ikramiye talep dosyası hazırlanmaz (Görsel 4.3).

Görsel 4.3: Kaçakçılıkla mücadele değerlendirme toplantısı

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatle okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Kaçakçılıkla ilgili meydana gelen fiillere ilişkin ilgili cezalar hangi kanun ile düzenlenmiştir?
 - A) Türk Ceza Kanunu
 - B) 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu
 - C) 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun
 - D) Vergi Usul Kanunu
 - E) 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
2. Eşya ve ürünlerin gümrük vergilerinin az ödenmesi ya da hiç ödenmemesi için yasa dışı yollarla ülkemize sokulması sonucu iç piyasada satılması eylemine ne ad verilir?
 - A) Kaçakçılık
 - B) İthalat
 - C) İhracat
 - D) Geçici ithalat rejimi
 - E) Transit rejimi
3. Aşağıdakilerden hangisi kaçakçılık suçlarının işleniş biçimlerinden biri değildir?
 - A) Sınır ihlalleri yapılması
 - B) Gizlice ülkeye ürün sokulması
 - C) Serbest dolaşıma göre eşyaların yurt içinde dağıtılması
 - D) İhracı yasak bir ürünü yurt dışına çıkarılması
 - E) İthalat-ihracat süreçlerinde yanıltıcı işlemlerin yapılması
4. Gümrük Mevzuatı'na alınan cezalara ilişkin itirazlar ilgili birimlere kaç gün içinde yapılabilir?
 - A) 7
 - B) 15
 - C) 30
 - D) 45
 - E) 60

5. I. Başvuru
II. İnceleme
III. Değerlendirme

Yukarıdakilerden hangisi veya hangileri 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'na göre cezaların taksitlendirilme işlemlerindedir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I ve III
E) I, II, III

6. **Aşağıdakilerden hangisi kaçakçılık sayılan nitelikli hâllerden değildir?**

- A) Kaçakçılık fiillerini önlemek ve soruşturmakla görevli kişiler tarafından işlenmesi
B) Belgede sahtecilik yapılarak işlenmesi
C) Eşyanın devletin siyasi, iktisadi veya askerî güvenliğini bozacak nitelikte olması
D) Eşyanın vergileri ödenerek bir gümrük rejimine tabi olmak suretiyle ülkeye getirilmesi
E) Kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan eşyanın, çevre veya toplum sağlığını tehdit edecek nitelikte olması

7. **Gümrük işlemlerine tabi tutulmadan ülke sınırlarına getirilen her türlü eşyaya ne ad verilir?**

- A) Serbest dolaşımda bulunan eşya
B) Gümrük gözetimi altında bulunan eşya
C) Transit eşya
D) Kayıp eşya
E) Kaçak eşya

8. **Aşağıdakilerden hangisi kaçakçılığı önleme, izleme ve araştırmakla görevli olan birimlerden biri değildir?**

- A) Mülki amirler
B) Emniyet Genel Müdürlüğü
C) Jandarma Genel Komutanlığı
D) Karakol
E) Sahil Güvenlik Komutanlığı

9. Kaçak eşya, her türlü silah, mühimmat, patlayıcı ve uyuşturucu maddelerin bulunduğundan şüphelenen her türlü kap, ambalaj veya taşımaya yarayan diğer araçlar ile kişilerin üzerlerinde yapılacak arama ve el koymalar aşağıdaki kanunlardan hangisi uyarınca yerine getirilir?
- A) Ceza Muhakemesi Kanunu
 - B) Gümrük Kanunu
 - C) Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu
 - D) Cezaların İnfazı Hakkında Kanun
 - E) Vergi Usul Kanunu
10. Suç, suç failleri, suç eşyasının bulunduğu, saklandığı veya satıldığı yerler hakkında yetkili birimlere istihbari bilgi veren, vermiş olduğu bu istihbari bilgilerin değerlendirilmesi neticesinde suçun, failerin veya suç unsuru eşyanın tespit edilmesi veya ele geçirilmesine katkı sağlayan kişiye ne ad verilir?
- A) Kaçakçı
 - B) Gümrük memuru
 - C) Muhbir
 - D) Gümrük müşaviri
 - E) Mali müşavir

DERS NOTLARI

A large rectangular area with a blue border and horizontal dotted lines, intended for writing lesson notes. The area is empty and occupies most of the page below the title.

DERS NOTLARI

A large rectangular area with a blue border and horizontal dotted lines, intended for writing lesson notes. The area is empty and occupies most of the page below the title.

KAYNAKÇA

- Coşgun, K. Ö. (2011). Gümrük Antrepoları, Eşyanın Tasfiyesi ve Antrepo Ücretinden Sorumluluk. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 17(1-2), 377-392.
- Çetinkaya, Ö., & Bektaş, N. B. (2014). Serbest Bölgeler ve Ekonomik İşlevleri Yönüyle Değerlendirilmesi. International Journal Of Social Inquiry, 7(2).
- Demirci, A., & Tarhan, D. B. (2017). Serbest Bölgelerin Dış Ticaretteki Önemi ve Türkiye'deki Serbest Bölgelerin Etkinliklerinin Veri Zarflama Analizi İle İncelenmesi. Toros Üniversitesi İisbf Sosyal Bilimler Dergisi, 3(6), 31-53.
- Gümrüklerde Kağıtsız Dönem Başladı. (2019/17.sayı). UTİKAD, 18.
- İstanbul Gümrük Müşavirleri Derneği. (16 Ocak 2019). 4458 Sayılı Gümrük Kanunu ve Ekleri. İstanbul: Lebib Yalkın Yayınları ve Basım İşleri.
- Orhan, A. (2003). Serbest Bölgelerin Sağladığı Avantajlar: Kosbaş Örneği. Kocaeli Üniversitesi
- Özeroğlu, A. İ. (2011). Dış Ticaret ve Antrepo Rejimi. Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi, (22 Kabadayı, D. Depo Tasarımı ve Yönetimi
- Öztürk, L. (2013). Serbest Bölgelerin Geleceği: Türkiye Açısından Bir Değerlendirme. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 9(19), 75-86.
- Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü. Elektronik Gümrük İşlemleri Dairesi. (2017) Serbest Bölge İşlemleri.
- Paksoy, S., & Güllü, M. (2011). Serbest Bölgeler Üzerine Bir Araştırma. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 10(35), 113-133.
- Sevil, A. C. A. R., & Gültekin-Karakaş, D. (2017). Dünyada ve Türkiye'de Serbest Bölgeler. Marmara İktisat Dergisi, 1(1), 21-35.
- Sosyal Bilimler Dergisi, (5), 117-131.
- Şahin, D. Ö. (2019, Mart). Gümrük Vergileri. Günümüz Ticaret Savaşlarında Gümrük Vergilerinin Yeri ve Önemi. Gümüşhane.
- Tanyaş, M., & Baskak, M. Farklı Açılardan Depoların Sınıflandırması.
- T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı. Gümrükler Genel Müdürlüğü. 77939137 Sayılı Genelge.
- Tümenbatur, A. (2012). Serbest Bölgeler ve Türkiye Ekonomisine Katkıları Üzerine Bir Değerlendirme. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(3), 339-356.
- Yiğit, M. (1999). Gümrük Birliği Bağlamında Türkiye'de Serbest Bölgeler ve Doğrudan Yabancı Sermaye Girişine Etkileri. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (15), 197-222.

AĞ KAYNAKÇASI

<https://www.egm.gov.tr/kom/kacakcilikla-mucadele>.

<https://www.ticaret.gov.tr/uygulamalar>. (2021, 06 01). 06 01, 2021 tarihinde <https://www.ticaret.gov.tr/uygulamalar>: <https://www.ticaret.gov.tr/uygulamalar> adresinden alındı.

Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri. (2021, 05 15). 05 15, 2021 tarihinde Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri: <https://www.oaib.org.tr/tr/bilgi-merkezi-sikca-sorulan-sorular-ihracatta-hangi-belge-nereden-alinir.html> adresinden alındı.

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6183.pdf>.

6136 sayılı Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6136.pdf>.

S4458 sayılı Gümrük Kanunu Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4458.pdf>

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5271&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>.

S4458 sayılı Gümrük Kanunu Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4458.pdf>.

5326 sayılı Kabahatler Kanunu Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5326.pdf>.

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5607.pdf>.

3497 sayılı Kara Sınırlarının Korunması ve Güvenliği Hakkında Kanun Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3497.pdf>.

Tarife Arama Modu. (2021). <https://uygulama.gtb.gov.tr/Tara>. adresinden alındı.

Türk Ceza Kanunu Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>.

T.C Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (2021, mart- nisan). <https://www.mevzuat.gov.tr/>. adresinden alındı.

T.C İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü. (2021, nisan). <https://www.egm.gov.tr/>. adresinden alındı.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2021, Haziran). <https://www.tuik.gov.tr/>. adresinden alındı.

T.C Ticaret Bakanlığı Gümrük Rehberi . (2021, Mart- Nisan- Mayıs). <https://gumrukrehberi.gov.tr/>. adresinden alındı.

Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı. (2021, Nisan - Mayıs- Haziran). <https://ticaret.gov.tr/>. adresinden alındı.

GÖRSEL KAYNAKÇASI

Kitabın görsel kaynakçasına ulaşmak için yandaki kodu tarayın veya aşağıdaki linke erişim sağlayın.

<http://kitap.eba.gov.tr/karekod/Kaynak.php?KOD=2012>

CEVAP ANAHTARI

1. ÖĞRENME BİRİMİ

A	
1	Y
2	D
3	Y
4.	D
5	Y
6	D
7	D
B	
1	Kapikule
2	nakliye, sigorta, satış bedeli
3	tarife
4	tarife, menşei, gümrük kıymeti
5	GTİP Kodu
6	teminat
7	gümrük gözetimi
8	serbest dolaşıma giriş rejimi
9.	ihracat rejimi
C	
1	E
2	B
3	E
4	D
5	B
6	E
7	D
8	D
9	E
10	A
11	B

2. ÖĞRENME BİRİMİ

1	D
2	C
3	B
4	E
5	D
6	A
7	B
8	A
9	A

3. ÖĞRENME BİRİMİ

A	
1	serbest liman
2	özel antrepo
3	yeniden ihracat
4	antrepo işleticisi
5	geçici depolama yeri
6.	Antrepo Beyannamesi
B	
1	C
2	D
3	A
4	E
5	B
6	B
7	D
8	C
9	E
10	A

4. ÖĞRENME BİRİMİ

1	B
2	A
3	C
4	A
5	E
6	D
7	E
8	D
9	A
10	C